

BELEŽIMO UČINKE

KLJUČNI IZSLEDKI RAZISKAV
UČINKOV PROGRAMA
ERASMUS+: MLADI V AKCIJI

Naslov: Beležimo učinke. Ključni izsledki raziskav učinkov programa Erasmus+: Mladi v akciji
Elektronska izdaja

URL: <http://www.movit.si/movit/publikacije/raziskave/>

Glavni urednici: Mojca Mayr, Tinkara Bizjak

Izdajatelj: Movit, Ljubljana, december, 2020

Za izdajatelja: Janez Škulj

Lektura: ALAM, Aleš Lampe s.p.

Ilustracije: Adobe Stock

Oblikovanje: AIKO, Maja Cerjak, s.p.

Cena: brezplačna publikacija

BELEŽIMO UČINKE

KLJUČNI IZSLEDKI RAZISKAV
UČINKOV PROGRAMA
ERASMUS+: MLADI V AKCIJI

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni
in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=43873795

ISBN 978-961-6826-44-0 (pdf)

To delo je objavljeno pod licenco:
Creative Commons »Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez
predelav 4.0 Mednarodna« (CC BY-NC-ND 4.0).

KAZALO VSEBINE

PREDGOVOR	6	Spremljanje in beleženje učnega procesa	34	Učinki programa na socialno vključevanje in raznolikost	61	Sprememba razumevanja kompetenc za (mednarodno) mladinsko delo	83
1 UVOD	8	Učinki projektov na vrednote	36	Povzetek in iztočnice za izboljšave	64	Učinki na mednarodno mladinsko delo	83
2 PROGRAM ERASMUS+: MLADI V AKCIJI	10	Učinki na participacijo in državljanstvo	37	6 UČINKI PROGRAMA E+: MVA NA RAZVOJ MLADINSKEGA SEKTORJA	66	Ponovna udeležba na mednarodnih usposabljanjih	84
Ključni ukrep 1:	11	Učinki projektov na lokalno skupnost	42	Značilnosti vzorca/sektorja	67	Mreženje	84
Učna mobilnost posameznikov	11	Povzetek in iztočnice za izboljšave	44	Ravni dela udeležencev mednarodnih usposabljanj	68	Prenos rezultatov v prakso in (organizacijsko) okolje	85
Mladinske izmenjave	11	5 PROGRAM E+: MVA IN SOCIALNO VKLJUČEVANJE	46	Izkušnost intervjuvanih udeležencev mednarodnih usposabljanj	69	Prenos rezultatov mednarodnih usposabljanj in refleksija	85
Mobilnost mladinskih delavcev	12	Uspešnost programa pri vključevanju socialno ogroženih skupin	48	Zanimanje v mladinskem delu	70	Uporaba rezultatov pri delu in izvajanju aktivnosti	88
Ključni ukrep 2:	12	Udeleženci z manj priložnostmi in posebnimi potrebami	49	Ambicije v mladinskem delu	70	Arhiviranje rezultatov	89
Sodelovanje za inovacije in izmenjavo dobrih praks	13	Občutenje priložnosti v primerjavi z vrstniki	50	Prepoznavanje ključnih kompetenc	71	Sistemski učinki na organizacije	90
Ključni ukrep 3:	13	Občutenje ovir udeležencev	50	Profesionalnost in profesionalizem v mladinskem delu	72	Analiza potreb	90
Podpora za reformo politik	13	Ovire pri delu/zaposlitvi in zaposlitvena struktura udeležencev	52	Udeležba na mednarodnih usposabljanjih	74	Pričakovanja organizacije od udeležbe	92
Podporna usposabljanja v organizaciji nacionalnih agencij	13	Pomanjkanje denarja in kritje stroškov sodelovanja v programu	53	Razlogi za udeležbo	74	Izbor mednarodnega usposabljanja	92
3 METODOLOGIJA RAZISKOVANJA	14	Ovire pri mobilnosti in predhodne izkušnje s tujino	54	Priprave na usposabljanje in podpora – vidik udeležencev	74	Priprava na mednarodno usposabljanje – vidik organizacij	94
4 SPLOŠNI UČINKI IZVAJANJA PROGRAMA E+: MVA	18	Vključevanje manjšin v program	55	Metode dela na mednarodnih usposabljanjih	75	Spremembe v organizacijah	97
Profil udeležencev in vodij projektov	19	Razlike v samopercepciji udeležencev	56	Učinki mednarodnih usposabljanj na udeležence	76	Zadovoljstvo s programom Erasmus+ in podporo nacionalne agencije	101
Informiranje in razlogi za udeležbo	20	Pogledi, odnos in veščine udeležencev z manj priložnostmi	56	Pričakovanja, njihovo uresničenje in nepričakovani učinki	76	Nestalna narava mladinskega dela	102
Učinki sodelovanja v programu na udeležence	23	Državljanški, družbeni in politični vidiki participacije udeležencev z manj priložnostmi	59	Učinki na pričakovanja in ambicije	80	7 SKLEPNE MISLI	106
Zadovoljstvo z udeležbo v projektu	23			Učinki na delo in strokovni razvoj	80	VIRI IN LITERATURA	112
Razvoj osebnostnih lastnosti	24						
Izboljšanje ključnih kompetenc	25						
Individualni učinki po področjih	27						
Primerjava učnih učinkov na nacionalni in nadnacionalni ravni	30						

PREDGOVOR

*Če v gozdu pade drevo
in ni nikogar, ki bi to slišal,
ali je povzročilo kaj hrupa?*

(George Berkeley)

Prepričan sem, da se skoraj vsak udeleženec mladinske izmenjave, vsak prostovoljec, kot tudi koordinatorji, organizacije, trenerji in drugi v programe EU na področju mladine vključeni strokovnjaki z mano lahko strinjajo, da učinki z izvajanjem programov Erasmus+: Mladi v akciji in Evropska solidarnostna enota nastajajo. Da jih je začutil na sebi, jih vidi pri svojem delu, pri svojih ciljnih skupinah: posameznikih, v lokalnem okolju, v svoji organizaciji. Različnih izkušenj in s tem mnenj glede učinkov programov je ogromno. A brez nekega sistematičnega pristopa k razumevanju teh učinkov so to na koncu dneva le mnenja.

Učinki (mednarodnega) mladinskega dela so ključni rezultat truda, ki ga mladinske organizacije in posamezniki vlagajo v svoje delo. Veseli me, da smo v preteklih letih na področju razumevanja učinkov v mladinskem sektorju v Sloveniji naredili pomembne korake naprej. Akterji mladinskega sektorja se tako na različnih ravneh vedno bolj zavedajo, da je potrebno načrtovati, meriti ter nato ocenjevati in vrednotiti učinke, če želimo zasledovati njihovo doseganje in dolgoročno krepitev. In čeprav akterji v mladinskem sektorju te učinke že ves čas prepoznavamo, saj jih enostavno živimo, jih brez ustreznih raziskav in analiz na tem področju težko podpremo in posledično predstavimo širši javnosti. Da ne ostanemo le pri prepričevanju prepričanih.

To je bil tudi ključni razlog, zakaj se je Movit kot nacionalna agencija evropskih programov Erasmus+: Mladi v akciji in Evropska solidarnostna enota leta 2015 odločil za priključitev mednarodni raziskovalni mreži RAY (Research-based Analysis and Monitoring of European Youth Programmes), ki beleži, meri in tolmači učinke evropskih programov na področju mladine z namenom prispevati k boljšemu razumevanju in razvoju mednarodnega mladinskega dela in učnih mobilnosti mladih ter krepiti z dokazi podprt razvoj politik na področju mladine. Po vseh teh letih so raziskave

zaključene. Izredno zanimivi in vzpodbudni izsledki pa so zbrani v publikaciji Beležimo učinke, ki jo držite v rokah.

Publikacija združuje rezultate raziskav o splošnih učinkih izvajanja programa Erasmus+: Mladi v akciji ter njegovih učinkih na socialno vključevanje in razvoj mladinskega sektorja, ki smo jih v okviru mreže RAY izvajali v letih od 2015 do 2019 v sodelovanju s Fakulteto za družbene vede Univerze v Ljubljani. Rezultati so na splošno zelo dobri, celo odlični! Kažejo na uspešnost izvajanja programa z vidika zadovoljstva in učinkov na udeležence, uspešnost pri uresničevanju ciljev programa, krepitvi socialne vključenosti in raznolikosti ter tudi dobro podporo mladinskim delavcem. Hkrati pa nam rezultati pokažejo tudi področja, ki so se pri doseganju učinkov v primerjavi z drugimi področji izkazala za šibkejša in nam tako dajejo potnico za naše prihodnje delo – da akterji mladinskega sektorja s kritičnim premislekom in smiselno uporabo teh rezultatov še povečajo kakovost (mednarodnega) mladinskega dela in izvajanja evropskih programov na področju mladine, najprej v svoji organizaciji in nato tudi širše v Sloveniji, mi pa jih kot nacionalna agencija pri tem še kakovostneje podpremo.

In več kot jih bo vzelo v roke to publikacijo, večji bo hrup učinkov našega kakovostnega mladinskega dela.

Uroš Skrinar,
direktor

1

UVOD

Leta 2015 se je Movit, nacionalna agencija programov EU Erasmus+: Mladi v akciji (E+: MVA) in Evropska solidarnostna enota (ESE), pridružil **vseevropski raziskovalni mreži RAY** (angl. *Research-based Analysis and Monitoring of European Youth Programmes* – na raziskovanju osnovana analiza evropskih programov za mladino). Mreža RAY v letu 2020 vključuje že več kot trideset članic – nacionalnih agencij evropskih programov za mladino in raziskovalnih ustanov – in se ukvarja z **raziskovanjem učinkov aktivnosti evropskih programov na področju mladine na mlade, mladinske delavce, organizacije in družbo na splošno**.

Pri izvajanju raziskav v okviru mreže RAY Movit sodeluje s Fakulteto za družbene vede Univerze v Ljubljani. V okviru teh raziskav zbiramo podatke in opravljamo analize na nacionalni ravni, obenem pa zbrane podatke in analize posredujemo tudi na nadnacionalno raven za metaanalize in druge analize programa na mednarodni ravni. V letih 2015–2019 smo izvedli **tri raziskave o programu Erasmus+: Mladi v akciji**: Splošna analiza in spremljanje učinkov izvajanja programa E+: MVA (kratica RAY MON), Analiza dolgoročnih učinkov programa E+: MVA na participacijo in državljanstvo (kratica RAY LTE CIT) in Analiza razvoja kompetenc in izgradnje zmogljivosti v programu E+: MVA (kratica RAY CAP).

Avtorji raziskav na nacionalni ravni so red. prof. dr. Tomaž Deželan, asist. mag. Miha Zimšek, asist. mag. Nina Vombergar in asist. mag. Katja Nacevski. Na podlagi rezultatov omenjenih raziskav in analiz na nacionalni ravni smo s smiselnim združevanjem in interpretacijami glede na cilje in namene programa pripravili pričujočo publikacijo. V publikacijo vključujemo tudi zaključke z nacionalnega dogodka *Prestavimo višje: na raziskavah osnovano mladinsko delo*, na katerem smo 8. septembra 2020 z udeleženci iz mladinskega sektorja evalvirali in valorizirali vrednost rezultatov raziskav.

Namen publikacije je v berljivi in bralcu prijazni obliki podati ključne izsledke, na podlagi katerih lahko akterji mladinskega sektorja s kritičnim premislekom in smiselno uporabo rezultatov vplivajo na večanje kakovosti mladinskega dela in izvajanja evropskih programov na področju mladine. Obenem je namen publikacije tudi vsem drugim deležnikom in odločevalcem strnjeno predstaviti rezultate, ki kažejo na uspešnost izvajanja programa Erasmus+: Mladi v akciji, mestoma pa tudi na možnosti prihodnjih izboljšav.

Publikacijo sestavljajo uvodno poglavje s predstavitvijo programa E+: MVA, kratek metodološki vpogled v raziskave, **tri ključna vsebinska poglavja** s sklepnimi deli, ki vključujejo vrednotenje predstavljenih rezultatov v slovenskem mladinskem sektorju, ter

zadnje poglavje, ki povzema rezultate v luči doseganja ciljev programa E+: MVA. V metodološkem delu predstavimo ključne metodološke pristope, ki so usmerjali raziskave v vsakem izmed navedenih raziskovalnih sklopov. Vsebinski del publikacije sestavljajo tri poglavja: **Učinki izvajanja programa E+: MVA**, v katerem predstavimo splošne učinke in predvsem učinke na udeležence, **Program E+: MVA in socialno vključevanje**, v katerem izpostavimo ugotovitve v povezavi z izzivi udeležencev aktivnosti programa in razlikami v percepcijah, ki so posledica različnega dostopa do priložnosti, ter poglavje **Učinki programa E+: MVA na mladinski sektor**, kjer predstavimo prepoznane učinke mednarodnih usposabljanj na razvoj kompetenc mladinskih delavcev in drugih strokovnjakov ter na razvoj zmogljivosti organizacij.

2

PROGRAM ERASMUS+: MLADI V AKCIJI

Za ustrezno razumevanje in kontekstualizacijo rezultatov raziskav je pomembno poznati vsaj osnovno strukturo in cilje programa, zato smo v nadaljevanju pripravili kratek pregled njegovih ciljev, strukture, pomembnih značilnosti in aktivnosti, ki jih program spodbuja in podpira.

Erasmus+: Mladi v akciji (E+: MVA) je mladinski del programa EU Erasmus+, ki pokriva področja izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa za obdobje 2014–2020. Namenjen je krepitvi kompetenc in zaposljivosti mladih ter posodobitvi in razvoju izobraževanja, usposabljanja in mladinskega dela. Na področju mladine program Erasmus+ spodbuja mladinski sektor k organizaciji mednarodnih učnih mobilnosti za mlade v starosti od 13 do 30 let, ki ponujajo priložnosti neformalnega izobraževanja v kontekstu mladinskega dela. Spodbuja pa tudi razvoj kompetenc mladinskih delavcev za organizacijo aktivnosti neformalnega učenja v mladinskem delu in vključevanje mladih v dialog z oblikovalci mladinskih politik na lokalni, nacionalni, evropski ali mednarodni ravni.

CILJI PROGRAMA E+: MVA:

- izboljšati raven ključnih kompetenc in spretnosti mladih, tudi tistih z manj priložnostmi, ter spodbujati njihovo udeležbo v demokratičnem življenju v Evropi in na trgu dela, aktivno državljanstvo, medkulturni dialog, socialno vključenost in solidarnost, zlasti z zagotavljanjem več priložnosti za učno mobilnost mladih in tistih, ki so aktivni v mladinskem delu ali mladinskih organizacijah, ter mladinskih voditeljev, kakor tudi z okrepljenimi povezavami med področjem mladine in trgom dela;
- spodbujati večjo kakovost mladinskega dela, zlasti z okrepljenim sodelovanjem med organizacijami na področju mladine in/ali drugimi deležniki;

- dopolnjevati reforme politik na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter podpirati razvoj znanja in mladinske politike, ki temelji na dejstvih, ter priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja, zlasti z okrepljenim sodelovanjem na področju politik, boljšo uporabo orodij EU za preglednost in priznavanje ter z razširjanjem dobrih praks;
- okrepiti mednarodno razsežnost mladinskih aktivnosti in krepiti zmožnosti mladinskih delavcev in organizacij pri njihovem podpiranju mladih z dopolnjevanjem zunanega delovanja Evropske unije, zlasti s spodbujanjem mobilnosti in sodelovanja med deležniki iz držav Programa in partnerskih držav ter mednarodnimi organizacijami.

STRUKTURA PROGRAMA E+: MVA:

Program je razdeljen na **tri ključne ukrepe**:

- **KLJUČNI UKREP 1:** Učna mobilnost posameznikov (mladinske izmenjave in mobilnost mladinskih delavcev),¹
- **KLJUČNI UKREP 2:** Sodelovanje za inovacije in izmenjavo dobrih praks (strateška partnerstva na področju mladine),
- **KLJUČNI UKREP 3:** Podpora za reformo politik (dialog mladih).

Pomembne značilnosti programa so med drugim spodbujanje mednarodnega sodelovanja in povezovanja in s tem povezanega učenja tujih jezikov, spodbujanje enakosti in socialnega vključevanja ter razvoj posameznih področij z izmenjavo dobrih praks, učnih gradiv in metod, nastalih v okviru projektov.

¹ Do leta 2018 je bila v ta ukrep vključena tudi evropska prostovoljska služba (EVS) oziroma njena različica projektov prostovoljstva, ki so zdaj del programa Evropska solidarnostna enota. Ker so raziskave nastajale v letih 2015–2019, so v vzorce zajeti tudi udeleženci in vodje projektov EVS oziroma projektov prostovoljstva.

KLJUČNI UKREP 1: UČNA MOBILNOST POSAMEZNIKOV

MLADINSKE IZMENJAVE

Mladinske izmenjave (MI) predstavljajo učinkovito orodje neformalnega in priložnostnega učenja v mladinskem delu. Skupinam mladih iz različnih držav omogočajo, da skupaj preživijo od 5 do 21 dni in ob tem:

- raziskujejo teme, ki jih družijo;
- razvijajo svoje kompetence;
- postajajo pozorni na družbeno relevantne teme in področja;
- preko vrstniškega učenja raziskujejo nove kulture, navade in življenjske sloge ter
- krepijo vrednote solidarnosti, demokratičnosti in prijateljstva.

Vsaka sodelujoča skupina ima tudi vodjo skupine (mladinskega voditelja), ki je mladim v pomoč in podporo pri načrtovanju in izvajanju projekta. Ker izvajanje tovrstnih projektov zahteva sprejemanje številnih odločitev, je mladinska izmenjava priložnost za učenje demokratičnega sodelovanja in odločanja v družbi, zaradi razmeroma kratkega trajanja aktivnosti pa je ta aktivnost zelo primerna tudi za sodelovanje mladih z manj priložnostmi.

Ob zaključevanju projekta in razširjanju rezultatov mladi o svojih izkušnjah spregovorijo tudi drugim in tako v svojem domačem okolju in širše na različne načine predstavijo svoja doživetja, izkušnje in zgodbe z mladinskih izmenjav. S tem prispevajo k prepoznavanju učnih rezultatov aktivnosti, uveljavljanju pomena neformalnega učenja v mladinskem delu v širši družbi in krepitvi prepoznavnosti programa Erasmus+.

MOBILNOST MLADINSKIH DELAVCEV

Mobilnost mladinskih delavcev (MMD) je namenjena profesionalnemu razvoju in krepitvi kompetenc mladinskih delavcev ter krepitvi zmogljivosti sodelujočih organizacij za kakovostno mladinsko delo. Aktivnosti projektov mobilnosti mladinskih delavcev lahko potekajo v različnih oblikah, na primer kot študijski obiski, izobraževalni obiski na delovnem mestu, strokovni seminarji, usposabljanja ipd. Projekti morajo jasno pokazati vpliv na redno delo z mladimi, ki ga opravljajo sodelujoči mladinski delavci.

Tovrstne aktivnosti akterjem v mladinskem sektorju omogočajo, da v sodelovanju z mednarodnimi partnerji oblikujejo projekt, v okviru katerega z raznolikimi aktivnostmi naslavljajo potrebe na področju razvoja osebja sodelujočih organizacij. Učne izide, vključno z gradivi ter inovativnimi načini in orodji, morajo sodelujoče organizacije nadalje razširjati med deležniki mladinskega dela, s čimer prispevajo k povečevanju njegove kakovosti oz. podpiranju procesov za razvoj mladinske politike in sodelovanje na področju mladine.

Posamezne aktivnosti lahko trajajo od najmanj 2 dni do največ 2 mesecev, celoten projekt pa najmanj 3 in največ 24 mesecev. Po vrsti aktivnosti ločujemo:

- **skupinske aktivnosti** (npr. strokovni seminarji na teme, povezane z mladinskim delom ali mladinskimi politikami, usposabljanja za mladinske delavce, seminarji za iskanje partnerjev za razvoj projektov, študijski obiski), kjer praviloma sodeluje večje število partnerjev in večje število udeležencev;
- **individualne aktivnosti** (npr. izobraževalni obisk na delovnem mestu pri partnerski organizaciji), kjer praviloma govorimo o dveh partnerjih in enem ali dveh udeležencih.

KLJUČNI UKREP 2: SODELOVANJE ZA INOVACIJE IN IZMENJAVO DOBRIH PRAKS

Projekti v okviru tega ključnega ukrepa so glede na cilje in sestavo projekta lahko oblikovani kot strateška partnerstva za inovacije ali strateška partnerstva za izmenjavo dobrih praks (SP). Prva so namenjena razvoju inovacij, zato lahko prijavitelji zaprosijo za namenska sredstva za ustvarjanje intelektualnih rezultatov in multiplikativne dogodke, na katerih širši javnosti predstavijo projektne rezultate.

Druga oblika strateških partnerstev pa je namenjena izmenjavi in prenosu že obstoječih praks. Rezultati sodelovanja partnerjev morajo predstavljati pomemben prispevek h krepitvi kompetenc akterjev v mladinskem sektorju, kakovosti mladinskega dela in krepitvi participacije mladih in njihovega aktivnega državljanstva oziroma spodbujanju (socialnega) podjetništva mladih. V partnerstva se lahko vključujejo tudi podjetja, še posebej kadar bodo želeni rezultati projekta osredotočeni na krepitev povezave med neformalnim učenjem v mladinskem sektorju in trgom dela z namenom večje zaposljivosti mladih.

Pomembno mesto v okviru tega ukrepa imajo tudi transnacionalne mladinske pobude (TMP). Gre za projekte, namenjene sodelovanju skupin mladih z namenom spodbujanja in krepitve aktivnega državljanstva in podjetniške naravnosti, vključno s socialnim podjetništvom. Pomembna sestavina transnacionalnih mladinskih pobud je poudarjena učna dimenzija projektov za sodelujoče mlade, saj so mladi udeleženci bistveno gibalno projekta, ki skozi izvajanje praktičnih nalog za namen izvedbe aktivnosti v projektu sledijo zastavljeni učni poti in s tem dosegajo zastavljene

učne cilje. Znotraj projektov, ki lahko trajajo od 6 do 36 mesecev, lahko organizacije načrtujejo različne nacionalne in mednarodne aktivnosti.

KLJUČNI UKREP 3: PODPORA ZA REFORMO POLITIK

Ta ukrep spodbuja aktivno udeležbo mladih v demokratičnem življenju in razpravo, usmerjeno v teme in prednostne naloge, ki so bile opredeljene v Strategiji EU za mlade in njenih mehanizmih dialoga (npr. strukturirani dialog oz. Dialog mladih – DM).

Ti dogodki spodbujajo aktivno udeležbo mladih v demokratičnem življenju in njihovo sodelovanje z oblikovalci politik, tako da omogočajo pridobitev podpore za organizacijo nacionalnih ali mednarodnih srečanj, posvetovanj, konferenc in dialogov med mladimi ter strokovnjaki in odločevalci na lokalni, nacionalni ali mednarodni ravni. Konkretni rezultat teh dogodkov je, da se sliši glas mladih (z oblikovanjem mnenj, predlogov in priporočil) o tem, kako bi bilo treba oblikovati in izvajati mladinske politike na lokalni, nacionalni ali evropski ravni.

Aktivnosti vodijo mladi – mladi udeleženci morajo aktivno sodelovati v vseh fazah projekta od priprave do nadaljnega spremljanja. Celotna izvedba projekta temelji na načelih in praksah neformalnega učenja.

Do nepovratnih sredstev v okviru tega ukrepa niso upravičena zakonsko ali statutarno določena srečanja organizacij ali mrež organizacij in politično usmerjeni dogodki. Projekti lahko trajajo od 3 do 24 mesecev, vključujejo pa lahko več različnih nacionalnih in mednarodnih aktivnosti.

PODPORNA USPOSABLJANJA V ORGANIZACIJI NACIONALNIH AGENCIJ

Poleg sredstev za razdeljevanje sprejetim projektom, za katera se lahko potegujejo prijavitelji z zgoraj predstavljenimi vrstami projektov, pa imajo vse nacionalne agencije na voljo tudi sredstva za organizacijo lastnih (pretežno mednarodnih) podpornih aktivnosti (usposabljanj, seminarjev, študijskih obiskov, konferenc ipd.), ki so namenjene prijaviteljem in upravičencem.

Gre za aktivnosti mednarodnega sodelovanja (*angl. Transnational Co-operation Activities – TCA*), katerih namen je podpreti kakovost izvajanja programa ter doseganje prednostnih usmeritev in ciljev programa. Aktivnosti TCA na področju mladine nudijo podporo za kakovostno izvajanje programa E+: MVA in mobilizacijo čim večjega števila organizacij in posameznikov, ki jim je program namenjen, strateško podpirajo razvoj na področju mladinskega dela skladno s posebnimi cilji programa Erasmus+ na področju mladine ter spodbujajo mednarodno sodelovanje organizacij, ki delujejo na področju mladine.

Nacionalne agencije kot (so)organizatorke te aktivnosti bodisi gostijo bodisi nanje samo pošiljajo zainteresirane udeležence, v zadnjem času pa zaradi epidemioloških razmer kar nekaj tovrstnih aktivnosti poteka tudi preko spleta. Ker so te aktivnosti po sami strukturi precej podobne aktivnostim mobilnosti mladinskih delavcev v okviru ključnega ukrepa 1, jih v raziskavi in publikaciji obravnavamo in predstavljamo skupaj, zajela pa jih je predvsem raziskava o razvoju kompetenc mladinskih delavcev in izgradnji zmogljivosti organizacij (RAY CAP).

3

METODOLOGIJA RAZISKOVANJA

Poročilo združuje rezultate analiz treh raziskav, pretežno na nacionalni, a tudi nadnacionalni ravni raziskovanja. Metodologijo raziskovanja predstavljamo **po posameznih raziskavah**, ob čemer se osredotočamo na ključne cilje, analize in metode posamezne raziskave. Metodološki okvir raziskav so bili določeni na nadnacionalni ravni mreže RAY, razen v manjšem delu, ki se nanaša na socialno vključevanje. Rezultati iz različnih raziskav so v poročilu smiselno vsebinsko združeni, kar je predstavljeno v uvodu vsakega poglavja.

SPLOŠNA ANALIZA IN SPREMLJANJE UČINKOV IZVAJANJA PROGRAMA E+: MVA (RAY MON)

Namen te raziskave je razumeti učinke, dostopnost, profile akterjev, upravljanje projektov in izvajanje programa s ciljem razvoja prakse, izboljšanja izvajanja programa in razvoja naslednje generacije programa. **Raziskava je skušala odgovoriti na vprašanja, kot so: Kakšni so učinki projektov E+: MVA na vključene akterje, s poudarkom na učnih učinkih? Kakšno je okolje, v katerem se izvajajo projekti E+: MVA, npr. dostopnost programa, razvoj projektov, profili akterjev, upravljanje projektov, podpora financerjev itd. (izvajanje programa E+: MVA)? Kako bi lahko ugotovitve prispevale k razvoju prakse in izvajanja programa?**

V okviru raziskave RAY MON so bili analizirani večjezični anketni vprašalniki udeležencev in vodij projektov, sprejetih in zaključenih pri slovenski nacionalni agenciji. Vodje projektov so člani organizacijsko-izvedbenih ekip (koordinatorji, trenerji, moderatorji) in mladinski voditelji. Anketni vprašalniki so bili razviti v nadnacionalni ekipi raziskovalcev in ekspertov programa v navezavi na za program relevantna raziskovalna vprašanja.

Vključeni so bili projekti ključnega ukrepa 1: Učna mobilnost posameznikov (aktivnosti: mladinske izmenjave, mobilnosti mladinskih delavcev in evropska prostovoljska služba, ki se je leta 2018 preimenovala v projekte prostovoljstva, nato pa v letu 2019 v nekoliko spremenjeni obliki uvrstila v program Evropska solidarnostna enota – KU 105), ključnega ukrepa 2: Sodelovanje za inovacije in izmenjavo dobrih praks (aktivnosti: mednarodne podporne aktivnosti TCA – KU 218 in transnacionalne mladinske pobude) ter ključnega ukrepa 3: Podpora za reformo politik (aktivnosti: strukturirani dialog: srečanja mladih in oblikovalcev politik na področju mladine, ki se je v letu 2019 preimenoval v Dialog mladih – KU 347).

Raziskave so potekale v štirih krogih z različnimi udeleženci pri nas sprejetih projektov, zaključenih v letih 2015–2018, skupno pa je sodelovalo 2.223 udeležencev in 494 vodij projektov. Za namene predstavitve smo rezultate štirih krogov združili.²

Največji delež v raziskavi sodelujočih udeležencev se je udeležil aktivnosti mladinske izmenjave (54,4 %) v okviru ključnega ukrepa 1, sledila je udeležba na mednarodnih usposabljanjih (33 %) (mobilnosti mladinskih delavcev iz ključnega ukrepa 1 in podpornih aktivnosti TCA iz ključnega ukrepa 2), prostovoljskih projektov iz ključnega ukrepa 1 (7,73 %) in v najmanjši meri aktivnosti strukturiranega dialoga iz ključnega ukrepa 3 (4,87 %). Največji delež vodij projektov je sodeloval v aktivnostih mladinske izmenjave (69,25 %) in v projektih prostovoljstva (12,3 %) iz ključnega ukrepa 1, preostali vodje pa so sodelovali na mednarodnih usposabljanjih (mobilnostih mladinskih delavcev v okviru ključnega ukrepa 1 in podpornih aktivnostih TCA v okviru ključnega ukrepa 2) ter v aktivnosti strukturiranega dialoga iz ključnega ukrepa 3.

² Kroge smo združevali z izračunom povprečij med odstotki (ang. average percentage – prim. <https://sciencing.com/calculate-averages-percentages-6437936.html> ali <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/how-to-calculate-average-percentage>).

ANALIZA DOLGOROČNIH UČINKOV PROGRAMA E+: MVA NA PARTICIPACIJO IN DRŽAVLJANSTVO (RAY LTE CIT)

Namen te raziskave je bil preučiti kratkoročne in dolgoročne učinke sodelovanja v programu na udeležence in druge akterje, organizacije in lokalno okolje s poudarkom na aktivnem/demokratskem državljanstvu in participaciji v družbi. **Raziskava je skušala odgovoriti na vprašanja, kot so: Kako sodelovanje v E+: MVA prispeva k razvoju socialnih in državljskih kompetenc (zavesti, stališč, vrednot, spretnosti, znanj)? Kakšni so kratkoročni učinki (6–12 mesecev) sodelovanja v programu E+: MVA na prakticiranje aktivnega državljanstva (udeležencev, vodij projekta, organizacij)? Kakšni so dolgoročni učinki (3–5 let) sodelovanja v programu E+: MVA na prakticiranje aktivnega državljanstva (udeležencev, vodij projekta, organizacij)? Kakšni so dolgoročni učinki na prakticiranje državljanstva na kolektivni ravni?**

V okviru raziskave so bili analizirani anketni vprašalniki 223 udeležencev in vodij pri nas sprejetih projektov, katerih cilji so bili povezani s participacijo in aktivnim državljanstvom, na štirih časovnih vstopnih točkah (pred aktivnostjo, dva meseca po aktivnosti, eno leto po aktivnosti in dve do tri leta po aktivnosti). Kar 93,7 % anketirancev je sodelovalo pri ključnemu ukrepu 1: Učna mobilnost posameznikov – projekti mobilnosti za mlade in mladinske delavce (v več kot treh petinah primerov je šlo za mladinsko izmenjavo), 6,3 % pa pri ključnemu ukrepu 2: Sodelovanje za inovacije in izmenjavo dobrih praks (projekti strateških partnerstev na področju mladine). Panelna analiza je omogočila spremljanje dolgoročnih učinkov, vendar je bilo zaradi različnih dejavnikov (majhen vzorec, kratkotrajnost aktivnosti, zunanji nekontrolirani dejavniki) mogoče statistično potrditi le malo dolgoročnih učinkov.

V okviru te raziskave pa je bilo izvedenih tudi 55 polstrukturiranih intervjujev v treh krogih (pred aktivnostjo, eno leto po aktivnosti, dve do tri leta po aktivnosti) z izbranimi slovenskimi udeleženci projektov, vključenih v kvantitativni del raziskovanja (15 intervjuvancev je sodelovalo na vseh treh vstopnih točkah). Izmed 55 intervjujev jih je bilo 50 opravljenih v navezavi na mladinske izmenjave (19 v prvem, 17 v drugem in 14 v tretjem krogu) in pet v navezavi na mobilnosti mladinskih delavcev (po dva v prvem in drugem krogu in eden v tretjem krogu). 11 intervjujev je bilo opravljenih z udeleženci z manj priložnostmi (štirje v prvem, trije v drugem in štirje v tretjem krogu).

Vključujemo pa tudi rezultate nadnacionalne analize dolgoročnih učinkov programa na participacijo in državljanstvo (Barta, Fennes in Gadinger, 2019a), ki je podobno kot nacionalna analiza vključevala kvantitativne in kvalitativne metode raziskovanja. Panelna analiza je vključevala več krogov intervjujev/anket z istimi respondenti (pred aktivnostjo, dva meseca po aktivnosti, eno leto po aktivnosti in dve do tri leta po aktivnosti za vprašalnike in prvi trije krog za intervjuje).

ANALIZA RAZVOJA KOMPETENC IN IZGRADNJE ZMOGLJIVOSTI V PROGRAMU E+: MVA (RAY CAP)

Namen te analize je razumeti vpliv usposabljanj, ki jih organizirajo upravičenci in nacionalne agencije, na razvoj veščin mladinskih delavcev in strokovnjakov ter na razvoj zmogljivosti organizacij. Raziskovanje je osredotočeno na pristope, metode, procese in rezultate usposabljanj v okviru E+: MVA s ciljem prepoznati sistemske učinke in prvine kakovosti v načrtovanju tovrstnih aktivnosti v okviru programa. **Raziskava je skušala odgovoriti na vprašanja, kot so: Kako usposabljanja v okviru programa E+: MVA prispevajo k razvoju kompetenc mladinskih delavcev? Kako usposabljanja E+: MVA prispevajo k razvoju organizacij, vključenih v E+: MVA, in razvoju mednarodnega mladinskega dela na splošno? Kako lahko ugotovitve prispevajo k razvoju strategij usposabljanj in praks v kontekstu E+: MVA in mednarodnega mladinskega dela na splošno?**

Raziskava je vključevala več modulov (modul o razvoju kompetenc, modul o prenosu kompetenc v prakso in modul o dolgoročnih sistemskih učinkih na organizacije), ki so bili izvedeni s kvalitativnimi pristopi raziskovanja. V ta namen sta bila izvedena 102 intervjuja s slovenskimi udeleženci mednarodnih podpornih aktivnosti TCA v okviru ključnega ukrepa 2: Sodelovanje za inovacije in izmenjavo dobrih praks ter mobilnosti mladinskih delavcev (MMD) v okviru ključnega ukrepa 1: Učna mobilnost posameznikov. Vključeni udeleženci so se udeležili pri nas sprejetih projektov mobilnosti mladinskih delavcev in usposabljanj v okviru podpornih aktivnosti drugih nacionalnih agencij.

Intervjuji z istimi udeleženci so bili izvedeni v treh krogih – pred aktivnostjo, dva meseca po aktivnosti in eno leto po aktivnosti (32 intervjuvancev je sodelovalo v vseh treh krogih). Skupaj je bilo izvedenih 54

intervjujev z udeleženci mednarodnih podpornih aktivnosti TCA v okviru ključnega ukrepa 2: Sodelovanje za inovacije in izmenjavo dobrih praks – KU 218 (18 pred aktivnostjo, 18 dva meseca po aktivnosti in 18 eno leto po aktivnosti) in 48 intervjujev z udeleženci mobilnosti mladinskih delavcev v okviru ključnega ukrepa 1: Učna mobilnost posameznikov – KU 105 (18 pred aktivnostjo, 14 dva meseca po aktivnosti in 14 eno leto po aktivnosti).

Obenem je bilo v tej raziskavi izvedenih še 10 intervjujev z vodstvenim osebjem in predstavniki izbranih organizacij (izkušenih programskih upravičencev) za razumevanje sistemskih učinkov in organizacijskih sprememb.

Avtorji raziskav so za doseg anonimnosti predvsem intervjuvancev pri poročanju posameznih izjav uporabili prvo osebo ednine skupaj s številko intervjuvanca. Enaka oblika je uporabljena tudi v tem poročilu in ne odraža dejanskega spola intervjuvanca.

4

SPLOŠNI UČINKI IZVAJANJA PROGRAMA E+: MVA

V tem poglavju povzemamo rezultate raziskav, ki dajejo odgovore o uspešnosti programa pri doseganju njegovih zelenih učinkov. Učinke izvajanja programa večinoma opazujemo z vidika udeležencev, analize pa temeljijo na **samoocenah udeležencev in ocenah vodij projektov** (člani organizacijsko-izvedbenih ekip in mladinski voditelji). Vodje projektov so se opredeljevali tudi o učinkih na druga področja (npr. mladinsko delo, lokalna okolja).

Učinke izvajanja programa interpretiramo na podlagi **rezultatov dveh raziskav**, in sicer Splošne analize in spremljanja učinkov izvajanja programa E+: MVA (RAY MON) ter Analize dolgoročnih učinkov programa E+: MVA na participacijo in državljanstvo (RAY LTE CIT). Prva raziskava je preučevala učinke pri nas sprejetih projektov, v katerih so sodelovali tako naši kot tuji udeleženci in vodje projektov. Uvid v rezultate te raziskave nam torej omogoča presojati predvsem uspešnost pri nas sprejetih projektov pri doseganju učinkov. Ta raziskava je za to poglavje ključna. Rezultate mestoma primerjamo z nadnacionalno ravno. Druga raziskava pa je preučevala kratkoročne in dolgoročne učinke na participacijo in aktivno državljanstvo. Iz nje povzemamo ugotovitve raziskovalcev na podlagi intervjujev s slovenskimi udeleženci aktivnosti o participaciji in državljanstvu ter tudi rezultate na nadnacionalni ravni raziskovanja. Kjer opisujemo rezultate raziskave RAY LTE CIT, je na to opozorjeno, vsi drugi rezultati pa so povzeti po raziskavi RAY MON.

V besedilu povzemamo predvsem najbolj izstopajoče učinke in skušamo pojasniti razloge zanje. Pri tem v besedilu uporabljamo približke (npr. vsaj ena petina), medtem ko so natančni deleži prikazani v infografikah.

PROFIL UDELEŽENCEV IN VODIJ PROJEKTOV

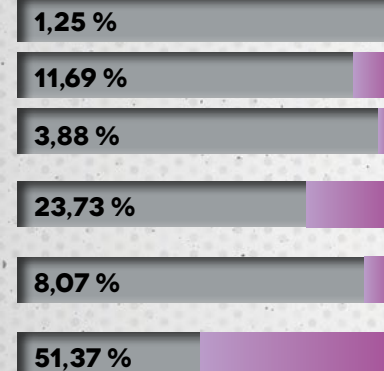
Raziskava o učinkih izvajanja programa RAY MON je na nacionalni ravni zajela glavnino pri nas sprejetih projektov z izbranimi aktivnostmi, ki so se zaključili v obdobju 2015–2018. V njej je sodelovalo **2.223 udeležencev in 494 vodij projektov**. Na podlagi zbranih podatkov prikazujemo podatke glede spola in stopnje izobrazbe vključenih udeležencev in vodij projektov. Dve tretjini v raziskavo vključenih udeležencev je bilo ženskega in ena tretjina moškega **spola** (manj kot odstotek se jih ni opredelilo). Med vodji pa je bilo ženskega spola malo manj kot dve tretjini (63,1%), moškega spola pa nekaj več kot tretjino (35,83 %).

Izobrazbena struktura je razvidna iz spodnjega grafičnega prikaza. Vodje in udeleženci projektov izkazujejo podobno strukturo, pri čemer sta zelo izrazito izstopajoča deleža tistih s končano visokošolsko univerzitetno ali strokovno izobrazbo. Med vodji je takšnih skoraj štiri petine, med udeleženci pa dobra polovica. Skoraj četrtina udeležencev je imela zaključeno srednjo tehnično ali strokovno šolo ali gimnazijo, dobra desetina pa osnovno šolo. Vsi deleži so prikazani v tabeli.

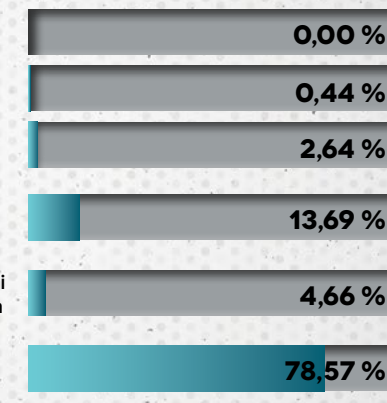

DOSEŽENA STOPNJA IZOBRAZBE UDELEŽENCEV IN VODIJ

– UDELEŽENCI %

– VODJE %

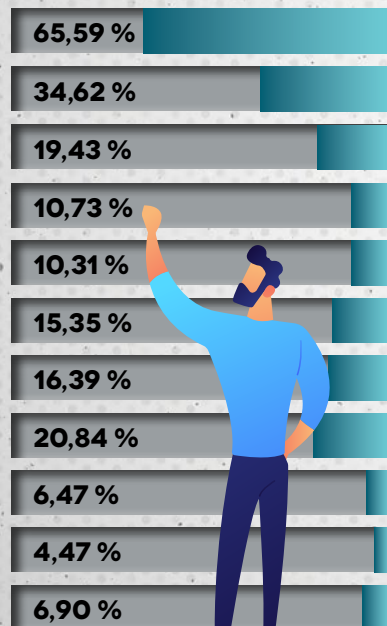

Prvo obdobje osnovne šole
Drugo obdobje osnovne šole
Poklicna srednja šola
Srednja tehniška in strokovna srednja šola ali gimnazija
Poklicni tečaj oz. poklicna matura ali maturitetni tečaj oz. splošna matura
Visokošolsko univerzitetno izobraževanje ali visokošolsko strokovno izobraževanje

INFORMIRANJE IN RAZLOGI ZA UDELEŽBO

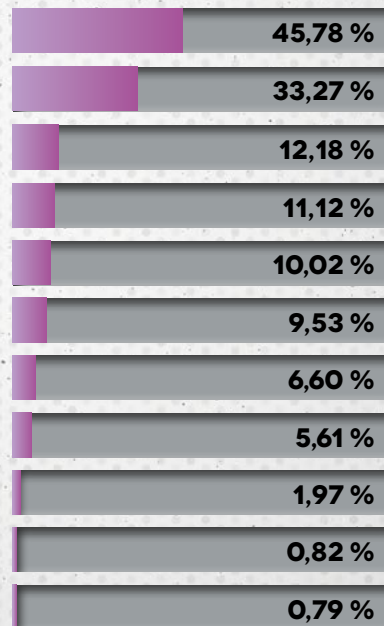
INFORMIRANJE UDELEŽENCEV O PROJEKTU IN VODIJ O PROGRAMU

O PROGRAMU
– VODJE %

MLADINSKA ORGANIZACIJA IN MLADINSKI CENTER
PRIJATELJI/ZNANCI
ORGANIZACIJA DRUGE VRSTE
IZOBRAŽEVALNA USTANOVA
MEDIJI
NEFORMALNA SKUPINA MLADIH
OBVEŠČANJE NA
NA DELU
REGIONALNE/NACIONALNE AGENCIJE
MREŽA EURODESK
SPLETNA STRAN EK

O PROJEKTU
– UDELEŽENCI %

Program E+: MVA si prizadeva za čim večjo odprtost, zato njegovi deležniki na različnih ravneh spodbujajo privabljanje novih obrazov, še posebej mladih in mladih z manj priložnostmi ter mladinskih delavcev in strokovnjakov v mladinskem delu. To je pogosto trd oreh, ki je v

praksi odvisen od širjenja informacij o projektih in programu.

Raziskave, ki so potekale v štirih krogih med letoma 2015 in 2018, so pokazale, da se **število novih udeležencev v programu zmanjšuje**. Če je v letu 2015 še dobra

polovica udeležencev v aktivnostih programa sodelovala prvič, je bilo leta 2017 takih udeležencev le dobra tretjina (Deželan in Vombergar, 2020a). V povezavi s tem je pomembno razumeti, preko katerih kanalov obveščanja informacija o programu in njegovih možnostih

dosega mlade in v mladinskem delu aktivne posameznike.

Slaba polovica v raziskavo vključenih **udeležencev** pri nas sprejetih projektov je **informacijo o projektu** pridobila preko mladinske organizacije in/ali mladinskega centra.³ Tretjina udeležencev je informacijo o možnosti udeležbe pridobila od prijateljev in znancev. Samo desetina udeležencev je informacijo pridobila od organizacije druge vrste, izobraževalne ustanove in/ali medijev, še manjši delež pa preko neformalne skupine mladih, obveščanja nacionalne agencije, na delu, preko regionalne ali nacionalne agencije, mreže Eurodesk in/ali Evropske komisije.

Podobno velja tudi za **informiranje vodij projektov o programu Erasmus+: Mladi v akciji**. Skoraj dve tretjini se jih je namreč s programom seznanilo v mladinski organizaciji in/ali mladinskem centru,⁴ dobra tretjina preko prijateljev in znancev, približno petina na delu in/ali preko organizacij drugih vrst ter približno šestina preko obveščanja nacionalnih agencij in/

ali neformalnih skupin mladih. Le vsak deseti je za program izvedel od izobraževalnih institucij in/ali medijev, še manj pa jih je zanj izvedelo preko spletne strani Evropske komisije, regionalnih agencij in/ali mreže Eurodesk.

Ker je raziskava v zvezi z vprašanji o informiranju anketirancem omogočala več odgovorov, prihaja med različnimi možnostmi obveščanja tudi do prekrivanja. Vseeno se je tako pri obveščanju udeležencev o projektih kot tudi pri obveščanju vodij o programu izkazala pomembna vloga mladinskih organizacij in mladinskih centrov. Mladinske organizacije in mladinski centri so kot upravičenci programa ključni pri pridobivanju novih posameznikov, kar je pokazala tudi raziskava. Zato si morajo neprestano prizadevati za doseganje novih uporabnikov. Vloga nacionalnih agencij v zvezi z dosegom programa pa je predvsem obveščanje organizacij in pridobivanje novih organizacij, preko katerih program dosega nove posameznike.

³ Mladinski center in mladinska organizacija sta bila v možnostih za anketirance ločena odgovora, pri čemer je 12,55 % anketirancev za projekt izvedelo od mladinskega centra in 33,23 % od mladinske organizacije. Zaradi lažje interpretacije smo odgovora združili, pri čemer pa je treba upoštevati, da lahko pri združevanju prihaja do delnega prekrivanja.

⁴ Mladinski center in mladinska organizacija sta bila v možnostih za anketirance ločena odgovora, ob čemer je 18,42 % anketirancev za projekt izvedelo od mladinskega centra in 47,17 % od mladinske organizacije. Zaradi lažje interpretacije smo odgovora združili, pri čemer pa je treba upoštevati, da pri združevanju morebiti prihaja do delnega prekrivanja

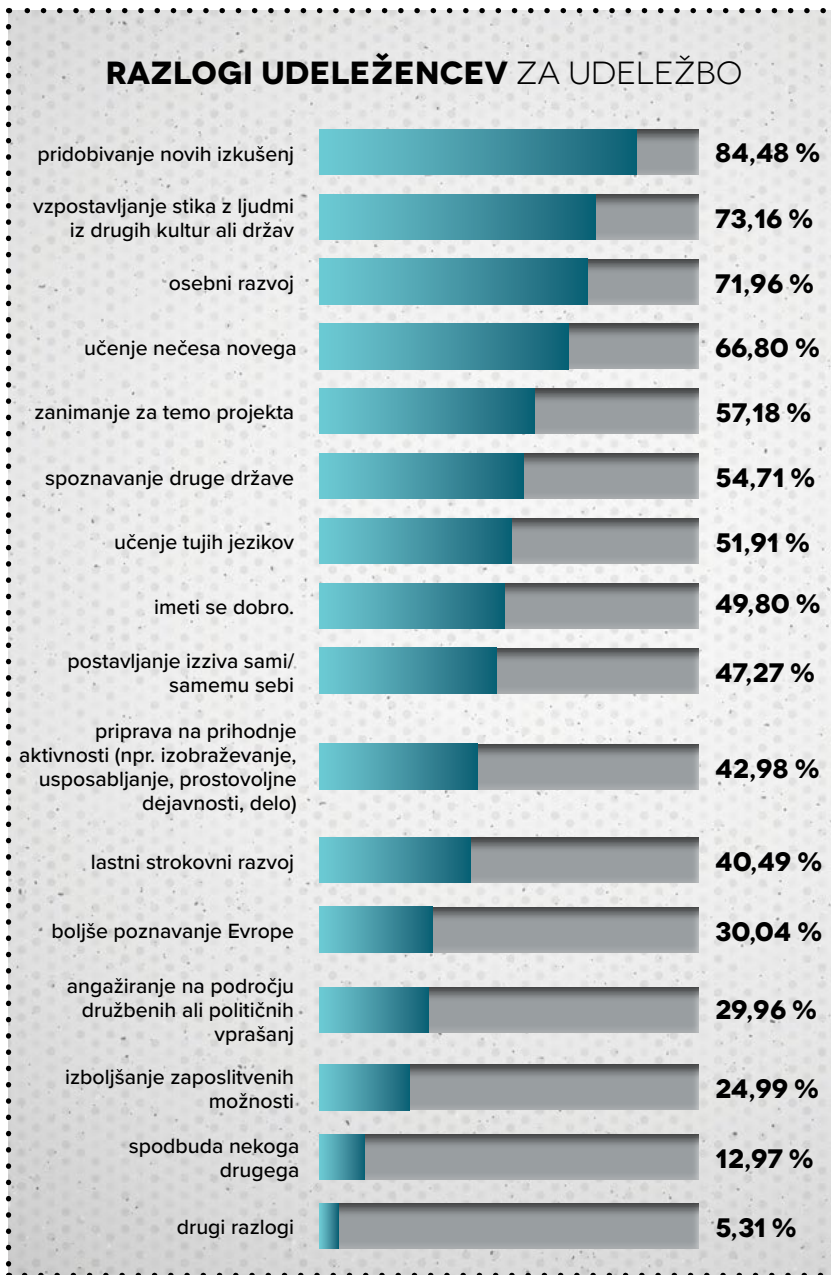
Mladinske organizacije in mladinski centri so kot upravičenci programa ključni pri pridobivanju novih posameznikov. Zato si morajo neprestano prizadevati za doseganje novih uporabnikov.

Na prvem mestu med razlogi za udeležbo pri nas sprejetih projektov je bilo pridobivanje novih izkušenj.

Pomembno je tudi razumeti **razloge, zaradi katerih se udeleženci udeležujejo projektov**. Razumevanje razlogov lahko namreč pomaga pri odpiranju programa novim udeležencem in tudi pri interpretaciji raznolikih zaznanih učinkov programa. Če se udeleženci neke aktivnosti programa udeležijo zaradi želje ali potrebe, je namreč – v kolikor posamezna aktivnost oz. projekt to omogoča – bolj verjetno pričakovati učinke, ki bodo zadostili tej želji ali potrebi.

Na prvem mestu med razlogi za udeležbo pri v raziskavo vključenih udeležencih je bilo pridobivanje novih izkušenj, ki je glede na rezultate raziskave pritegnilo dobrih pet šestin udeležencev pri nas sprejetih projektov. Malo manj kot tri četrtine udeležencev je pritegnilo vzpostavljanje stikov z ljudmi iz drugih kultur in držav in/ali možnosti za osebni razvoj. Učenje nečesa novega je k udeležbi spodbudilo dve tretjini udeležencev, medtem ko so jih več kot polovico navdušili tudi tema projekta, spoznavanje druge države in/ali učenje tujih jezikov.

Pravilno naslovljeni v toku projektnih aktivnosti lahko ti razlogi za udeležbo doprinesejo h krepitvi ključnih kompetenc, aktivne participacije, medkulturnega dialoga ter neformalnega in priložnostnega učenja mladih.

Manj kot polovica anketiranih udeležencev pa se je za udeležbo v aktivnosti navdušila zaradi želje ali potrebe po strokovnem in kariernem razvoju (40,49 %), želje po boljšem poznavanju Evrope (30,04 %) in/ali angažiranju na področju družbenih in političnih vprašanj (29,96 %). Ker udeleženci zaradi teh razlogov v aktivnosti ne vstopajo zelo pogosto, tudi učinki na teh in povezanih področjih niso vedno dovolj prepoznani. Vsi z vprašalnikom preverjeni razlogi za udeležbo so prikazani v infografiki.

Odgovor na vprašanje, zakaj udeleženci v aktivnosti programa vstopajo z bolj prisotnimi željami in potrebami na nekaterih področjih pred drugimi področji, je večplasten. Po eni strani področja njihovega zanimanja odražajo dejanske potrebe in želje. V povezavi s tem se z vidika nekaterih področij ponuja priložnost za ponovno prevetritev ciljev programa. Po drugi strani pa lahko rezultati odražajo tudi slabo učinkovitost aktivnosti programa pri doseganju učinkov na področjih, ki jih udeleženci med razlogi omenjajo redkeje. Udeleženci so v aktivnostih programa pogosto povratniki in vedo, kaj pričakovati. V kolikor aktivnosti programa nekaterim potrebam sistemsko ne zadostijo, udeleženci teh potreb v prihodnosti z udeležbo v aktivnostih programa verjetno ne bodo zasledovali.

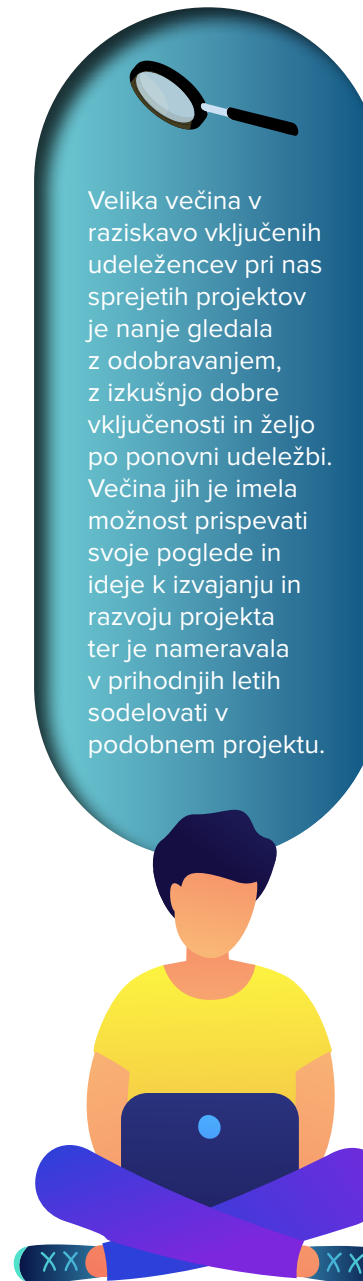
UČINKI SODELOVANJA V PROGRAMU NA UDELEŽENCE

V tem delu obravnavamo raznolike učinke, ki so bili prepoznani na udeležence, kot so se o njih opredelili v raziskavo vključeni udeleženci sami.

ZADOVOLJSTVO Z UDELEŽBO V PROJEKTU

Po končanem projektu je velika večina v raziskavo vključenih udeležencev pri nas sprejetih projektov nanje gledala z odobravanjem, z izkušnjo dobre vključenosti in/ali željo po ponovni udeležbi.

Več kot devet od desetih udeležencev bi projekt priporočilo tudi drugim, sodelovanje je prispevalo k njihovem osebemu razvoju in/ali so se počutili dobro vključene. Več kot štiri petine udeležencev je nameravalo v naslednjih letih sodelovati v podobnem projektu in/ali je imelo možnost prispevati svoje poglede in ideje k izvajanju in razvoju projekta, kar je glede na težnjo programa k procesni in celostni vključenosti mladih v aktivnosti dober rezultat.

Samo dobra polovica udeležencev pa je izrazila nameru po organizaciji podobnega projekta v prihodnjih letih. Organizacija projekta je vsekakor zahtevna zgodba, ki zahteva dobro ekipo in močno podporo organizacije. S tega vidika namera polovice udeležencev niti ni tako majhen delež, vsekakor pa si moramo različni deležniki prizadevati k čim večji motivaciji mladih po prijavljanju lastnih projektov, predvsem preko vstopne točke mladinskih izmenjav v okviru programa Erasmus+: Mladi v akciji in solidarnostnih projektov v okviru programa Evropska solidarnostna enota.

ODZIVI UDELEŽENCEV NA PROJEKT

RAZVOJ OSEBNOSTNIH LASTNOSTI

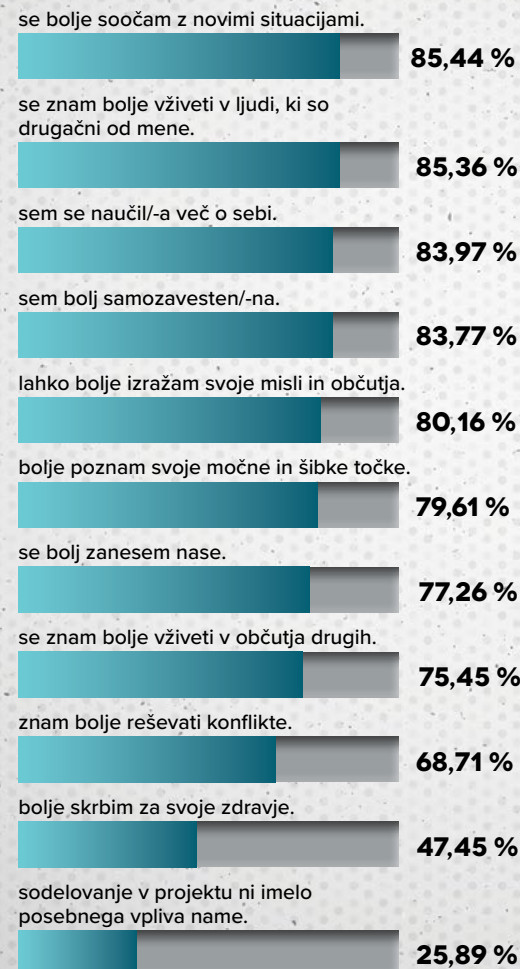
Glede na odzive udeležencev po projektu jih je kar 94,19 % prepoznalo učinke udeležbe na njihov osebni razvoj (prejšnja infografika). Najpogosteje so udeleženci zaznali učinke pri nas sprejetih projektov na boljše soočanje z novimi situacijami, lažje povezovanje z drugačnimi od sebe, boljše poznavanje sebe ter izražanje misli in občutij. Te učinke na osebnostne lastnosti so prepoznale vsaj štiri petine udeležencev, malo manj kot toliko pa jih je prepoznalo tudi učinke na poznavanje svojih močnih in šibkih točk. Okoli štiri četrtine jih je zaznalo večje zanašanje nase in/ali boljše uživanje v občutja drugih, nekoliko manj pa tudi učinke na boljše reševanje konfliktov. Slaba polovica udeležencev je prepoznavala tudi učinke projekta na večjo skrb za lastno zdravje.

Kar četrtina udeležencev pa ni prepoznala nobenega posebnega učinka udeležbe na njihove osebnostne lastnosti. Razlogi za to so lahko različni in jih raziskava ni naslovila. Včasih udeleženci učinke prepoznajo šele v daljšem obdobju po koncu projekta ali je učinek posamezne aktivnosti na že sicer dobro razvite osebnostne lastnosti pri posameznikih preprosto prešibak. Včasih pa so vzroki drugače. V teh primerih je spodbudno, da organizacije prepoznajo vzroke za nedoseganje učinkov na osebnostne lastnosti pri posameznih udeležencih in jih – kolikor je to mogoče – tudi naslovijo.

Najpogosteje so udeleženci zaznali učinke pri nas sprejetih projektov na boljše soočanje z novimi situacijami, lažje povezovanje z drugačnimi od sebe, boljše poznavanje sebe ter izražanje misli in občutij.

UČINKI NA OSEBNOSTNE LASTNOSTI

ZARADI UDELEŽBE NA PROJEKTU ...

IZBOLJŠANJE KLJUČNIH KOMPETENC

S sodelovanjem v projektih udeleženci pomembno razvijajo znanja, spretnosti in odnose, ki jih potrebujejo za osebno in poklicno izpolnitev, socialno vključenost in aktivno državljanstvo ter za trajosten in zdrav način življenja. Pri tem gre za razvijanje ključnih kompetenčnih področij, ki so sestavni del orodja Youthpass.

Ker je v letu 2018 zaradi prenovljenega evropskega referenčnega okvira ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje (Svet Evropske unije, 2018) nastala predrugačena sistemizacija ključnih kompetenc kot v času izvedbe raziskav, v spodnji tabeli prikazujemo izboljšanje ključnih kompetenc zaradi sodelovanja v projektih po obeh okvirih (SALTO Training and Cooperation RC, b. d. a), komentiramo pa jih samo po novem okviru (SALTO Training and Cooperation RC, b. d. b).

Raziskava je pokazala visoke deleže udeležencev, ki so z udeležbo v projektu izboljšali katero od svojih kompetenc. Ključne kompetence smo preverjali s trditvami o sposobnostih, o izboljšanju katerih so se udeleženci opredeljevali in ki so prikazane v levem stolpcu tabele. Posamezne trditve smo nato povezali s ključnimi kompetenčnimi področji. Najvišji deleži pripadajo trditvam, ki kažejo na izboljšanje osebnostne,

S sodelovanjem v projektih udeleženci pomembno razvijajo znanja, spretnosti in odnose, ki jih potrebujejo za osebno in poklicno izpolnitev, socialno vključenost in aktivno državljanstvo ter za trajosten in zdrav način življenja.

družbene in učne kompetence, najnižji pa trditvi o krepitvi digitalne kompetence.

Kar devet desetih udeležencev je z udeležbo izboljšalo osebno, družbeno in učno kompetenco in/ali večjezičnost. Več kot štiri peti-

ne udeležencev je izboljšalo podjetnostno kompetenco, približno tri četrtine pa kulturno zavest in izražanje in/ali matematično, naravoslovno, tehnično in inženirsko kompetenco. V najmanjši meri so v raziskavo vključeni udeleženci izboljšali kompetenci pismenosti

(polovica) in digitalne pismenosti (dve petini). Na teh področjih so torej še možnosti za izboljšave pri oblikovanju projektnih vsebin.

Rezultate raziskave glede izboljševanja ključnih kompetenc pa je treba do neke mere razumeti s pridrž-

kom. Seznam trditvev namreč po številu ni bil uravnotežen s pomembnostjo posameznih kompetenc. Na osebno, družbeno in učno kompetenco so se navezovala številne trditve, na digitalno kompetenco pa na primer samo ena ali dve. A obenem je področje osebne, družbene in učne kompetence vsaj na videz široko in ga je težje zajeti s posamezno trditvijo. Še najbolj relevantno mnenje o pridobivanju posameznih kompetenc naj si bralec ustvari sam s pregledom spodnje infografike.

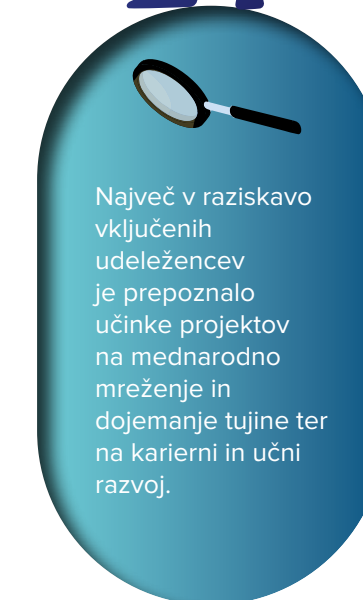
INDIVIDUALNI UČINKI PO PODROČJIH

Aktivnosti programa E+: MVA vplivajo na odnos udeležencev do družbe in okolja, na njihovo mednarodno mreženje ter učni in profesionalni razvoj. To je pokazala raziskava o učinkih izvajanja programa, ki je vključila udeležence pri nas sprejetih projektov. Udeleženci so se opredeljevali glede različnih trditvev, ki smo jih razvrstili v področja mednarodno mreženje, učni in profesionalni razvoj ter družbeno, okoljsko in politično ravnanje.

Največ udeležencev pri nas sprejetih projektov, ki so bili vključeni v raziskavo, je prepoznalo učinke na mednarodno mreženje (povprečje med trditvami 79,77 %) in tudi na profesionalni razvoj (povprečje med trditvami 77,75 %), medtem ko je precej manjši povprečni delež udeležencev (40,1 %) zaznal tudi pozitivne učinke na njihovo družbeno, politično in okoljsko ravnanje. Pri razvrščanju področij smo si pomagali s povprečnimi deleži po področjih razvrščenih trditvev udeležencev. Vendar pa takšna povprečja nimajo poglobljene izrazne moči, zato je bolj smiselno pogledati manj in bolj uspešne učinke (trditve) znotraj posameznih področij.

Največ udeležencev je prepoznalo učinke projektov na **mednarodno mreženje in dojemanje tujine**. Skoraj devet od desetih udeležencev je z udeležbo v projektu spoznalo ljudi iz drugih držav, s katerimi so bili še vedno v stiku in/ali so nameravali svoje novo vzpostavljene mreže tudi ohranjati. Zaradi projekta so se štiri petine lažje same gibale v tujih državah. Tri četrtine udeležencev je prepoznalo koristnost novih stikov za svojo dejavnost v družbenem ali političnem življenju in/ali kovalo načrte za študij, delo ali življenje v tujini, skoraj sedem od desetih udeležencev pa je razmišljalo o razvoju skupnih aktivnosti z novimi stiki.

Podobni deleži udeležencev se strinjajo z učinki na **učni in profesionalni razvoj**. Kar devet desetih udeležencev je zaradi udeležbe v projektu nameravalo okrepiti svoje znanje tujih jezikov in/ali izkoristiti nadaljnje učne

Največ v raziskavo vključenih udeležencev je prepoznalo učinke projektov na mednarodno mreženje in dojemanje tujine ter na karierni in učni razvoj.

S SODELOVANJEM V PROJEKTU SEM IZBOLJŠAL/-A SPOSOBNOST	%	OKVIR KLJUČNIH KOMPETENC PRED 2018	PRENOVLJENI OKVIR KLJUČNIH KOMPETENC
... imeti dobre odnose z ljudmi z drugačnim kulturnim ozadjem.	93,83	Socialne in državljanske kompetence	Osebna, družbena in učna kompetenca
... sporazumevanja z ljudmi, ki govorijo drug jezik.	93,49	Sporazumevanje v tujih jezikih	Večjezičnost
... sodelovanja v skupini.	92,62	Socialne in državljanske kompetence	Osebna, družbena in učna kompetenca
... doseganja nečesa, kar je v interesu skupnosti ali družbe.	87,92	Socialne in državljanske kompetence	Osebna, družbena in učna kompetenca
... pogajati se o skupnih rešitvah, kadar so pogledi različni.	86,81	Socialne in državljanske kompetence	Osebna, družbena in učna kompetenca
... prepoznavanja priložnosti za osebni ali profesionalni razvoj.	85,99	Samoiniciativnost in podjetnost	Podjetnostna kompetenca
... razvijanja in uresničevanja idej.	84,18	Samoiniciativnost in podjetnost	Podjetnostna kompetenca
... učenja ali več zabave pri učenju.	80,91	Učenje učenja	Osebna, družbena in učna kompetenca
... ustvarjalnega ali umetniškega izražanja.	75,33	Kulturna zavest in izražanje	Kulturna zavest in izražanje
... logičnega razmišljanja in sklepanja zaključkov.	74,08	Matematične kompetence	Matematična, naravoslovna, tehnična in inženirska kompetenca
... samostojnega načrtovanja in izvajanja lastnega učenja.	69,75	Učenje učenja	Osebna, družbena in učna kompetenca
... samostojnega ustvarjanja medijskih vsebin (tiskane, avdiovizualne, elektronske).	58,12	Kulturna zavest in izražanje	Pismenost (digitalna kompetenca, kulturna zavest in izražanje)
... resnega razpravljanja o političnih temah.	52,05	Socialne in državljanske kompetence	Osebna, družbena in učna kompetenca
... uporabe pametnih telefonov, tablic, prenosnikov, računalnikov, interneta itd.	45,77	Digitalna pismenost	Digitalna kompetenca

priložnosti v povezavi z neformalnim izobraževanjem. Skoraj šest sedmin udeležencev je načrtovalo nadaljnje izobraževanje in usposabljanje in/ali je bolje spoznalo, katere kompetence želijo razvijati.

Več kot tri četrtine udeležencev je vzpostavilo stike z ljudmi, ki so bili koristni za njihov profesionalni razvoj, sedem od desetih pa jih je zaradi udeležbe v projektu razvilo bolj jasno predstavo o svojih kariernih ciljih. Skoraj prav toliko udeležencev je boljše prepoznalo svoje dejanske karierne možnosti in verjelo v izboljšanje svojih zaposlitvenih zmožnosti, vsaj tri petine pa si je bolj jasno predstavljalo svojo nadaljnjo izobraževalno pot.

Manj izraziti pa so po mnenju udeležencev učinki udeležbe v projektu na njihovo **družbeno, politično in okoljsko ravnanje**. Zaradi udeležbe v projektu se je pri treh petinah udeležencev povečalo spoštovanje kulturne raznolikosti. Skoraj polovica udeležencev se je zaradi projekta (bolj) nameravala včlaniti v politično ali družbeno gibanje, še malo manj pa jih je nameravalo prispevati k razvoju mladinske politike, zaradi udeležbe bolj čutilo evropsko identiteto, postalo bolj informiranih o evropskih zadevah in/ali aktivneje podpiralo vključevanje ljudi z manj priložnostmi. Samo okoli tretjina udeležencev se je zaradi udeležbe več ukvarjala s prostovoljskimi dejavnostmi oziroma se bolj angažirala v civilni družbi, malo manj kot tretjina pa jih je bolj prispevala k varovanju okolja. Malo manj kot petina udeležencev pa je zaradi svoje udeležbe tudi bolj aktivno sodelovala v demokratičnem in političnem življenju.

Na takšne rezultate je verjetno vplivalo več dejavnikov. Medtem ko smo pri prvih dveh področjih (mednarodno mreženje ter učni in profesionalni razvoj) udeležence spraševali o učinkih, ki jih večinoma neposredno in intenzivneje občutijo v krajšem obdobju po koncu aktivnosti (včasih pa po daljšem času žal

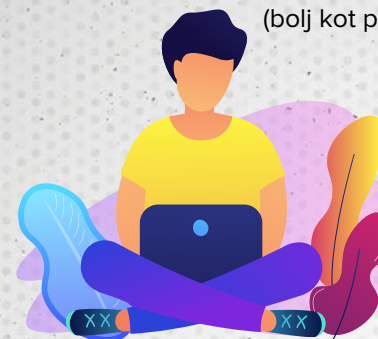
tudi izzvenijo), so v tretjem področju (družbeno, politično in okoljsko ravnanje) zajeti učinki, katerih krepitev nastopa bolj subtilno in v daljšem časovnem obdobju. Udeleženci kratkoročnih in tudi dolgoročnih aktivnosti programa (npr. nekdanji EVS oziroma prostovoljski projekti) za razumevanje in refleksijo teh učinkov pogosto potrebujejo več časa od preteka aktivnosti oziroma kontinuirano vključenost v aktivnosti programa v daljšem obdobju. Obenem to področje zajema odnos do vrednot oziroma dejavnosti, ki so pri mladih lahko na visoki stopnji in/ali v intenzivnem procesu razvoja, zato udeležba na eni aktivnosti nanje nima nujno zaznavnega učinka.

Po drugi strani je zanimiva **primerjava teh rezultatov z rezultati drugih analiz iste raziskave**, na primer z vidika slabše zaznanih učinkov na družbeno, politično in okoljsko ravnanje. Na primer politični in družbeni razlogi za udeležbo (str. 22) v aktivnostih programa so bili pri udeležencih manj izpostavljeni v primerjavi z drugimi, bolj osebno in učno naravnanimi potrebami/razlogi. Čeprav so udeleženci ne glede na to uspešno pridobivali družbene kompetence (str. 26) in so projekti krepili aktivno državljanstvo (str. 37), pa so bili učinki na politiko (predvsem v povezavi z mladinskim delom) slabše prepoznani.

Ob primerjanju z drugimi analizami vseeno preseneča v tej analizi prepoznani nizek delež udeležencev, ki so po projektu bolj spoštovali kulturno raznolikost. Multikulturalnost je namreč glede na druge analize eno najuspešnejših področij za doseganje učinkov programa (str. 30). Je tudi med najpogostejšimi razlogi za udeležbo v aktivnosti (str. 22). Takšen rezultat je morda posledica že predhodno močno razvitih vrednot pri posameznikih, na katere ena aktivnost ni imela znatnega vpliva.

UČINKI PO PODROČJIH

(bolj kot pred projektom / zaradi projekta ...)

MEDNARODNO MREŽENJE IN DOJEMANJE TUJINE

Z mrežami, ki sem jih vzpostavil/-a preko projekta, nameravam ohraniti stike.

89,21 %

Spoznal/-a sem ljudi iz drugih držav, s katerimi sem še vedno v stiku.

88,62 %

Zdaj se lažje sam/-a gibljam v drugih državah (npr. potovanje, študij, delo oz. praksa, služba).

82,51 %

Vzpostavil/-a sem stike z ljudmi iz tujine, ki so koristni za mojo dejavnost v družbenem ali političnem življenju.

75,49 %

V tujini nameravam študirati, delati, opravljati prakso ali tam živeti.

75,50 %

Z ljudmi, ki sem jih spoznal/-a preko projekta, nameravam razviti skupne aktivnosti ali projekte.

68,30 %

UČNI IN KARIERNI RAZVOJ

Nameravam izboljšati svoje znanje tujih jezikov.

91,17 %

Izkoristiti nameravam neformalno izobraževanje in učne priložnosti.

90,24 %

V načrtu imam nadaljnje izobraževanje in usposabljanje.

85,34 %

Spoznal/-a sem, katere od svojih kompetenc želim še bolj razviti.

84,23 %

Vzpostavil/-a sem stike z ljudmi iz tujine, ki so koristni za mojo profesionalno rast.

76,20 %

Imam bolj jasno predstavo svojih želja in ciljev glede svoje poklicne poti.

70,01 %

Bolje razumem svoje karierne možnosti.

69,47 %

Verjamem, da so se moje zaposlitvene možnosti povečale.

69,43 %

Bolj jasno si predstavljam svojo nadaljnjo izobraževalno pot.

63,66 %

DRUŽBENO, POLITIČNO IN OKOLJSKO RAVNANJE

Spoštujem kulturno raznolikost.

59,75 %

Nameravam se včlaniti v politično in/ali družbeno gibanje, združenje ali organizacijo.

48,66 %

Želim prispevati k razvoju mladinske politike.

44,20 %

Čutim se kot Evropejec/-ka.

42,56 %

Aktivno podpiram vključevanje ljudi z manj priložnostmi.

41,73 %

Predan/-a sem delu, ki je usmerjeno proti diskriminaciji, nestrpnosti ipd.

41,50 %

Informiran/-a sem o evropskih zadevah.

40,56 %

Ukvarjam se s prostovoljnimi dejavnostmi.

37,16 %

Angažiram se v civilni družbi.

34,44 %

Aktivno prispevam k varovanju okolja.

31,33 %

Sodelujem v demokratičnem/političnem življenju.

19,24 %

PRIMERJAVA UČNIH UČINKOV NA NACIONALNI IN NADNACIONALNI RAVNI

Na podlagi rezultatov nacionalnih in nadnacionalnih raziskav smo primerjali učne učinke pri nas sprejetih projektov z učnimi učinki projektov, sprejetih v vseh državah članicah raziskovalne mreže RAY. Primerjali smo deleže udeležencev, ki so se naučili nekaj novega o ponujenih temah.

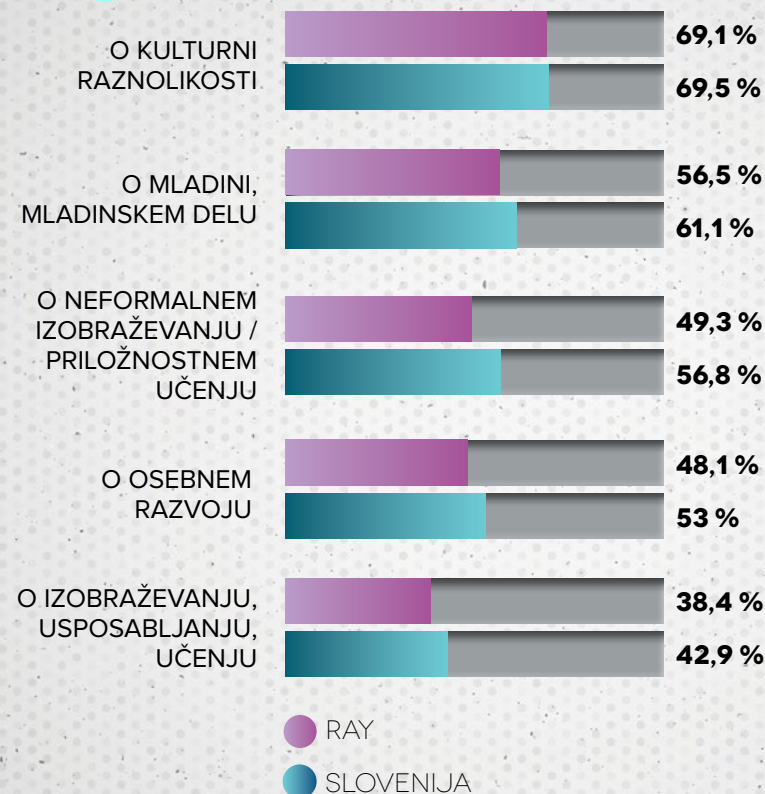
Največ udeležencev na nadnacionalni (in tudi na nacionalni) ravni raziskovanja mreže RAY se v projektih nekaj novega nauči o kulturni raznolikosti, mladini in mladinskem delu, neformalnem izobraževanju oz. priložnostnem učenju, osebnem razvoju ter o izobraževanju, usposabljanju in učenju. Primerjava rezultatov najuspešnejših tem na ravni mreže RAY s slovenskimi rezultati je pokazala uspešnost pri nas sprejetih projektov, saj je delež udeležencev, ki so se o teh temah nekaj novega naučili, v naših projektih večji pri prav vsaki izmed njih. Tudi ob izračunu povprečnih deležev udeležencev z učnimi izkupički med vsemi temami slovenski projekti dosegajo nekoliko, sicer zanemarljivo višje vrednosti (0,68 odstotne točke).

Katere pa so **teme, v katerih pri nas sprejeti projekti najbolj izstopajo**? Za odgovor na to vprašanje

smo se osredotočili na razlike med deleži udeležencev z učnim izkupičkom po temah med našimi projekti in projekti vseh držav članic mreže RAY. Večji učni izkupiček pri nas sprejetih projektov je najbolj izrazit pri temah neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja, trajnostnega razvoja, zdravja in dobrega počutja, osebnega razvoja ter mladine in mladinskega dela.

NAUČENO – TOP 5 TEM RAY

● RAY
● SLOVENIJA

Seveda obstajajo tudi teme, pri katerih je delež udeležencev z učnim izkupičkom v naših projektih nižji od nadnacionalne ravni. Največje razlike so pri temi politik in struktur Evropske unije, o kateri se je v projektih, sprejetih pri nas, nekaj naučilo le 12,8 % udeležencev. Ta tema je sicer šibkejša tudi drugod, saj se je nekaj o njej naučilo le 21,6 % udeležencev projektov na nadnacionalni ravni. Nadalje so pri nas sprejeti projekti v primerjavi z nadnacionalno ravno šibkejši tudi pri temah človekovih pravic in temeljnih pravic, evropskih zadev, demokracije ter diskriminacije in nediskriminacije.

Rezultate je mogoče interpretirati na različne načine. Nekoliko višji delež udeležencev z učnim izkupičkom v naših projektih v primerjavi z nadnacionalno ravno kaže na uspešnost pri nas sprejetih projektov pri proizvodnji in prenašanju učnih rezultatov na udeležence. Kakovost slovenskega izobraževalnega okolja se glede na rezultate raziskave manifestira tudi v mladinskem delu in izvajanju programa.

Obenem pa so za dobre rezultate ključni mladinskemu delu notranji vzvodi, kot na primer dobro poznavanje neformalnih metod učenja in orodij za spremljanje in potrjevanje učnih rezultatov med slovenskimi organizacijami, ki se pomembno krepijo z dostopom do programa.

Še zanimivejša je primerjava posameznih tem med nacionalno in nadnacionalno ravno. Po eni strani naša uspešnost pri prenašanju tem neformalnega izobraževanja, mladine in mladinskega dela kaže na kakovostno delo slovenskih organizacij na za program ključnih področjih. Trajnost, dobro počutje in zdravje so teme, ki se močno skladajo z našim okoljem in zanimanji. Ker dobivata trajnost in okoljevarstvo z novim programom še večji zagon, imajo naše organizacije možnost dosegati visoko kakovost v prihajajočem programskem obdobju.

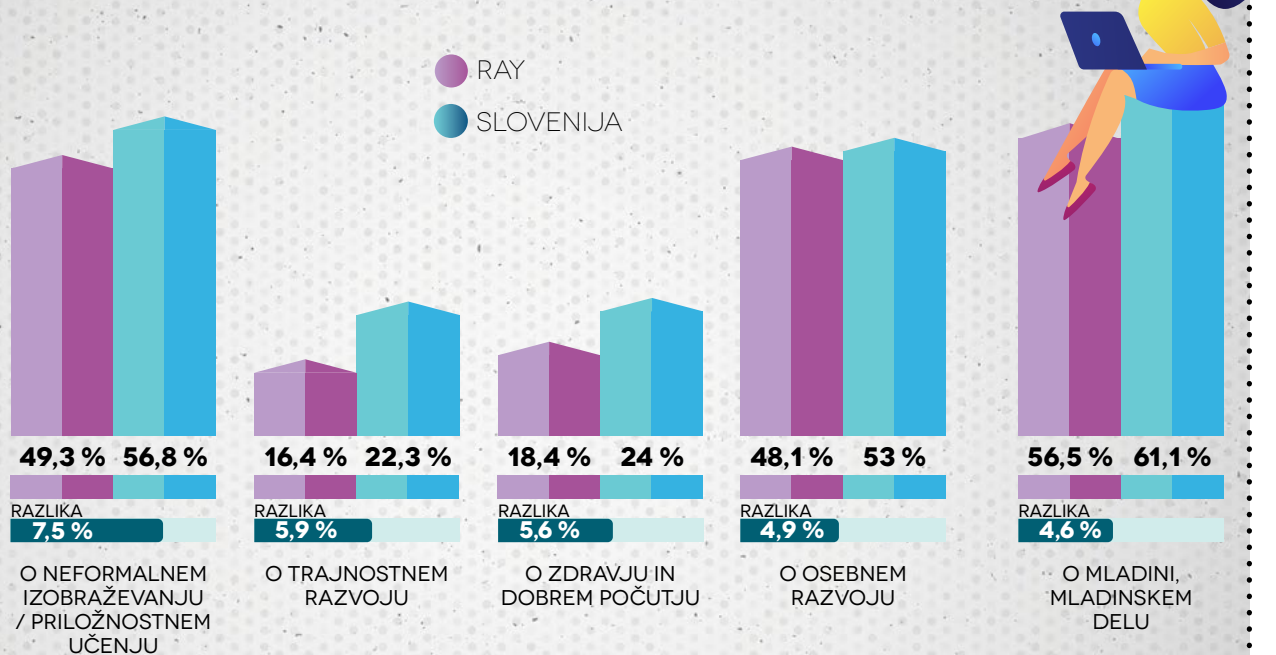
Po drugi strani je treba premisliti o nižji uspešnosti pri nas sprejetih projektov pri temah diskriminacije in nediskrimi-

Največ udeležencev projektov na nadnacionalni ravni raziskovanja mreže RAY se v projektih nekaj novega nauči o kulturni raznolikosti, mladini in mladinskem delu, neformalnem izobraževanju oz. priložnostnem učenju, osebnem razvoju ter o izobraževanju, usposabljanju in učenju. Udeleženci pri nas sprejetih projektov se v primerjavi z nadnacionalno ravno več naučijo predvsem o temah neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja, trajnostnega razvoja, zdravja in dobrega počutja, osebnega razvoja ter mladine in mladinskega dela.

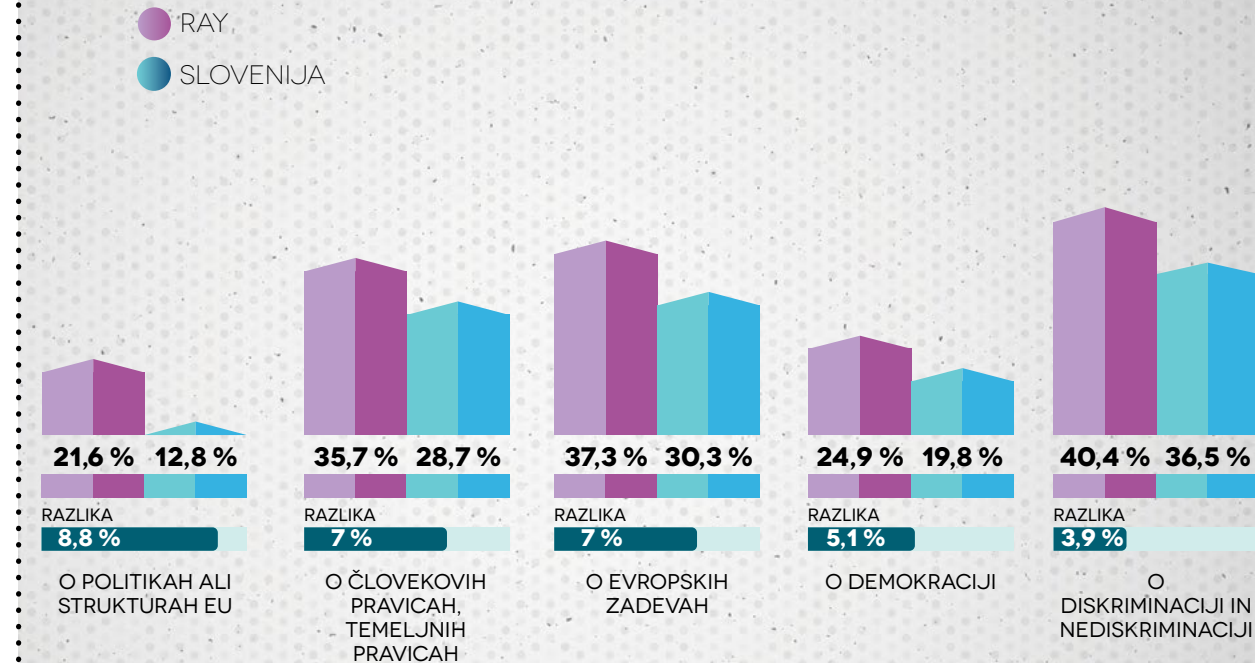
Kakovost slovenskega izobraževalnega okolja se glede na rezultate raziskave manifestira tudi v mladinskem delu in izvajanju programa. Obenem pa so za dobre rezultate ključni mladinskemu delu notranji vzvodi, na primer dobro poznavanje neformalnih metod učenja in orodij za spremljanje in beleženje učnih rezultatov med slovenskimi organizacijami, ki se pomembno krepijo z dostopom do programa.

NAUČENO V NAŠIH PROJEKTIH: MOČNEJŠE TEME GLEDE NA POVPREČJE RAY

32

NAUČENO V NAŠIH PROJEKTIH: ŠIBKEJŠE TEME GLEDE NA POVPREČJE RAY

33

Naša uspešnost pri prenašanju tem neformalnega izobraževanja, mladine in mladinskega dela kaže na kakovostno delo slovenskih organizacij na za program ključnih področjih. Trajnost, dobro počutje in zdravje pa so teme, ki se močno skladajo z našim okoljem in zanimanji. Ker dobivata trajnost in okoljevarstvo z novim programom še večji zagon, imajo naše organizacije možnost dosegati visoko kakovost v prihajajočem programskem obdobju.

nacije, demokracije, evropskih zadev ter pravic in politik Evropske unije. Seveda je mogoče, da na relativno nižji izkupiček v primerjavi z nadslovenskim povprečjem vpliva večja predhodna izkušnost udeležencev pri nas sprejetih projektih pri teh temah. Raziskava tega vpliva ni kontrolirala. Vendar pa raziskava učinkov na participacijo in državljanstvo kaže, da slovenske udeležence projektov politične in gospodarske teme zanimajo manj od družbenih in okoljskih (Deželan in Vombergar, 2020b). To je lahko povezano z nižjo motivacijo slovenskega mladinskega okolja za pokrivanje teh (političnih) tem v projektih.

Uporabnost orodja Youthpass in nanj vezane refleksije učnih procesov in rezultatov so udeleženci raziskave prepoznali v znatno nižjih deležih kot vodje projektov. Prvi korak k večji prepoznavnosti in uporabnosti orodja Youthpass torej ni v predstavljanju njegove koristnosti zunanjemu svetu (kar je sicer tudi potrebno), temveč v razvijanju poglobljenega razumevanja o njegovi moči med tistimi, katerim je namenjen – med udeleženci projektov.

SPREMLJANJE IN BELEŽENJE UČNEGA PROCESA

V okviru programa je bilo razvito posebno orodje Youthpass za načrtovanje, spremljanje, vrednotenje, beleženje in priznavanje učnih rezultatov v procesu neformalnega učenja. Potrdilo o uporabi orodja lahko organizacije izdajo vsem udeležencem projektov programa E+: MVA. V preteklih letih se je orodje in z njim povezano potrdilo uporabljalo predvsem za nekatere aktivnosti (npr. mladinske izmenjave, projekte prostovoljstva oziroma evropsko prostovoljsko službo). Nacionalna agencija spodbuja uporabo orodja tudi za udeležence vseh drugih aktivnosti v programu in od leta 2019 so potrdila tudi na voljo za prav vse te aktivnosti.

Udeležencem orodje Youthpass pomaga razmisliti in zapisati, kaj so v okviru projekta počeli in česa so se pri tem naučili. Youthpass omogoča podporo pri refleksiji učnega procesa in učnih rezultatov, povečuje družbeno prepoznavnost mladinskega dela ter podpira aktivno evropsko državljanstvo in večjo zaposljivost mladih.

Proučevanje uporabe Youthpassa v programu na podlagi rezultatov raziskave učinkov programa pri nas sprejetih projektov se je izkazalo za zapleteno. Med odgovori udeležencev in vodij so bili obse-

žni deleži manjkajočih vrednosti, ki bi vplivali na znatno popačenje rezultatov, v kolikor jih ne bi upoštevali. Vzrok za manjkajoče odgovore je najverjetneje neuporaba orodja pri vseh aktivnostih, ki so bile vključene v raziskavo. Ker nacionalna agencija uporabo orodja za vse vrste aktivnosti programa aktivno promovira šele v zadnjih letih, je tak rezultat razumljiv.

Zato v zvezi z Youthpassom predstavljamo samo nekatere rezultate, in to z upoštevanjem manjkajočih odgovorov pri izračunih deležev, kar sicer ni običajna metodologija v raziskovanju. Ta pristop daje v navezavi na zgornjo predpostavko pravilnejši približek dejanskega stanja glede uporabe orodja v programu in z njim povezanih procesov učenja in refleksije v projektih. Ob tem se ne osredotočamo predvsem na velikosti deležev, temveč na **razlike med deleži v primerljivih odgovorih vodij in udeležencev projektov**.

Več kot dve tretjini v raziskavo vključenih vodij je potrdilo, da so v projekte vgradili Youthpass in z njim podprte metode refleksije in spremljanja učnih procesov. Udeleženci pa so to zaznali v precej manjši meri. Samo slaba polovica jih je menila, da so v povezavi z Youthpassom v okviru projekta izvajali refleksijo in samoocenjevanje.

Samo dve petini udeležencev pa je ocenilo, da sta refleksija in samoocenjevanje okrepila njihovo zavedanje o lastnem razvoju in učenju.

Do še večjih razlik prihaja pri razumevanju zaželenosti oziroma uporabnosti Youthpassa kot potrdila. Ponovno je skoraj dve tretjini v raziskavo vključenih vodij pritrdilo, da so udeleženci želeli prejeti potrdilo Youthpass. Čeprav pri udeležencih te trditve nismo preverjali, pa se je izkazalo, da imajo udeleženci o uporabnosti Youthpassa precej nizko mnenje. Niti četrtnina jih namreč še ni pri prijavi za službo, tečaj, študij ali podobno uporabila potrdila Youthpass. Le vsakemu desetemu pa je potrdilo dejansko tudi pomagalo do zaposlitve, tečaja, študija ali podobnega.

Ker so udeleženci izpolnjevali anketne vprašalnike v kratkoročnem obdobju po zaključenem projektu, je lahko nizek delež uporabe Youthpassa posledica tega, da potrdila po projektu še niso prejeli ali uporabili. Vendar pa so številni udeleženci v projektih povratniki in s tem potencialno imetniki predhodnih potrdil. Vprašalnik glede uporabe Youthpassa ni izključeval navedbe uporabe katerega od predhodno pridobljenih potrdil.

Uporabnost orodja Youthpass in tudi nanj vezane refleksije učnih

SPREMLJANJE IN BELEŽENJE UČNEGA PROCESA V PROJEKTIH PROGRAMA E+: MLADI V AKCIJI

ODGOVORI VODIJ %

Youthpass in njegove metode refleksije in spremljanja učnih procesov so bili integrirani skozi celoten projekt.

70,45 %

Udeleženci so želeli prejeti Youthpass.

64,80 %

ODGOVORI UDELEŽENCEV %

V povezavi z Youthpassom za ta projekt smo izvajali refleksijo in samoocenjevanje.

47,02 %

Refleksija in samoocenjevanje v povezavi z Youthpassom sta povečala moje zavedanje o lastnem razvoju in učenju preko projekta.

39,97 %

Youthpass sem uporabil/-a pri prijavi za službo, tečaj, študij itn.

16,92 %

Youthpass mi je pomagal pri zaposlitvi, tečaju ali študiju.

10,48 %

procesov in rezultatov so udeleženci raziskave torej prepoznali v znatno nižjih deležih kot vodje projektov. Razkorak kaže na priložnosti za izboljšave. Čeprav je uporaba Youthpassa kot orodja za spremljanje učnega procesa vodjem precej samoumevna – to lahko sklepamo iz visokih deležev pritrdilnih odgovorov na raznolika vprašanja, povezana z Youthpassom – udeleženci v projektih tega ne zaznajo v primerljivi meri.

Prvi korak k večji prepoznavnosti in uporabnosti orodja Youthpass torej ni v predstavljanju njegove koristnosti zunanjemu svetu (kar je sicer tudi potrebno), temveč v razvijanju poglobljenega razumevanja o njegovi moči med tistimi, katerim je namenjen – med udeleženci projektov. Pozitivni procesi v zvezi s tem so razvidni iz manjše raziskave med našimi upravičenci, ki smo jo izvedli v letu 2019 (Movit, 2019).⁵

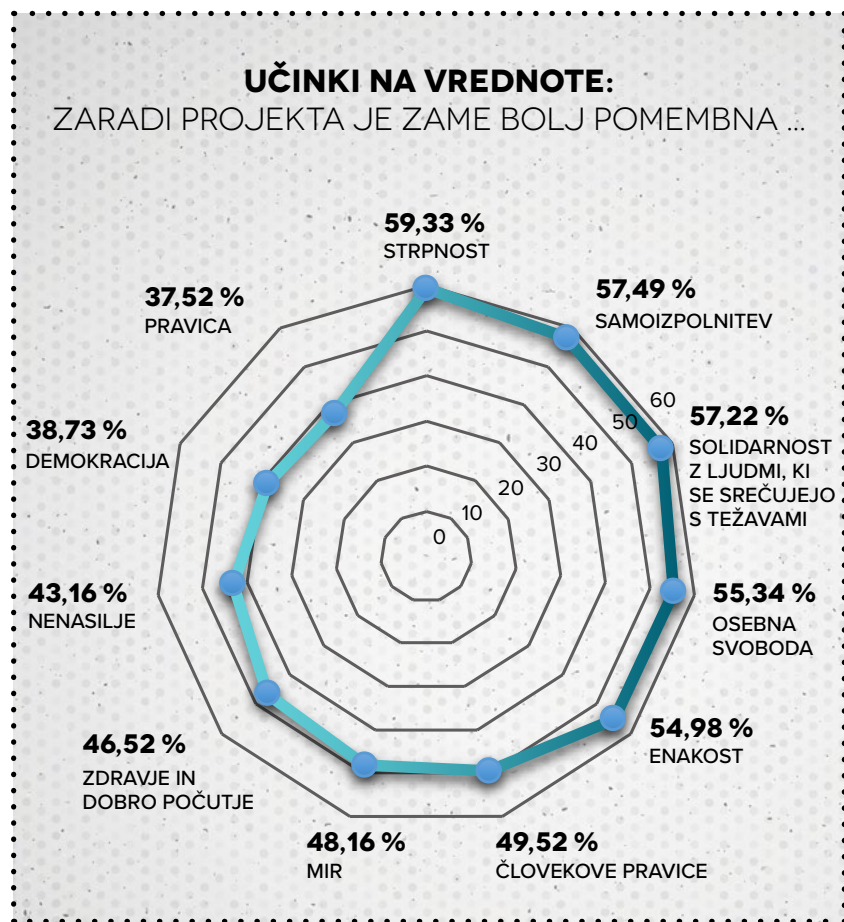

⁵ Dosegljivo na: http://www.movit.si/fileadmin/movit/1MVA/Youthpass/Spremljanje_ucnega_procesa_v_E_.pdf.

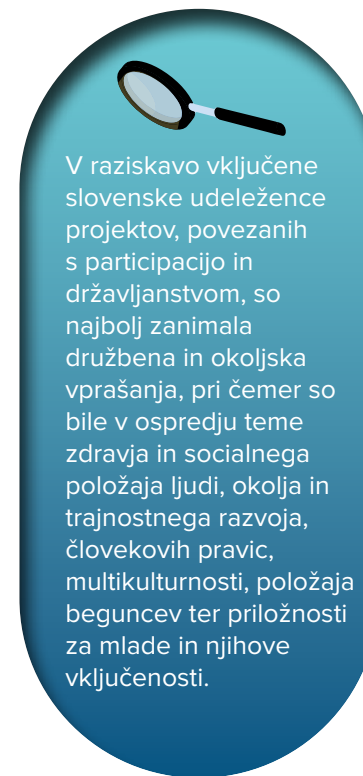
UČINKI PROJEKTOV NA VREDNOTE

Sodelovanje v projektih pomembno krepi vrednote udeležencev. V raziskavo vključeni udeleženci so se opredeljevali, kako je projekt vplival na njihove vrednote: strpnost, samoizpolnitev, solidarnost, osebna svoboda, enakost, človekove pravice, mir, zdravje in dobro počutje, nenasilje, demokracija in pravica.

Več kot polovica udeležencev je zaradi udeležbe na projektu začela kot pomembnejše obravnavati vrednote strpnosti, samoizpolnitve, solidarnosti z ljudmi, ki se srečujejo s težavami, osebne svobode in/ali enakosti.

Tudi vse druge v raziskavo vključene vrednote so v očeh vsaj tretjine udeležencev zaradi udeležbe na projektu postale pomembnejše. Pri tem se je treba zavedati, da je implementacijsko obdobje večine projektov programa (z izjemo nekdanjega EVS-a oz. projektov prostovoljstva) kratkotrajno – velika večina aktivnosti namreč ne traja več kot dva tedna. Obseg krepitve vrednot, ki se večinoma spreminjajo počasi in v dalj časa trajajočem obdobju, je glede na to vsekakor nezanemarljiv.

UČINKI NA PARTICIPACIJO IN DRŽAVLJANSTVO

Učinke programa na participacijo in državljanstvo smo proučevali z intervjuji s slovenskimi udeleženci projektov na temo participacije in državljanstva, obenem pa te rezultate primerjamo z rezultati kvantitativnih in kvalitativnih analiz na nadnacionalni ravni raziskave. V tem podpoglavju z izjemo razdelka *Pogled na Evropsko unijo po udeležbi* povzemamo rezultate raziskave RAY LTE CIT.

V raziskavo vključene **slovenske udeležence aktivnosti**, povezanih s participacijo in državljanstvom, so najbolj zanimala družbena in okoljska vprašanja, pri čemer so bile v ospredju teme zdravja in socialnega položaja ljudi, okolja in trajnostnega razvoja, človekovih pravic, multikulturalnosti, položaja beguncev ter priložnosti za mlade in njihove vključenosti. Precej manjše zanimanje pa so kazali za gospodarska in politična vprašanja, kar pa se tudi z njihovo udeležbo v projektih ni bistveno spremenilo.

Slovenskih udeležencev institucionalna politika večinoma ni zanimala. Mnogo bolj kot evropsko identiteto (le polovica) so izražali kozmopolitanski čut in se čutili državljane sveta (tri četrtine), zanje pa je bil pomemben tudi občutek

državljanstva na lokalnih in nacionalnih ravneh. Čeprav je bilo občutenje evropskega državljanstva na nižji ravni, pa so kar devet izmed desetih v raziskavo vključenih udeležencev zanimalo evropske zadeve oziroma zadeve Evropske unije.

Analize dolgoročnih učinkov udeležbe na participacijo in državljanstvo so med slovenskimi udeleženci pokazale porast zaupanja v sodržavljane oziroma ljudi okoli sebe ter krepitev kompetenc za participacijo v družbenem in političnem življenju. Konkretno se je to v intervjujih pokazalo celo kot višja udeležba na volitvah. Vendar z rastjo kompetenc za participacijo ne raste tudi zaupanje v oblastne strukture, kar kaže na večjo pripravljenost slovenskih udeležencev za participacijo v nekonvencionalnih oblikah političnega udejstvovanja.

Obenem se je kot pomembna izkazala tudi predhodna izkušnja mednarodne mobilnosti, saj je prispevala k nadaljnjemu udejstvovanju v tovrstnih projektih, s čimer se utrjujejo temelji demokratičnega državljanstva, prav tako pa je udeležence vodila k razmisleku o nadaljnji življenjski in karierni poti. V povprečju je kar devet od desetih intervjuvancev na podlagi projektne izkušnje poiskalo nove priložnosti za krepitev tovrstnih izkušenj in kompetenc, kar šest od desetih pa je izrazilo, da je sodelovanje v

Izkušnja mednarodne mobilnosti prispeva k nadaljnjemu udejstvovanju v tovrstnih projektih, s čimer se utrjujejo temelji demokratičnega državljanstva, prav tako pa udeležence vodi k razmisleku o nadaljnji življenjski in karierni poti.

Analize dolgoročnih učinkov udeležbe na participacijo in državljanstvo so med slovenskimi udeleženci pokazale porast zaupanja v sodržavljane oziroma ljudi okoli sebe ter krepitev kompetenc za participacijo v družbenem in političnem življenju.

projektu prispevalo k spremembi njihovih življenjskih načrtov (povzeto po [Deželan in Vombergar, 2020b](#)).

Nadnacionalne analize dolgoročnih učinkov na participacijo in državljanstvo so pokazale še precej več učinkov. Dolgoročne učinke na participacijo in državljanstvo se je proučevalo z mešanimi metodami, del katerih so bili tudi kvantitativni pristopi. Ti pristopi so potrdili statistično značilnost spremembe v vzorcih med različnimi časovnimi točkami zbiranja podatkov.

Nadnacionalna raven raziskave je pokazala, da udeleženci v aktivnosti programa vstopajo z relativno visoko stopnjo že izoblikovanih kompetenc in delovanja na področjih participacije in državljanstva v primerjavi s kontrolno skupino. Udeležba v aktivnostih je potrdila dolgoročno povečanje znanja na področjih participacije in aktivnega državljanstva, konkretnije glede vključevanja v civilno družbo, varovanja narave in trajnostnega razvoja. Poleg tega so udeleženci razvili tudi pomembne veščine, zlasti veščine komunikacije, pogajanja in sodelovanja.

Nadalje je nadnacionalna raven raziskave pokazala, da projekti krepijo različne vrednote v povezavi z demokracijo in odnose, ki so pomembni za participacijo in aktivno državljanstvo. Konkretnije gre za varovanje človekovih pravic in načelo, da se kot središče demokratične države vidi ljudi, večjo pripravljenost prispevati k družbi, večje zanimanje za družbeno-politične zadeve ter varovanje okolja in trajnostni razvoj. Projekti krepijo tudi participacijo v civilni družbi in demokratičnem življenju, kar se je še posebej izkazalo pri dveh profilih udeležencev. Prvi vključuje udeležence z višjim učnim uspehom in več izkušnjami s področja participacije in državljanstva, pri čemer gre za t. i. Matthewov učinek – že aktivni lahko svojo aktivnost povečajo bolj kot drugi. Drugi profil so manj izkušeni udeleženci, ki se ne udeležujejo tečajev na to temo ali so v aktivnostih programa sodelovali prvič.

Krepitev nekaterih državljskih kompetenc in aktivnega državljanstva se je na nadnacionalni ravni pokazala v kvalitativnem delu analiz (intervjuji), medtem ko jih kvantitativne analize v smislu statistične značilnosti niso potrdile. To na primer velja za vrednote in odnose, povezane s participacijo in aktivnim državljanstvom, in tudi za prakso participacije in aktivnega državljanstva (povzeto po [Gadinger, Bárta in Fennes, 2020](#)).

Vzroki za razkorak med prepoznanimi dolgoročnimi učinki v kvalitativnih in kvantitativnih analizah so raznoliki. V intervjujih zaznane spremembe so morebiti premajhne ali pa se ne nanašajo na dovolj udeležencev, da bi se pokazale v anketah. Naslednja možna razlaga je, da je bila samoocena udeležencev pri številnih področjih precej visoka že pred projekti in bi bilo težko doseči zvišanje. Dodatni dejavniki so lahko tudi kratkoročno obdobje intervencije (trajanje aktivnosti), umeščenost udeležencev v širši družbeni kontekst in tudi dejstvo, da je večina udeležencev aktivnosti v programu posameznikov v obdobju odraščanja, v katerem nanje intenzivneje delujejo še mnogi drugi dejavniki politične socializacije in osebne rasti.

Projekti krepijo participacijo v civilni družbi in demokratičnem življenju.

Udeleženci vstopajo v program z relativno visoko stopnjo že izoblikovanih kompetenc in delovanja na področjih participacije in državljanstva. Z udeležbo dolgoročno povečujejo znanja na teh področjih, konkretnije glede vključevanja v civilno družbo, varovanja narave in trajnostnega razvoja. Poleg tega razvijajo pomembne veščine, zlasti veščine komunikacije, pogajanja in sodelovanja.

Projekti krepijo različne vrednote v povezavi z demokracijo in odnose, ki so pomembni za participacijo in aktivno državljanstvo, kot so varovanje človekovih pravic in načelo, da se kot središče demokratične države vidi ljudi, večja pripravljenost prispevati k družbi, večje zanimanje za družbeno-politične zadeve ter za varovanje okolja in trajnostni razvoj.

Pogled na Evropsko unijo po udeležbi

Pogled na Evropsko unijo po udeležbi smo preverjali s splošno raziskavo o učinkih programa. Dve petini v raziskavo vključenih udeležencev pri nas sprejetih projektov je po udeležbi gledalo na Evropsko unijo z večjo naklonjenostjo, kar je manj od evropskega povprečja, ki znaša polovico (Deželan in Vombergar, 2020a). Oba rezultata je mogoče utemeljiti z razlago, da imajo v program vključeni udeleženci projektov že tako visoko stopnjo sprejemanja Evropske unije. Program najverjetneje evroskeptikov ne privlači. Ob tem posamezna aktivnost programa zaradi

kratkotrajnosti najverjetneje nima izrazitih neposrednih učinkov na spremembo političnih vrednot ali pogledov, ki se tvorijo v dalj časa trajajočem obdobju in so pri udeležencih lahko na visoki stopnji že pred projektom.

Pogled na evropsko državljanstvo in participacijo izven raziskave RAY

Rezultate raziskav programa o participaciji in aktivnem državljanstvu smo postavili v kontekst nekaterih drugih dostopnih raziskav, ki proučujejo evropsko državljanstvo in participacijo mladih.

Primerjava z drugimi raziskavami je podobno kot naše ugotovitve pokazala, da mladi politično participacijo v smislu volilne udeležbe pogosteje izražajo na lokalni in nacionalni ravni kot na evropski. Čeprav čutijo neko mero dvoma v svojo možnost vpliva v formalnih oblikah participacije, pa mlade zadeve v zvezi z Evropsko unijo zanimajo, kar se vidi v želji po vključevanju evropskih tem v izobraževalne programe. Čeprav se mladi redkeje udeležujejo evropskih volitev, se čutijo evropske državljanke bolj kot druge starostne skupine. Obenem različne študije ugotavljajo podobno: mladi izkazujejo večjo politično participacijo in zanimanje, v kolikor jim je to omogočeno skozi raznolike oblike participacije.

Raziskava v 31 državah evropskega gospodarskega prostora, ki sta jo leta 2017 med 4.500 mladimi v starostni skupini 16–25 let izvedla izobraževalno združenje JA Europe in Evropska okrogla miza industrialcev (ERT), je na primer pokazala, da le 38 % mladih pogosto razpravlja o Evropski uniji in njenih izzivih z družino in prijatelji.

Še manjši delež, samo 18 %, jih je menilo, da je njihov glas slišan, ko volijo na evropskih volitvah. Tudi njihovo znanje o Evropski uniji je do neke mere omejeno. Samo 44 % med tistimi s podjetniško izobrazbo in predznanjem jih je menilo, da so sposobni prijateljem razložiti delovanje Evropske unije, medtem ko je bilo takih med tistimi brez podjetniške izobrazbe le 33 % (Why Europe Matters, b. d.).

Kar 66 % mladih v tej raziskavi je bilo mnenja, da bi se morali v izobraževalnem procesu več naučiti o Evropski uniji (prav tam). Podobno je na velikem številu anketirancev pokazala tudi vseevropska raziskava Eurobarometer, v kateri se je kar 83 % mladih v starostni skupini 15–30 let strinjalo, da bi moralo biti izobraževanje o evropskih zadevah, kot so delovanje Evropske unije in njenih institucij, evropska zgodovina in kultura, del obveznega izobraževalnega procesa (Evropska komisija, 2018a).

Mladi so do formalnih oblik politične participacije zadržani, njihova participacija v smislu udeležbe na volitvah pa je med letoma 2011 in 2017 padala (Evropska komisija, 2016; 2018b). V povprečju je bilo v 27 državah članicah med mladimi do 30 let, ki so lahko volili na lokalni, nacionalni ali evropski ravni, zaznati padec v volilni udeležbi z 79 % na 68 % (Evropska komisija, 2018b).

Podatki Eurobarometra iz leta 2017 za 28 članic EU (s pridruženno Hrvaško) kažejo, da mladi v Evropi preko volitev najmanj pogosto politično participirajo na evropski ravni. Čeprav je kumulativno 73 % mladih odgovorilo, da so v zadnjih treh letih volili na lokalni, regionalni, nacionalni ali evropski ravni, jih je na evropski ravni volilo samo 25 %. Precej bolj se s tega vidika obnesejo lokalna (54 %), regionalna (43 %) in nacionalna (54 %) politična participacija (Evropska komisija, 2018a).

Če pogledamo podatke samo za Slovenijo, je v treh letih pred izvedbo raziskave Eurobarometra v letu 2017 politično participacijo preko volitev na lokalni, regionalni in nacionalni ravni v povprečju izrazilo 61 % mladih. 45 % se jih je opredelilo, da so volili na lokalni ravni, 51 % na nacionalni in 23 % na evropski ravni (prav tam).

Čeprav mladi kažejo večji interes za evropsko državljanstvo v primerjavi s starejšimi starostnimi skupinami, se evropskih volitev udeležujejo v precej manjšem deležu. Na evropskih volitvah leta 2014 je volila samo približno četrtina mladih (Evropska komisija, 2018b) in več kot polovica Evropejcev nad 55 let z volilno pravico. (Evropski parlament, 2014). Mladi evropskega državljanstva ne utemeljujejo v smislu demokratične participacije, temveč jih motivirajo druge oblike politične participacije in predvsem izboljšani življenjski pogoji (Evropska komisija, 2018b).

Še precej nižji so deleži mladih, ki so člani političnih strank. V letu 2017 je le 7 % mladih Evropejcev opredelilo svojo pripadnost politični organizaciji ali stranki, čeprav je ta delež v primerjavi z letom 2011 nekoliko zrasel.

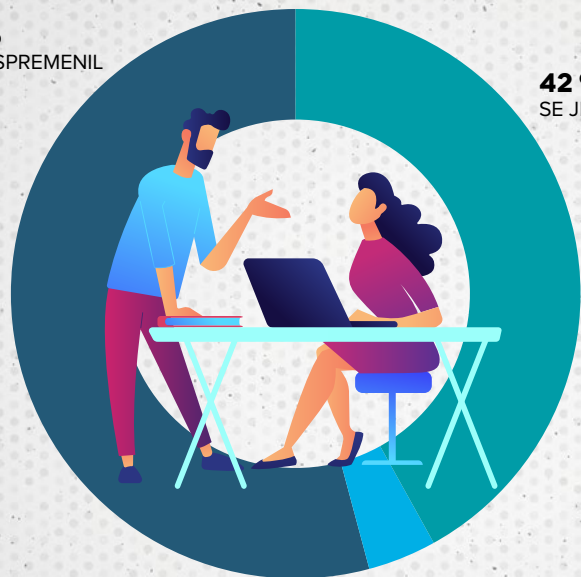
V povprečju pa je enkrat več mladih Evropejcev, kot jih je sodelovalo v politični organizaciji, sodelovalo v nevladnih organizacijah in/ali drugih organizacijah na lokalni ravni (prav tam). Raziskave so pokazale tudi korelacijo med mladinskim delom in udeležbo na volitvah. Mladi pogosteje volijo, če so aktivni v mladinski organizaciji (Eurostat, 2015; Evropska komisija, 2015a).

POGLED NA EVROPSKO UNIJO PO UDELEŽBI V AKTIVNOSTI ...

54 %
SE NI SPREMENIL

42 %
SE JE IZBOLJŠAL

4 %
SE JE POSLABŠAL

Čeprav se mladi od tradicionalnih oblik udeležbe v političnem življenju umikajo, si še vedno želijo sodelovati, in sicer z več in bolj raznolikimi možnostmi za udeležbo. Raziskava iz leta 2012 ugotavlja, da le eno tretjino mladih zanima politika, ta delež pa pri starejših starostnih skupinah zrastejo, ker se politična zavednost in socializacija razvijata procesno in dosežeta najvišje stopnje v starejših letih (Evropska komisija, 2016). Novejše raziskave pa ugotavljajo, da zadnja leta mladi kažejo povečano zanimanje za politiko, s čimer zmanjšujejo v prejšnjih raziskavah ugotovljeno vrzel v primerjavi s starejšimi generacijami (Evropska komisija, 2018b).

Strokovnjaki menijo, da je vzrok za to uporaba novih medijev za družbeno in državljansko komunikacijo. Informacijska tehnologija, podkastov, mrež, blokov in wikijev mladim olajša dostop do politične participacije, še posebno ko se ta izvaja v vrstniški in participatorni obliki.

V povprečju je polovica mladih Evropejcev v letu 2017 uporabila internet in družbene medije za interakcijo z javnimi organi, 16 % pa jih je svoja prepričanja delilo na spletnih straneh. To kaže, da so mladi pripravljene bolj participirati, če so jim ponujene oblike participacije, ki bolj nagovorijo njihove pot-

rebe od tradicionalnih oblik, v katere pogosto ne zaupajo (prav tam). Evropska unija je s financiranjem programov na področju mladine (izrecno je potrebno omeniti Erasmus+) poskuša krepiti sodelovanje mladih preko mladinskega dela, prostovoljstva in udeležbe v demokratičnem življenju. Vloga evropskih programov, kot sta Erasmus: Mladi v akciji in Evropska solidarnostna enota, je neovrgljiva tudi pri večanju pripadnosti Evropi. Kar dve tretjini mladih po rezultatih raziskave Eurobarometer iz leta 2017 verjame, da jim ta dva programa krepita občutenje evropske identitete (Evropska komisija, 2018a).

UČINKI PROJEKTOV NA LOKALNO SKUPNOST

Vključevanje lokalnega okolja in doseganje učinkov z izvajanjem projektov v lokalnih skupnostih postaja z razvojem evropskih programov na področju mladine vse pomembnejše. Z izvedbo mednarodnih projektov na področju mladine v lokalnih okoljih vanje vnesemo nove izkušnje in možnosti ne samo za lokalno mladino, temveč tudi za širšo skupnost.

To se je izkazalo tudi na podlagi odgovorov v raziskavo vključenih vodij pri nas sprejetih projektov. Vsaj štiri petine vodij so menile, da je lokalna skupnost projekt in/ali njegovo medkulturno dimenzijo dobro sprejela. Približno tri četrtine jih je zaznalo, da je bila lokalna skupnost v projekt aktivno vključena, da je pokazala zanimanje za podobne projekte v bodoče, da je z zanimanjem sprejela evropsko dimenzijo in/ali (nekoliko nižji delež) da je izrazila pripravljenost za podporo podobnim dejavnostim v prihodnje. Približno dve tretjini vodij je zaznalo sinergije med različnimi deležniki v lokalni skupnosti zaradi projekta in/ali večje zavedanje lokalne skupnosti za interese mladih. Več kot polovica vodij pa je postala bolj predana vključevanju mladih z manj priložnostmi.

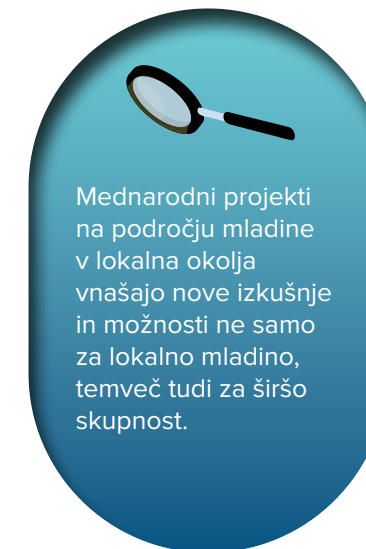
Ob teh spodbudnih rezultatih pa je treba omeniti, da je bilo pri raziskavi učinkov na lokalno okolje nekoliko več manjkajočih odgovorov kot običajno (približno 8,5 %) in odgovorov »ne morem presoditi« (večinoma med 10 % in 25 %). Če se projekti vsebinsko niso navezovali na lokalna okolja, so mladinski voditelji in vodje projektov iz drugih držav razumljivo v kratkotrajnem izvajanju projektnih aktivnosti težje presojali o vplivih na lokalno okolje, ki ga niso dobro poznali. Obenem je vplive na lokalno

UČINKI NA LOKALNO OKOLJE

LOKALNA SKUPNOST (SE) JE ...

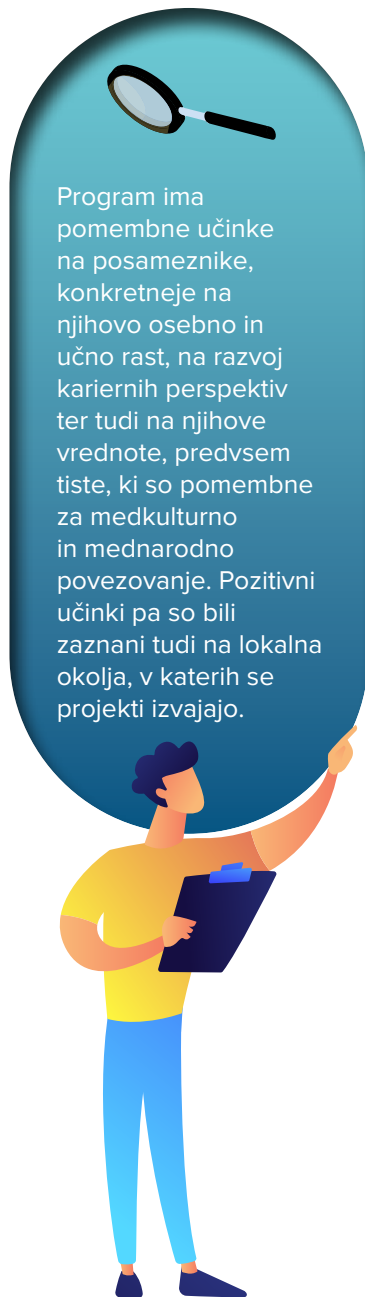

okolje težje opazovati samo preko percepcije enega profila anketirancev, ki včasih niti niso del lokalnih okolij, v katerih se projekti izvajajo. Za bolj poglobljeno proučevanje učinkov projektov na lokalna okolja so v prihodnosti zato smiselni drugačni ali komplementarni metodološki pristopi.

Mednarodni projekti na področju mladine v lokalna okolja vnašajo nove izkušnje in možnosti ne samo za lokalno mladino, temveč tudi za širšo skupnost.

Program ima pomembne učinke na posameznike, konkretnije na njihovo osebno in učno rast, na razvoj kariernih perspektiv ter tudi na njihove vrednote, predvsem tiste, ki so pomembne za medkulturno in mednarodno povezovanje. Pozitivni učinki pa so bili zaznani tudi na lokalna okolja, v katerih se projekti izvajajo.

POVZETEK IN IZTOČNICE ZA IZBOLJŠAVE

Analize učinkov izvajanja programa so prepoznale **pomembne učinke programa** na udeležence, konkretnije na njihovo osebno in učno rast, na razvoj kariernih perspektiv ter tudi na njihove vrednote, predvsem tiste, ki so pomembne za medkulturno in mednarodno povezovanje. Pozitivni učinki pa so bili zaznani tudi na lokalna okolja, v katerih se projekti izvajajo.

Program pa ima na podlagi izvedenih analiz in njihovih interpretacij tudi številne **priložnosti za izboljšave**. Eden od ključnih izzivov, ki so ga zaznale nacionalne raziskave, je pridobivanje novih udeležencev, saj je njihovo število iz leta v leto nižje (Deželan in Vombergar, 2020a). Rezultati številnih analiz na nacionalni ravni nadalje kažejo, da udeleženci v aktivnosti programa vstopajo z nižjimi pričakovanji na področju politične participacije in razvoja politik ter razvijanja nekaterih ključnih kompetenc, prepoznani učinki na ta področja pa so tudi med najšibkejšimi. Obenem bi moral program bolj nasloviti razkorak med mladinskim delom in digitalizacijo, kar je bilo zaznano predvsem na nadnacionalni ravni analiz, razvidno pa je tudi iz analiz na nacionalni ravni.

Pri analizi odgovorov projektnih vodij in vodij udeleženih projektnih skupin se je prečno pokazala vsesplošna tendenca po precenjevanju učinkov programa, ki po vsej verjetnosti izhaja iz visokih pričakovanj različnih deležnikov do programa. Rezultati namreč kažejo, da so snovalci projektov in tisti, ki so v izvajanje projektov najbolj vključeni, prepričani v precej večje učinke, kot so zaznani ob vzporednih analizah učinkov na udeležence. Tak optimizem sicer v osnovi ni napačen, v kolikor prinaša potrebno samozavest za nadaljnje dvigovanje kakovosti izvajanja aktivnosti in programa, nikakor pa ne sme postati dejavnik zaviranja nadaljnjih izboljšav.

Do uporabnih zaključkov v povezavi z rezultati, predstavljenimi v tem poglavju, je vodila tudi **evalvacija in valorizacija s predstavniki mladinskega sektorja**, ki so se udeležili nacionalnega dogodka za predstavitev rezultatov raziskav RAY. Predstavniki so izpostavili, da mlade zanimajo predvsem druženje, spoznavanje kulture, medsebojni odnosi in njihove aktualne težave, ob čemer so politične teme brez primerne spodbude v

ozadju. Večinoma se slovenske organizacije, ki v programu sodelujejo, od strogo političnih tem ograjujejo in se raje usmerjajo v druge problematike, npr. okolje. Ob tem ostaja na ravni organizacij prepogosto spregledana in premalo ozaveščena komponenta politične participacije, ki dejansko nastaja tudi ob obravnavi teh tem.

Predstavniki sektorja na dogodku so izpostavili tudi, da je prva aktivnost za udeležence pogosto daleč najbolj vplivna in ima največje učinke. Primerjava učinkov posameznih projektov po področjih je po mnenju nekaterih nevhvaležna naloga, saj so učinki na posamezna področja lahko šibkeje prepoznani, ker mladi v aktivnosti vstopajo z že zelo razvitimi percepcijami na teh področjih oziroma gre za področja, kjer prihaja do sprememb v dalj časa razvijajočem se obdobju. Smiselno so ob tem izpostavili, da je posamezna aktivnost ali projekt le pika na i dalj časa trajajočega procesa ter da bi drugačna metodologija v marsičem lahko prispevala k drugačnim raziskovanim rezultatom. S tega vidika moramo izpostaviti, da so v tem poglavju predstavljene raziskave vključevale veliko število respondentov in preverjanje obstoječih konceptov – takšno raziskovanje je smotrnejše izvesti s kvantitativnimi metodami, čeprav so sektorju bližji kvalitativni pristopi. Čeprav kvalitativno raziskovanje omogoča bolj poglobljene uvide, pa so obširne kvantitativne raziskave dober temelj za razumevanje področij, ki jih lahko organizacije same proučujejo s kvalitativnimi pristopi na manjših vzorcih.

Na **nadnacionalni ravni** analiz programa so raziskovalci na osnovi rezultatov izoblikovali nekatera **priporočila**, ki so relevantna tudi za izvajanje projektov pri nas (Gadinger, Bárta in Fennes, 2020). Raziskovalci so opozorili, da morajo tudi projekti, pri katerih participacija in državljanstvo nista v središču pozornosti, te vsebine obravnavati bolj aktivno. V intervjujih so raziskovalci namreč zaznali, da nekatere aktualne politične teme, kot sta brexit in položaj beguncev, na drže intervjuvancev vplivajo tako pozitivno kot negativno. Priporočljivo je torej v vsebine projektov in učne procese bolj vplesti aktualne družbene in politične dogodke na lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni. Ob tem je ključnega pomena ustrezno spremljanje in usmerjanje udeležencev s strani vodij projektov, projektnih ekip in trenerjev. Čeprav mnogi projekti sami po sebi krepijo aktivno državljanstvo in participacijo mladih (Karsten, Böhler in Lee Roth, 2020), pa se številni upravičenci ne zavedajo, da je treba te učinke krepiti v civilni družbi in demokratičnem življenju nasploh in s tem preseči okvire posameznih mobilnosti.

V vsebine projektov in učne procese bi bilo treba v večji meri vplesti aktualne družbene in politične dogodke na lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni.

Čeprav mnogi projekti sami po sebi krepijo aktivno državljanstvo in participacijo mladih, bi morali upravičenci v večji meri ozavestiti, da je treba te učinke krepiti v civilni družbi in demokratičnem življenju nasploh in s tem preseči okvire posameznih mobilnosti.

5

PROGRAM E+: MVA IN SOCIALNO VKLJUČEVANJE

Socialno vključevanje se v programu Erasmus+: Mladi v akciji pojavlja kot eno izmed ključnih vodil pri uresničevanju ciljev programa. **Področje socialnega vključevanja je kot prednostno** določila tudi nacionalna agencija, ki že od leta 2014 namenja posebno pozornost podpori za vključevanje mladih z manj priložnostmi. Na področju mladine je bila konec leta 2014 oblikovana evropska strategija vključevanja in raznolikosti (Evropska komisija, 2014) kot skupni okvir za podpiranje udeležbe in vključevanja mladih z manj priložnostmi v program Erasmus+ na področju mladine. Strategija opredeljuje pomembnost in načine zagotavljanja vključevanja in raznolikosti pri izvajanju programa.

Projekti vključevanja in raznolikosti v okviru programa so predvsem projekti, ki bodisi aktivno vključujejo mlade z manj priložnostmi (s prilagojenimi pripravami, podporo in spremljanjem) bodisi naslavljajo teme socialnega vključevanja in raznolikosti, s čimer posredno vplivajo na izboljšanje položaja mladih z manj priložnostmi v družbi.

Projekti s poudarkom na socialnem vključevanju in raznolikosti lahko največ doprinesejo predvsem v aktivnostih mladinskih izmenjav, v transnacionalnih mladinskih pobudah in srečanjih oz. dialogu mladih z odločevalci, spodbujajo pa se tudi usposabljanja mladinskih delavcev, ki delajo z mladimi z manj priložnostmi. V projektih strateških partnerstev pa je poudarek predvsem na vključevanju udeležencev s posebnimi potrebami. Z vidika socialnega vključevanja so zelo pomembni tudi projekti evropske prostovoljske službe, kasneje preimenovani v projekte prostovoljstva, ki se od konca leta 2018 v nekoliko spremenjeni obliki izvajajo v okviru novega programa Evropska solidarnostna enota.

Raziskave so nam omogočile priti do zanimivih zaključkov o delovanju programa z vidika socialnega

vključevanja in raznolikosti. V prvem delu poglavja se osredotočamo na uspešnost programa pri vključevanju udeležencev z manj priložnostmi, udeležencev s posebnimi potrebami in manjšin.

V nadaljevanju predstavljamo primerjalno analizo percepcij udeležencev z manj priložnostmi o veččinah in participaciji v primerjavi z udeleženci brez oteženega dostopa do priložnosti. V zadnjem delu poglavja pa se osredotočamo na posredni učinek programa na krepitev socialnega vključevanja in raznolikosti med mladimi nasploh.

V tem poglavju združujemo **rezultate dveh raziskav**: Splošna analiza in spremljanje učinkov izvajanja programa E+: MVA (RAY MON) in Analiza dolgoročnih učinkov programa E+: MVA na participacijo in državljanstvo (RAY LTE CIT). Kjer so uporabljeni rezultati raziskave RAY LTE CIT, je na to opozorjeno, sicer pa gre za rezultate iz raziskave RAY MON.

USPEŠNOST PROGRAMA PRI VKLJUČEVANJU SOCIALNO OGROŽENIH SKUPIN

Program Erasmus+: Mladi v akciji mladim omogoča, da s sodelovanjem v projektih preko neformalnega učenja pridobijo dragocene mednarodne izkušnje, izboljšajo svoje kompetence, samopodobo in s tem med drugim povečajo svoje možnosti za zaposlitev, najdejo motivacijo za nadaljnji razvoj ali se na kak drug način aktivneje vključijo v družbo. To je morda še toliko bolj pomembno za ranljivejše skupine mladih, ki jim program namenja posebno pozornost.

Definicija mladih z manj priložnostmi je lahko zelo široka, zagotovo pa se v to skupino umeščajo mladi, ki imajo zaradi (nizke) izobrazbe ali nedokončanega šolanja manj možnosti na trgu delovne sile, ki odraščajo v težjih socialno-ekonomskih razmerah ali se zaradi svojih osebnih okoliščin srečujejo z večjimi ovirami pri svoji integraciji v družbo in podobno.

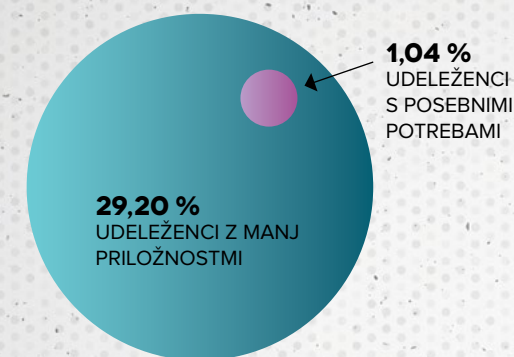
Program Erasmus+ (v celoti in ne le področje mladine) v Vodniku za prijavitelje (Evropska komisija, 2020) udeležence z manj priložnostmi opredeljuje kot udeležence, katerim pomanjkanje možnosti omejuje ali preprečuje udeležbo v mednarodnih aktivnostih iz naslednjih razlogov:

- **invalidnost** (tj. udeleženci s posebnimi potrebami): osebe z motnjami v duševnem (intelektualne in kognitivne motnje, motnje pri učenju), telesnem, čutilnem ali drugem razvoju;
- **težave pri izobraževanju**: mladi s težavami pri učenju; tisti, ki predčasno zapustijo izobraževanje; odrasli z nizkimi kvalifikacijami; mladi s slabim šolskim uspehom;
- **ekonomske ovire**: osebe, ki imajo nizek življenjski standard, nizke prihodke in so odvisne od sistema socialne pomoči, ali brezdomci; mladi, ki so dlje časa brezposelni ali revni; osebe, ki so zadolžene ali imajo finančne težave;
- **kulturne razlike**: priseljenci, begunci ali potomci priseljenih ali begunskih družin; osebe, ki pripadajo narodnostni ali etnični manjšini; osebe s težavami pri jezikovnem prilagajanju ali kulturnem vključevanju;
- **zdravstvene težave**: osebe z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami, hudimi ali duševnimi boleznimi;
- **družbene ovire**: osebe, diskriminirane na podlagi spola, starosti, etnične pripadnosti, vere, spolne usmerjenosti, invalidnosti itd.; osebe z omejenimi družbenimi spretnostmi, asocialnim ali tveganim vedenjem; osebe v negotovem položaju; (nekdanji) storilci kaznivih dejanj, (nekdanji) uživalci drog ali alkohola; mladi starši in/ali samohranilci; sirote;
- **geografske ovire**: osebe iz oddaljenih ali podeželskih območij; osebe, ki živijo na majhnih otokih ali v obrobni regijah; osebe iz problematičnih mestnih območij; osebe z območij z manj storitvami (omejen javni prevoz, majhno število objektov).

UDELEŽENCI Z MANJ PRILOŽNOSTMI IN POSEBNIMI POTREBAMI

V povprečju je bila skoraj tretjina udeležencev pri nas sprejetih projektov v vzorcu raziskav, zaključenih med letoma 2015 in 2018, opredeljenih kot udeleženci z manj priložnostmi, dober odstotek (ki se prekriva z deležem mladih z manj priložnostmi) pa so predstavljali udeleženci s posebnimi potrebami. Ti podatki so vezani na vnose v informacijska orodja za spremljanje projektov in poročanje, ki jih opravljajo za projekte odgovorne osebe. Deleži prepoznanih mladih z manj priložnostmi v projektih nekoliko presegajo rezultate evropskih raziskav Eurostata, ki na primer za leto 2018 navaja, da se je 26,3 % mladih v Evropski uniji soočalo s tveganji revščine in socialne izključenosti (Eurostat, 2018). Preseganje je razumljivo, saj v aktivnostih programa kot mlade z manj priložnostmi prepoznavamo več profilov mladih (glej str. 48)

DELEŽA UDELEŽENCEV Z MANJ PRILOŽNOSTMI IN POSEBNIMI POTREBAMI (%)

V pri nas sprejetih projektih, ki so bili vključeni v raziskavo in so se zaključili v letih 2015–2018, je bila kar tretjina udeležencev projektov v okviru programa opredeljenih kot mladi z manj priložnostmi.

Velika večina vodij projektov meni, da je njihov projekt podprl vključevanje mladih z manj priložnostmi v program.

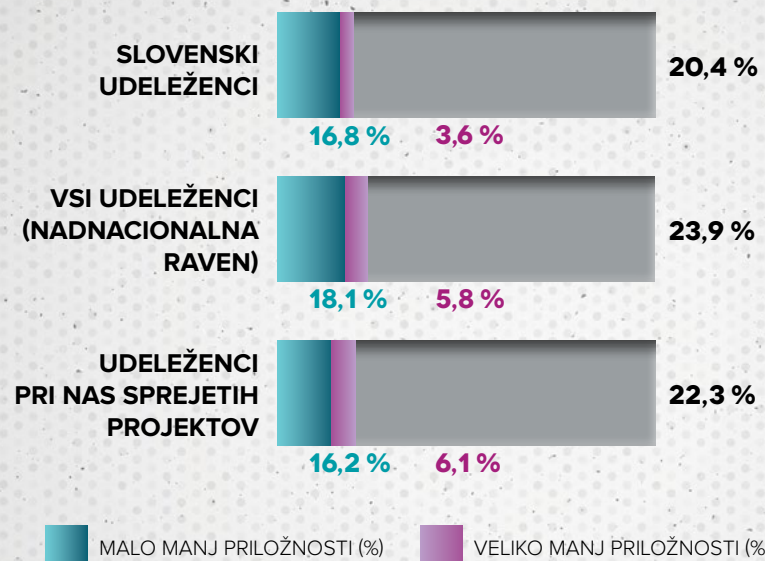
Tudi odgovori vodij – članov organizacijsko-izvedbenih ekip in mladinskih voditeljev – kažejo, da pri nas sprejeti projekti uspešno podpirajo vključevanje mladih z manj priložnostmi in posebnimi potrebami v program. Več kot pet šestin vodij (84,47 %) se namreč strinja, da je projekt podprl vključevanje mladih z manj priložnostmi ali posebnimi potrebami v program.

OBČUTENJE PRILOŽNOSTI V PRIMERJAVI Z VRSTNIKI

Vzporedno z že opisano statistiko vključevanja mladih z manj priložnostmi in posebnimi potrebami na podlagi projektnega poročanja so raziskave pokazale tudi, kako udeleženci projektov občutijo svoje priložnosti v primerjavi z vrstniki. Pri tem prikazujemo odgovore slovenskih udeležencev, udeležencev pri nas sprejetih projektov in udeležencev projektov, sprejetih v vseh državah članicah mreže RAY.

Ne glede na opazovano skupino (slovenski udeleženci, udeleženci slovenskih projektov in udeleženci projektov držav v mreži RAY) je manj priložnosti v primerjavi z vrstniki občutila vsaj ena petina udeležencev. Delež udeležencev pri nas sprejetih projektov, ki občutijo manj priložnosti v primerjavi z vrstniki, je manjši od deleža udeležencev, ki so zavedeni kot udeleženci z manj priložnostmi v okviru projektnega poročanja.

OBČUTENJE PRILOŽNOSTI V PRIMERJAVI Z VRSTNIKI

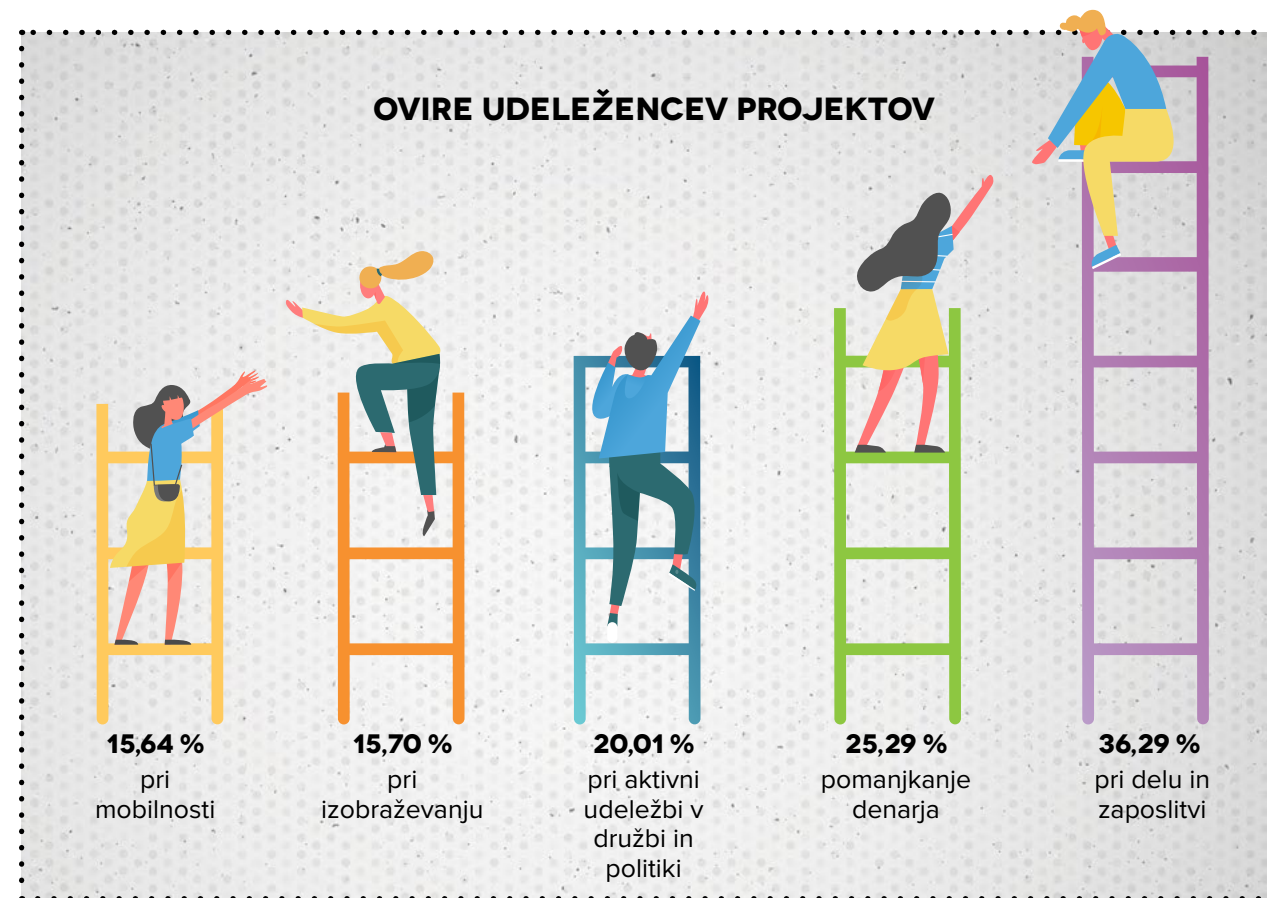

OBČUTENJE OVIR UDELEŽENCEV

Čeprav je delež udeležencev pri nas sprejetih projektov, ki so občutili manj priložnosti v primerjavi z vrstniki, manjši od poročanega deleža udeležencev z manj priložnostmi v projektih, pa to ne drži za občutenje ovir v življenju. Več kot tretjina vseh v raziskavo vključenih udeležencev (36,29 %) je namreč občutila ovire pri delu in zaposlitvi, kar postavlja te ovire med najpogostejše občutene ovire udeležencev pri nas sprejetih projektov in presega delež udeležencev z manj priložnostmi iz poročanja (29,20 %).

Udeleženci pri nas sprejetih projektov pa občutijo tudi druge ovire. Vsak četrty v raziskavo vključeni udeleženec pri nas sprejetih projektov je občutil ovire zaradi pomanjkanja denarja, vsak peti pa ovire pri aktivni udeležbi v družbi in politiki. Približno ena šestina udeležencev je občutila ovire pri izobraževanju in/ali pri mobilnosti ter ena desetina ovire zaradi življenja na odročnem območju. Vse z raziskavo preverjane ovire s pripadajočimi deleži udeležencev, ki jih občutijo, so razvidne iz tabele.

OVIRE UDELEŽENCEV PROJEKTOV

OVIRE

Pri delu in zaposlitvi	36,29 %	Družinske obveznosti in/ali vezi	6,23 %	Pripadnost diskriminirani skupini	2,74 %
Pomanjkanje denarja	25,29 %	Moje družbeno ozadje	5,16 %	Spolna usmerjenost	2,36 %
Pri aktivni udeležbi v družbi in politiki	20,01 %	Pripadnost skupini z manj priložnostmi	5,15 %	Invalidnost	1,76 %
Pri izobraževanju	15,70 %	Spol	5,00 %	Življenje na območju konfliktov	1,66 %
Pri mobilnosti	15,64 %	Deprivilegirano (pri mestno okolje)	4,99 %	Pripadnost kulturni/etnični/verski manjšini	1,55 %
Življenje na odročnem območju	9,75 %	Dolgotrajna brezposelnost v družini	4,96 %	Težave z uradnim jezikom	1,54 %
Zdravstvene težave	6,43 %			Pretekla obsodba za kaznivo dejanje ali pripor	0,24 %

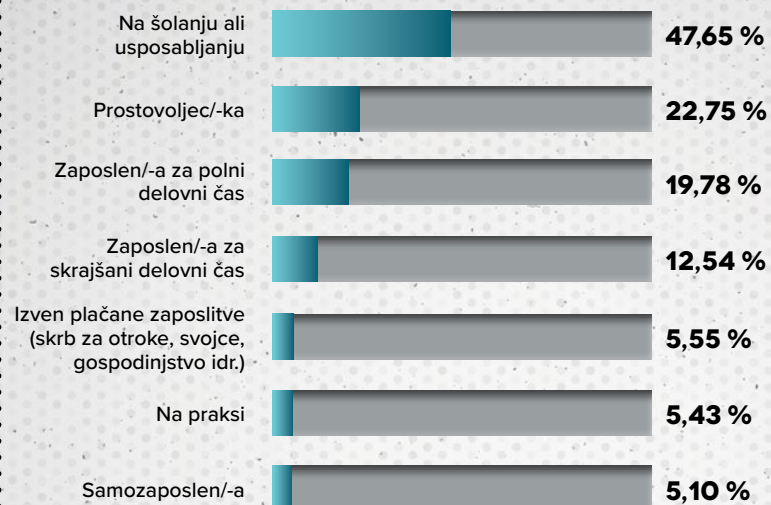
Več kot tretjina udeležencev je občutila ovire na področju dela in zaposlovanja, kar postavlja te ovire med najpogosteje občutene ovire udeležencev pri nas sprejetih projektov. Sledijo jim pomanjkanje denarja in ovire pri aktivni udeležbi v družbi in politiki.

OVIRE PRI DELU/ZAPOSILITVI IN ZAPOSILITVENA STRUKTURA UDELEŽENCEV

Najpogosteje so se v raziskavo vključeni udeleženci pri nas sprejetih projektov soočali z ovirami pri delu in zaposlitvi. Rezultati so pokazali, da jih je bila slaba polovica v obdobju enega leta pred udeležbo v aktivnosti vključenih v šolanje in usposabljanje, dobra petina pa prostovoljcev. Le slaba petina udeležencev je bila zaposlena za polni delovni čas. Velika večina udeležencev projektov v programu so mladi, ki svojo poklicno pot še gradijo, zato rezultati niso presenetljivi. Vseeno pa potrjujejo, da so (mladi) udeleženci aktivnosti programa ena izmed najbolj ranljivih družbenih skupin z vidika zaposlitvene varnosti. To pa je lahko povezano tudi s pomanjkanjem denarja.

ZAPOSILITVENI STATUS UDELEŽENCEV 12 MESECEV PRED PROJEKTOM

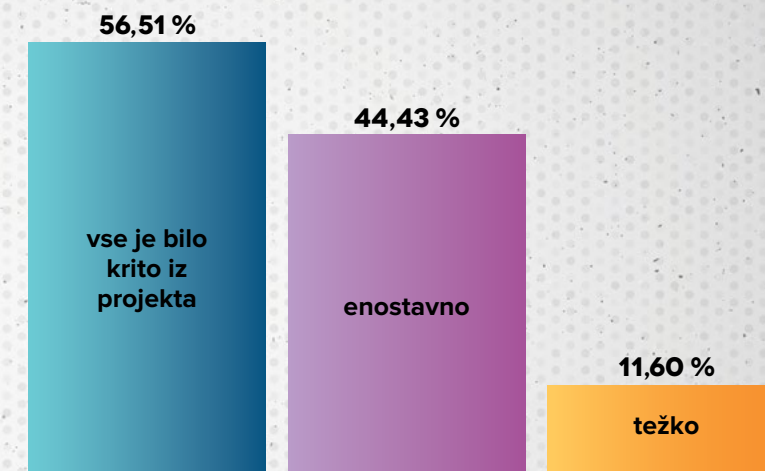
POMANJKANJE DENARJA IN KRITJE STROŠKOV SODELOVANJA V PROGRAMU

Čeprav se je s pomanjkanjem denarja soočal vsak četrty v raziskavo vključeni udeleženec pri nas sprejetih projektov, je bilo kritje stroškov sodelovanja težko samo za nekaj več kot vsakega desetega. To bi bil dober rezultat, če se program ne bi trudil zagotoviti brezplačne dostopnosti za vse mlade. Glede na vzorce v raziskavo vključenih aktivnosti pri nas sprejetih projektov menimo, da gre pri tem deležu za udeležence mobilnosti mladinskih delavcev in podpornih aktivnosti TCA, saj dobijo ti stroške poti – v kolikor jih zanje vnaprej ne založi njihova pošiljajoča organizacija – povrnjene šele po udeležbi v projektu.

Profili udeležencev mobilnosti mladinskih delavcev in podpornih aktivnosti TCA so večinoma mladinski delavci. Izzivi pri kritju stroškov kažejo na prekarno naravo mladinskega dela, ki jo (z zornega kota slovenskih mladinskih delavcev) obravnavamo v poglavju Učinki programa E+: MVA na razvoj mladinskega sektorja.

KRITJE STROŠKOV SODELOVANJA ZA UDELEŽENCE JE BILO ...

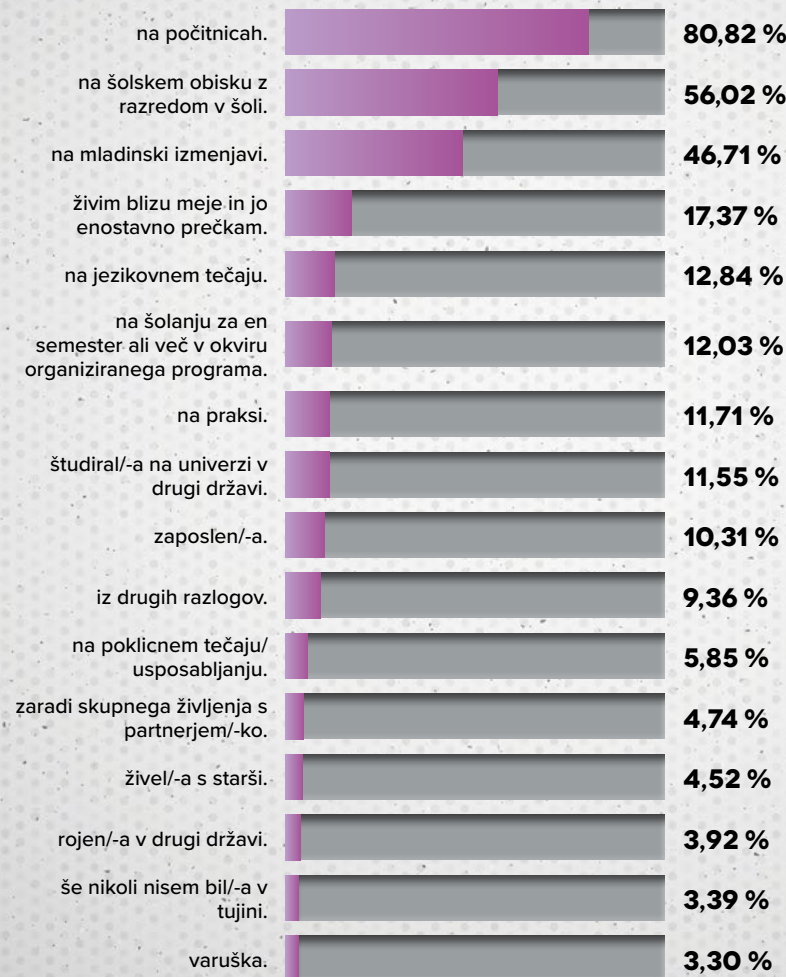
OVIRE PRI MOBILNOSTI IN PREDHODNE IZKUŠNJE S TUJINO

Čeprav se je skoraj vsak šesti v raziskavo vključeni udeleženec pri nas sprejetih projektov soočal z ovirami pri mobilnosti, le trije izmed stotih še niso bili v tujini. Izkušnje s tujino so bile pri štirih petinah udeležencev vezane na počitnice, več kot polovica udeležencev je tujino obiskala v okviru izobraževalnega procesa, nekoliko manj kot polovica udeležencev pa je predhodno obiskala tujino zaradi mladinske izmenjave. Mladinska izmenjava je pomembna vstopna točka za mlade v program. Relativno visok delež udeležencev, ki je tujino predhodno obiskal zaradi udeležbe na mladinski izmenjavi, kaže na uspešnost te aktivnosti programa pri blaženju ovir pri mobilnosti. Vsi stroški potovanja in bivanja v tujini so namreč za udeležence mladinskih izmenjav načeloma kriti iz programa.

PREDHODNE IZKUŠNJE S TUJINO

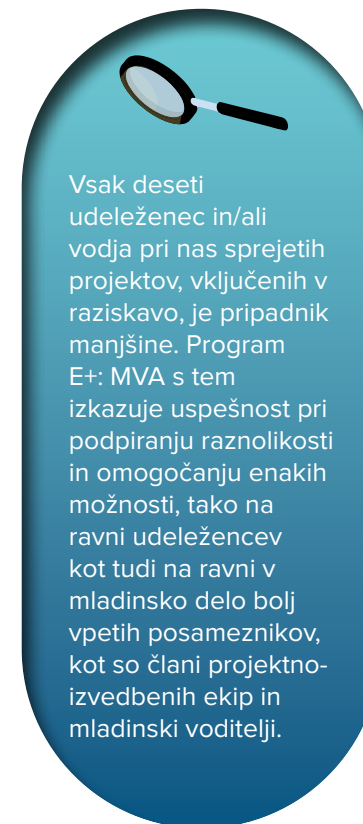
PRED PROJEKTOM SEM BIL/-A V TUJINI ...

VKLJUČEVANJE MANJŠIN V PROGRAM

Vsaj eden od desetih v raziskavo vključenih udeležencev in vodij pri nas sprejetih projektov se je glede na rezultate raziskave prepoznal kot pripadnik kulturne, etnične, verske in/ali jezikovne manjšine v državi svojega bivanja.

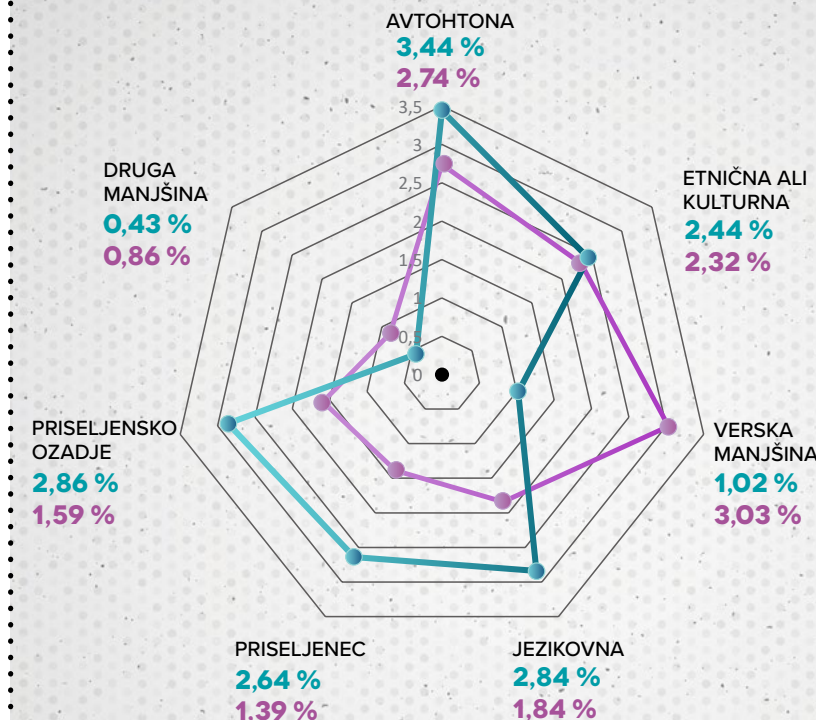
Med udeleženci in vodji sta bila deleža pripadnikov manjšin podobna, razlike pa so bile pri njihovi

Vsaj deseti udeleženec in/ali vodja pri nas sprejetih projektov, vključenih v raziskavo, je pripadnik manjšine. Program E+: MVA s tem izkazuje uspešnost pri podpiranju raznolikosti in omogočanju enakih možnosti, tako na ravni udeležencev kot tudi na ravni v mladinsko delo bolj vpetih posameznikov, kot so člani projektno-izvedbenih ekip in mladinski voditelji.

opredelitvi. Več vodij kot udeležencev se je opredelilo kot pripadnike jezikovne manjšine, priseljence, osebe s priseljenjskim ozadjem in/ali pripadnike avtohtone manjšine. Udeleženci pa so se pogosteje od vodij poistovetili z versko manjšino – razlika med deležema vodij in udeležencev je pri tej manjšini kar trikratna, kar je razvidno iz grafa.

PRIPADNOST MANJŠINI

RAZLIKE V SAMOPERCEPCIJI UDELEŽENCEV

S podatki, zbranimi v okviru dveh nacionalnih raziskav (RAY MON in RAY LTE CIT), je raziskovalna skupina izvedla dodatne analize za boljše razumevanje pogledov, odnosa in veščin udeležencev z manj priložnostmi ter državljanstvih, družbenih in političnih vidikov njihove participacije v družbi.

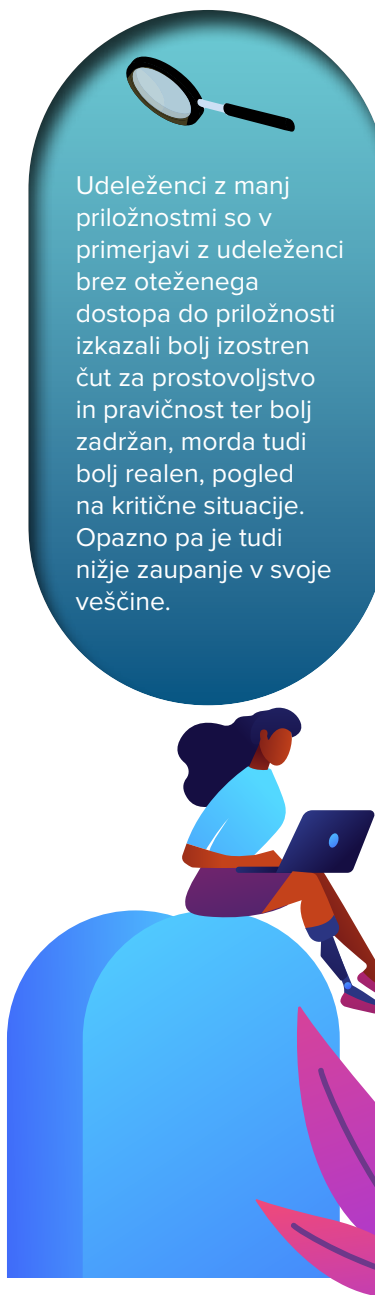
Pri tem smo se osredotočili samo na udeležence aktivnosti (in ne vodje), ki so v veliki večini vzorca tudi mladi. Z analizami smo preverjali, ali se pri udeležencih, ki občutijo manj priložnosti, pojavljajo odkloni v samozaupanju in percepciji v primerjavi z udeleženci brez omejenega dostopa do priložnosti. Predstavljamo rezultate s statistično značilno razliko.

POGLEDI, ODNOS IN VEŠČINE UDELEŽENCEV Z MANJ PRILOŽNOSTMI

Udeleženci z manj priložnostmi se od drugih udeležencev aktivnosti programa Erasmus+: Mladi v akciji brez oteženega dostopa do priložnosti razlikujejo v pogledih, odnosu in veščinah. Rezultati raziskave o učinkih programa na državljanstvo in participacijo kažejo, da imajo bolj izostren čut za prostovoljstvo in pravičnost ter bolj zadržan, morda

tudi bolj realen pogled na kritične situacije. Opazno pa je tudi nižje zaupanje v svoje veščine.

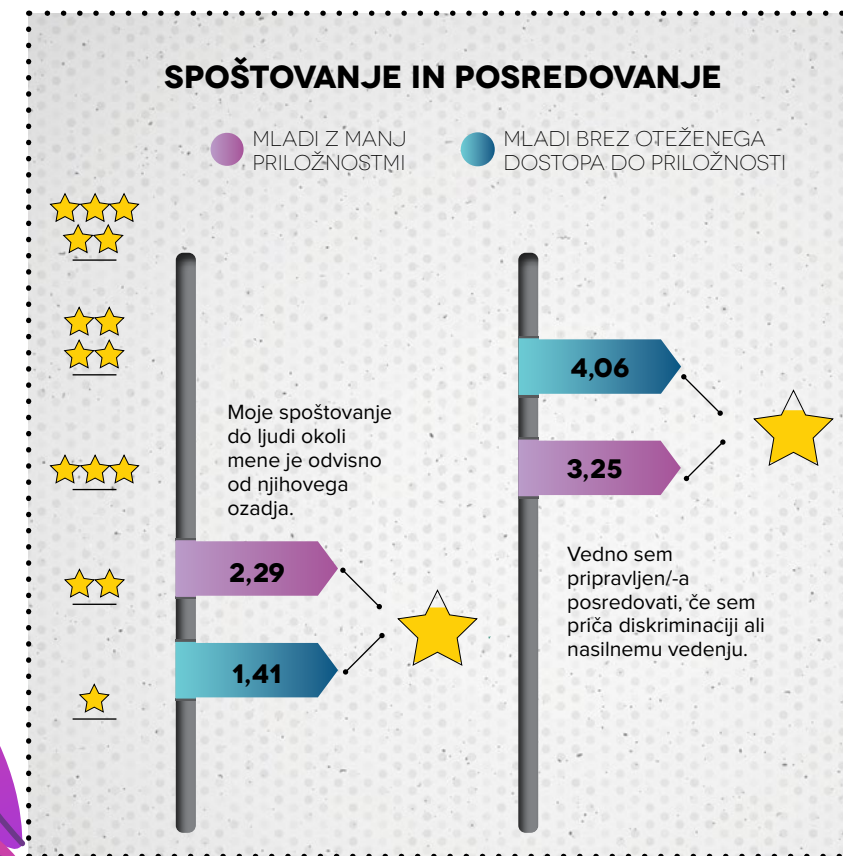
Udeleženci z manj priložnostmi so aktivnejši v **prostovoljskem udejstevovanju za skupnost**, družbo ali ljudi v stiski. Njihova ocena je v primerjavi z udeleženci brez oteženega dostopa do priložnosti višja za več kot eno enoto na petstopenjski lestvici. Podobna razlika je tudi v njihovem **večjem čutu za pravičnost**, ki se je odrazila pri vprašanju glede **etične potrošnje**. Udeleženci z manj priložnostmi so se v teh vidikih ocenili višje od drugih, čeprav se je v intervjujih pri njih pokazala nižja stopnja zaupanja v družbo, skupnost in sodržavljane.

Udeleženci z manj priložnostmi so v primerjavi z udeleženci brez oteženega dostopa do priložnosti izkazali bolj izostren čut za prostovoljstvo in pravičnost ter bolj zadržan, morda tudi bolj realen, pogled na kritične situacije. Opazno pa je tudi nižje zaupanje v svoje veščine.

A obenem so glede na raziskavo udeleženci z manj priložnostmi v primerjavi z drugimi udeleženci nekoliko manj **pripravljeni posredovati**, če so priča diskriminaciji ali nasilnemu vedenju (razlika 0,81 enote – zvezdice). To je lahko posledica bolj realnega pogleda na svoje ravnanje v kriznih situacijah, v katerih se lahko udeleženci z manj priložnostmi znajdejo pogosteje. Udeleženci z manj priložnostmi so tudi v nekoliko večji meri ocenili, da je njihovo **spoštovanje do sočloveka** odvisno od njegovega ozadja (razlika 0,88 enote).

Razlike pa se med udeleženci z manj priložnostmi in udeleženci aktivnosti programa E+: MVA brez oteženega dostopa do priložnosti kažejo tudi pri samoocenah glede **veščin**. Udeleženci z manj priložnostmi so

Nižje samoocene udeležencev z manj priložnostmi glede pogledov, odnosa in veščin morajo biti za vse akterje programa potrditev, da so udeleženci z manj priložnostmi z razlogom njegova prednostna ciljna skupina. Njihovo prednostno vključevanje ter vsebinsko in metodološko ustrezna zasnova aktivnosti v programu E+: MVA morajo težiti k zmanjševanju teh in drugih razlik med udeleženci z manj priložnostmi in udeleženci brez oteženega dostopa do priložnosti.

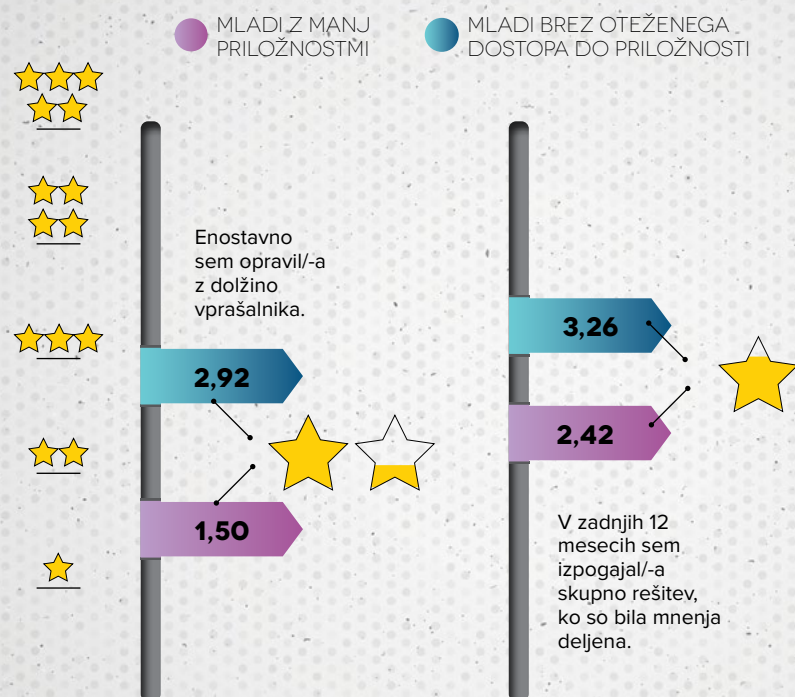
namreč težje opravili z dolžino anketnega vprašalnika po aktivnosti ter se nižje ocenjujejo glede **zmožnosti vplivanja na odločitve drugih** in sprejemanje odločitev. Tako eno kot drugo področje veščin verjetno kažeta na akumulirane deficite, ki mlade z manj priložnostmi postavljajo v neenak položaj na trgu dela in v življenju nasploh.

Nižje samoocene udeležencev z manj priložnostmi glede pogledov,

odnosa in veščin morajo biti za vse akterje programa potrditev, da so udeleženci z manj priložnostmi z razlogom njegova prednostna ciljna skupina.

Njihovo prednostno vključevanje ter vsebinsko in metodološko ustrezna zasnova aktivnosti v programu E+: MVA morajo težiti k zmanjševanju teh in drugih razlik med udeleženci z manj priložnostmi in udeleženci brez oteženega dostopa do priložnosti.

VEŠČINE: VPRAŠALNIK IN POGAJANJE

DRŽAVLJANSKI, DRUŽBENI IN POLITIČNI VIDIKI PARTICIPACIJE UDELEŽENCEV Z MANJ PRILOŽNOSTMI

Otežen dostop do priložnosti mlade omejuje v družbenih, državljanskih in političnih vidikih življenja v skupnosti. Analiza učinkov programa na državljanstvo in participacijo je pokazala, da udeleženci z manj priložnostmi pred udeležbo v aktivnostih programa slabše ocenju-

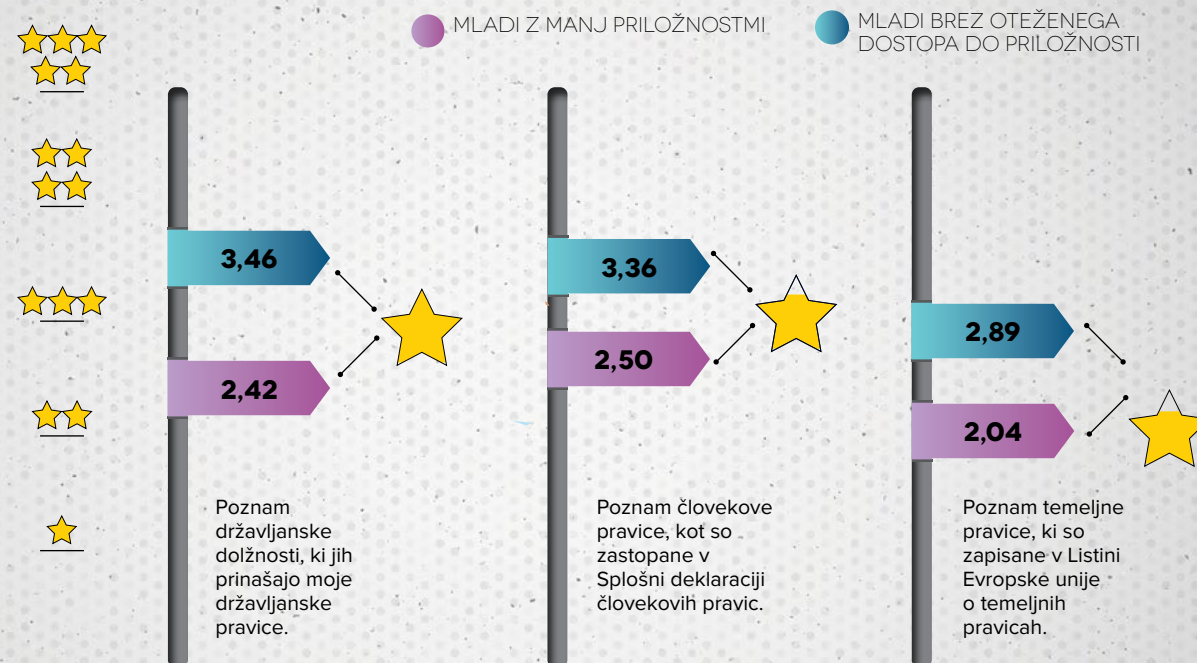
jejo svoje **poznavanje državljanskih dolžnosti, človekovih pravic in z njimi povezanih evropskih dokumentov** v primerjavi z udeleženci brez oteženega dostopa do priložnosti. Razlike v samoocenah se gibljejo okrog ene enote na petstopenjski lestvici, kar je razvidno iz infografike.

Razlike se kažejo tudi v **zanimanju za družbene in politične teme**, ki je pri udeležencih z manj prilo-

žnostmi nižje. Nižje se udeleženci z manj priložnostmi ocenjujejo tudi v poznavanju načel predstavniške demokracije.

Kvantitativni del raziskave je bil podprt s tremi krogi intervjujev z izbranimi udeleženci (pred aktivnostjo, eno leto in dve do tri leta po aktivnosti). Intervjuji so pokazali, da udeleženci z manj priložnostmi tik pred udeležbo v aktivnosti številne vidike svoje politične in družbene

DRŽAVLJANSKE PRAVICE IN DOLŽNOSTI

participacije ocenjujejo enako ali celo višje kot drugi udeleženci. Udeležba na aktivnostih udeležence z manj priložnostmi najverjetneje motivira in opolnomoči. Vendar pa njihova ocena eno leto po aktivnosti v primerjavi z udeleženci brez oteženega dostopa do priložnosti pade in ostane nižja tudi po treh letih. To je lahko posledica okolja z manj priložnostmi, katerega vpliv v daljšem obdobju po

zaključeni aktivnosti prevlada nad pozitivno motivacijo.

Udeleženci z manj priložnostmi se glede na analizo intervjujev v splošnem počutijo manj zmožni vplivati na družbene in politične zadeve. Raziskave so pokazale tudi, da ima udeležba v aktivnostih programa nanje večji učinek kot na udeležence brez oteženega dostopa do priložnosti. Kontinuirano vključuje-

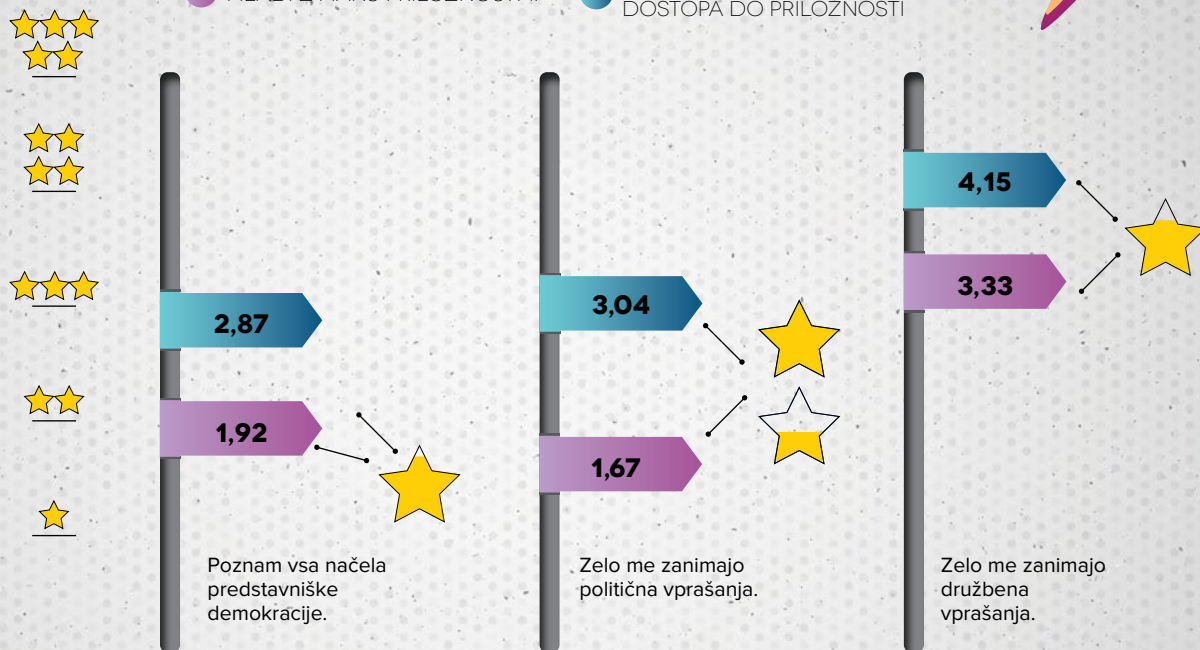
vanje mladih z manj priložnostmi v program Erasmus+: Mladi v akciji pozitivno vpliva na zmanjševanje razlik v razumevanju družbenih, državljanskih in političnih tem med njimi in mladimi brez oteženega dostopa do priložnosti.

DRUŽBENO-POLITIČNE TEME

● MLADI Z MANJ PRILOŽNOSTMI

● MLADI BREZ OTEŽENEGA DOSTOPA DO PRILOŽNOSTI

UČINKI PROGRAMA NA SOCIALNO VKLJUČEVANJE IN RAZNOLIKOST

Program si poleg vključevanja mladih z manj priložnostmi in zmanjševanja njihovih ovir prizadeva tudi krepiti vrednote socialnega vključevanja in raznolikosti med mladimi in v družbi nasploh.

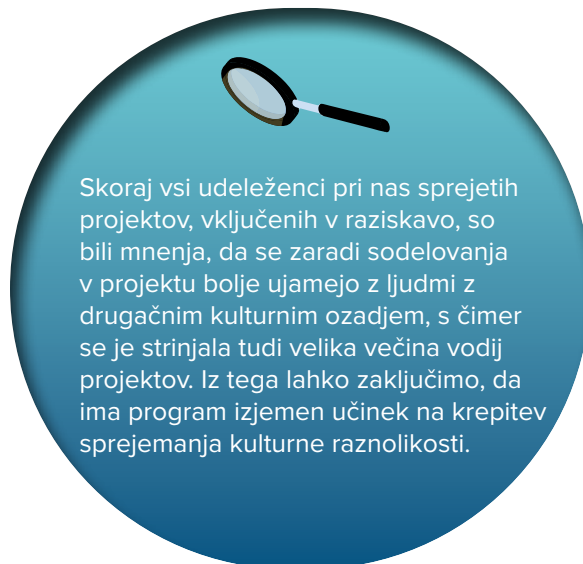
K temu pomembno doprinesejo **skupne aktivnosti udeležencev različnih kulturnih in socialnih ozadij**. Več kot devet od desetih udeležencev pri nas sprejetih projektov, vključenih v raziskavo, se je zaradi sodelovanja v projektu bolje ujelo z ljudmi z drugačnim kulturnim ozadjem, pri čemer je delež tistih, ki so se s to izjavo zelo strinjali, kar 55,75 %. Temu so v podobni meri pritrdili tudi vodje projektov. Program ima torej izjemen učinek na krepitev sprejemanja kulturne raznolikosti.

Udeležba v programu udeležence z manj priložnostmi motivira, kar se vidi v njihovih visokih samoocenah glede družbene in politične participacije tik pred aktivnostjo. Te samoocene pa eno leto po udeležbi v primerjavi z udeleženci brez omejenega dostopa do priložnosti padejo, kar je lahko posledica okolja z manj priložnostmi, katerega vpliv prevlada nad pozitivno motivacijo.

Udeležba v aktivnostih programa ima na mlade z manj priložnostmi večji učinek kot na udeležence brez oteženega dostopa do priložnosti. Kontinuirano vključevanje mladih z manj priložnostmi v program Erasmus+: Mladi v akciji pozitivno vpliva na zmanjševanje razlik v razumevanju družbenih, državljanskih in političnih tem med njimi in mladimi brez oteženega dostopa do priložnosti.

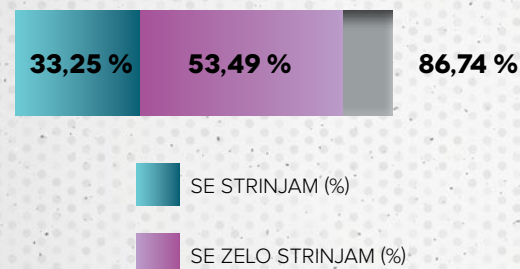
V raziskavo vključeni vodje pri nas sprejetih projektov so se opredeljevali tudi glede učinkov projekta na **solidarnost med mladimi, na njihove organizacije in lokalna okolja**. Kar devet od desetih se jih je strinjalo, da je projekt prispeval h krepitvi solidarnosti med mla-

UJEMANJE Z LJUDMI Z DRUGAČNIM KULTURNIM OZADJEM

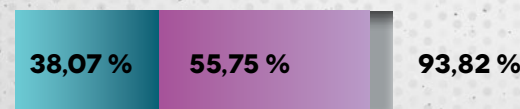
VODJE

UDELEŽENCI SE ZARADI SODELOVANJA V PROJEKTU BOLJ UJAMEJO Z LJUDMI IZ SVOJE DRŽAVE Z DRUGAČNIM KULTURNIM OZADJEM.

UDELEŽENCI

ZARADI SODELOVANJA V PROJEKTU SE BOLJE UJAMEM Z LJUDMI Z DRUGAČNIM KULTURNIM OZADJEM.

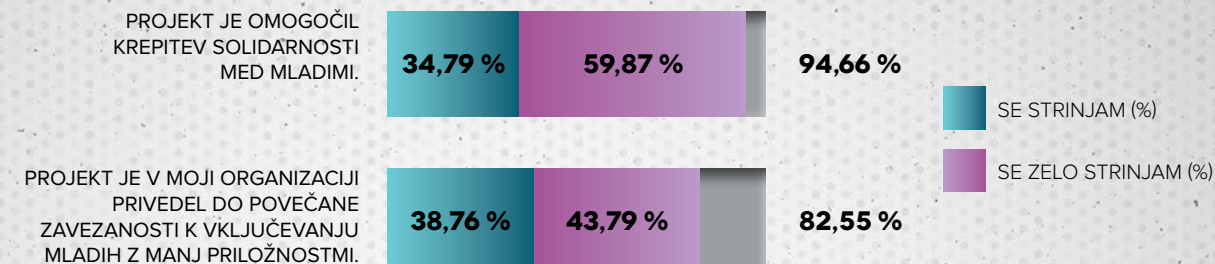

dimi, zelo pa se je s tem strinjalo skoraj tri petine vodij. Učinke projektov so vodje prepoznali tudi pri ravnanih svojih organizacij in v lokalnih okoljih. Več kot štiri petine vodij je prepoznalo povečano zavezanost svojih organizacij k vključevanju mladih z manj priložnostmi. Enak delež jih meni, da je lokalna skupnost, kjer je bila aktivnost izvedena, dobro sprejela medkulturno dimenzijo, dobra polovica pa tudi, da je postala bolj predana vključevanju mladih z manj priložnostmi.

Učinki programa na socialno vključevanje in pozitivno dojetje raznolikosti med mladimi nastajajo tudi zaradi ustrezne tematske usmerjenosti projektov. V spodnji infografiki prikazujemo primerjavo med odgovori udeležencev in vodij pri nas sprejetih projektov. Primerjamo prisotnost izbranih tem v projektih (odgovori vodij) z deleži udeležencev, ki so se o teh temah nekaj naučili (odgovori udeležencev).

Večji delež vodij je menil, da je projekt obravnaval vključevanje marginaliziranih in prikrajšanih skupin

MNENJA VODIJ GLEDE DOPRINOSA PROJEKTA K SOCIALNEMU VKLJUČEVANJU IN SOLIDARNOSTI

OBRAVNAVANJE SOCIALNEGA VKLJUČEVANJA IN SOLIDARNOSTI V PROJEKTIH

VODJE

PROJEKT JE TEMATSKO NASLAVLJAL VKLJUČEVANJE PRIKRAJŠANIH ALI MARGINALIZIRANIH LJUDI V DRUŽBO.

PROJEKT JE TEMATSKO NASLAVLJAL DISKRIMINACIJO IN NEDISKRIMINACIJO NA PODLAGI SPOLA, SPOLNE USMERJENOSTI, ETNIČNE PRIPADNOSTI, KULTURNEGA OZADJA, VERE, INVALIDNOSTI, NACIONALNOSTI IPD.

PROJEKT JE TEMATSKO NASLAVLJAL SOLIDARNOST Z LJUDMI V TEŽAVAH.

UDELEŽENCI

V PROJEKTU SEM SE NAUČIL/-A NEKAJ NOVEGA O VKLJUČEVANJU MARGINALIZIRANIH SKUPIN V DRUŽBO.

V PROJEKTU SEM SE NAUČIL/-A NEKAJ NOVEGA O DISKRIMINACIJI IN NEDISKRIMINACIJI NA PODLAGI SPOLA, SPOLNE USMERJENOSTI, ETNIČNE PRIPADNOSTI, KULTURNEGA OZADJA, VERE, INVALIDNOSTI, NACIONALNOSTI IPD.

V PROJEKTU SEM SE NAUČIL/-A NEKAJ NOVEGA O SOLIDARNOSTI Z LJUDMI V TEŽAVAH.

v družbo, od deleža udeležencev, ki so menili, da so se o tem nekaj novega naučili. Obratno pa se je več udeležencev nekaj novega naučilo o diskriminaciji in nediskriminaciji na podlagi spola, spolne, etnične pripadnosti, kulturnega ozadja, vere, invalidnosti, nacionalnosti ipd. in o solidarnosti z ljudmi v težavah v primerjavi z deleži vodij, ki so te teme prepoznali v projektih.

Razkorak med deleži odgovorov vodij in udeležencev sicer ni velik, zanj pa so mogoči različni razlogi. Včasih se udeleženci kljub tematski obravnavi nekega področja o tem področju v okviru aktivnosti ne naučijo nič novega, ker so področje že prej dobro poznali. Vodje projektov si morajo prizadevati, da vsebinska poglobljenost aktivnosti kar največ udeležencem nudi nove učne izkušnje. Obenem pa so udeleženci nove učne rezultate lahko pridobivali tudi brez eksplicitne obravnave tem, kot sta diskriminacija in solidarnost. Zgolj struktura udeležencev in ustrezna metodološka podpora namreč pogosto zadoščata za učne učinke na teh področjih.

64

POVZETEK IN IZTOČNICE ZA IZBOLJŠAVE

V preseku predstavljenih rezultatov v tem poglavju je zaznati **pomembno in razvejano vlogo programa na področjih socialnega vključevanja in raznolikosti**. Program na teh področjih učinkuje neposredno na mlade z manj priložnostmi, a tudi na mladino kot družbeno skupino, na institucionalna in lokalna okolja. Odpirajo pa se tudi priložnosti za nadaljnje izboljšave.

Program s prednostnim vključevanjem in dobro podporo mladim z manj priložnostmi **zmanjšuje neenake možnosti** med mladimi pri dostopu do učnih priložnosti in aktivni udeležbi v družbi. Rezultati so pokazali, da mladi z manj priložnostmi v aktivnosti programa stopajo z nižjim zaupanjem v svoje sposobnosti in poznavanjem družbe, program pa jim omogoča te deficite zmanjševati. Rezultati so žal pokazali tudi, da ti učinki po daljšem obdobju pri udeležencih z manj priložnostmi zbledijo.

Kontinuirano vključevanje mladih z manj priložnostmi v aktivnosti programa lahko učinke krepí v dalj časa trajajočem obdobju. Vendar program sam ne more v celoti odpraviti neenakosti med mladimi, za kar je ključnega pomena usklajeno delovanje raznolikih družbenih mehanizmov in institucij. S sodelovanjem med različnimi institucijami in povezovanjem različnih orodij se lahko prepoznani učinki programa še okrepijo. To velja tako za deleže vključenih mladih z manj priložnostmi kot tudi za izboljševanje njihovih pogojev.

Prepoznan pa je bil izjemen učinek programa na **sprejemanje kulturne raznolikosti med mladimi**. V zelo veliki meri so ga kot posledico udeležbe v aktivnosti prepoznali udeleženci projektov sami pri sebi in tudi vodje. Pri tem se glede na rezultate raziskave zdi ključnega pomena prav oblika in struktura mednarodnih

aktivnosti programa, ki združujejo udeležence z različnimi kulturnimi in socialnimi ozadji v varnem, podpornem in stimulativnem okolju.

Evalvacija in valorizacija rezultatov s predstavniki mladinskega sektorja na nacionalnem dogodku za predstavitev rezultatov raziskav RAY sta večino ugotovitev raziskave potrdili, ob čemer pa so posamezniki izrazili dvom glede deficitov udeležencev z manj priložnostmi na področjih poznavanja človekovih pravic in z njimi povezanih dokumentov (to naj bi bilo nizko pri vseh mladih udeležencih) ter v njihovo večjo zadržanost pri pripravljenosti posredovati. V povezavi s tem so nekateri predstavniki organizacij izpostavili, da so mladi z manj priložnostmi pogosto bolj samokritični, kar bi lahko vplivalo na popačenje rezultatov.

Tega brez teoretične podlage in/ali dodatnih raziskav ni mogoče z gotovostjo potrditi ali ovreči. Dvom je bil izražen tudi v večjo angažiranost mladih z manj priložnostmi v prostovoljskih aktivnostih skupnosti. Ta dvom je mogoče ovreči s hipotezo, da se brezposelni mladi pogosteje angažirajo v prostovoljskih aktivnostih, kar pa je seveda prav tako nemogoče potrditi brez dodatnih raziskav.

Predstavniki sektorja so nadalje izpostavili izzive pri vključevanju in prepoznavanju mladih z družbene-

ga roba (npr. odvisniki). Pri tem so poudarili pomen grajenja ustreznega zavedanja o socialnem vključevanju, pomen izkušenosti pri delu s ciljnimi skupinami, procesno delo s sistematičnimi procesi evalvacije in valorizacije, terensko delo ter grajenje zaupanja. Dobrodošlo bi bilo tudi ciljno financiranje predvsem na lokalni in občinski ravni za kontinuirano delovanje na področju socialnega vključevanja.

Priložnosti za izboljšave v zvezi s socialnim vključevanjem se pri programu odpirajo predvsem na področju podpore mladinskim delavcem, saj učinki aktivnosti mobilnosti mladinskih delavcev in podpornih aktivnosti TCA na socialno vključevanje niso bili dovolj prepoznani. Priložnosti za izboljšavo pa so še številne druge. Raziskava je pokazala poje-manje učinkov na mlade z manj priložnostmi v daljšem časovnem obdobju po udeležbi v aktivnosti programa. To je mogoče preprečiti s sistematičnim vključevanjem mladih z manj priložnostmi v raznolike dejavnosti organizacij, ki se z njimi ukvarjajo, in tudi z večkratnim vključevanjem v aktivnosti programa. Valorizacija s sektorjem je pokazala tudi na področja, ki jih raziskava ni obravnavala, in sicer nudenje podpore mladim z manj priložnostmi na družbenem robu, kot so na primer odvisniki.

Program Erasmus+: Mladi v akciji na področju socialnega vključevanja in raznolikosti učinkuje neposredno na mlade z manj priložnostmi, a tudi na mladino kot družbeno skupino, na institucionalna in lokalna okolja.

Program s prednostnim vključevanjem in dobro podporo mladim z manj priložnostmi zmanjšuje neenake možnosti pri dostopu do učnih priložnosti in aktivni udeležbi v družbi. Kontinuirano vključevanje mladih z manj priložnostmi v aktivnosti programa lahko učinke krepí v dalj časa trajajočem obdobju.

65

6

UČINKI PROGRAMA E+: MVA NA RAZVOJ MLADINSKEGA SEKTORJA

Poglavje o učinkih programa na razvoj mladinskega sektorja v celoti temelji **na raziskavi** Analiza razvoja kompetenc in izgradnje zmogljivosti v programu E+: MVA (RAY CAP). Poglavje povzema zaznane **učinke mednarodnih usposabljanj** na razvoj veščin mladinskih delavcev in drugih strokovnjakov ter učinke mednarodnih usposabljanj in programa Erasmus+: Mladi v akciji na zmogljivosti organizacij v mladinskem sektorju. Z mednarodnimi usposabljanji označujemo dve vrsti aktivnosti programa: usposabljanja, ki jih v okviru mobilnosti mladinskih delavcev v okviru ključnega ukrepa 1 organizirajo upravičenci programa, in usposabljanja, ki jih v okviru podpornih aktivnosti TCA v okviru ključnega ukrepa 2 organizirajo nacionalne agencije.

V tem poglavju prikazujemo učinke predvsem na dve ravni: na posameznika in njegov profesionalni razvoj na področju (mednarodnega) mladinskega dela ter na organizacije, njihovo razvijanje zmogljivosti in sistemske učinke nanje. Za razumevanje teh učinkov smo uporabili kvalitativno metodologijo in izvedli intervjuje s slovenskimi udeleženci mednarodnih usposabljanj v več krogih: pred usposabljanjem, dva meseca po usposabljanju in eno leto po usposabljanju. Takšen metodološki okvir je omogočal spremljanje utrjevanja učinkov oziroma njihovega zmanjševanja skozi čas. Za razumevanje sistemskih učinkov na organizacije pa so bili izvedeni tudi intervjuji z vodstvenim ali vodilnim osebjem (predstavniki organizacij) izbranih organizacij.

Uporaba kvalitativne metodologije je omogočila prepoznavanje ključnih področij, vidikov, pojmov, dejavnikov ipd. opazovanih učinkov. Mnogo manj je takšna metodologija primerna za podajanje rezultatov v smislu deležev posameznih odgovorov med intervjuvanci, saj ne gre za statistično značilen niti za dokazljivo reprezentativen vzorec intervjuvancev. Ker pa zapis deležev pri posameznih rezultatih omogoča boljše predstavbo glede pomembnosti prepoznane, uporabljamo tudi slednjega.

ZNAČILNOSTI VZORCA/ SEKTORJA

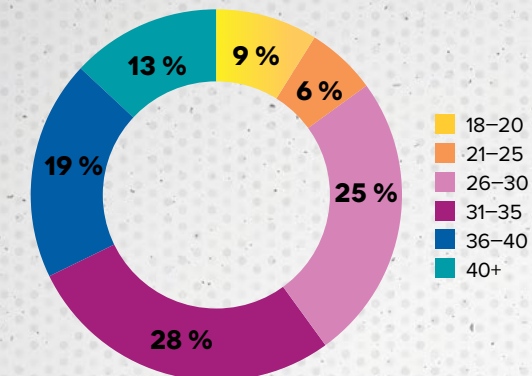
V 102 intervjujih je sodelovalo 36 slovenskih udeležencev mednarodnih usposabljanj, ki so bili intervjuvani pred mednarodnim usposabljanjem ter dva meseca in eno leto po njem (z 32 je bil intervju izveden v vseh treh krogih). V vzorec so bili zajeti predvsem mladinski delavci, a tudi strokovnjaki in drugi akterji na področju mladinskega dela, ki so se udeležili mednarodnih usposabljanj bodisi v Sloveniji bodisi v tujini.

Glavne **teme mednarodnih usposabljanj**, ki so se jih intervjuvanci udeležili, so bile: strateška partnerstva, neformalno izobraževanje, evropski kompetenčni okvir, mladinsko delo z ranljivi skupinami, trenerstvo, varnost v cestnem prometu, vizualna orodja, učenje mladih, mladi z invalidnostjo, EVS, tuji izobraževalni sistemi, vidnost in razširjanje rezultatov, duševno zdravje in trajnostni razvoj.

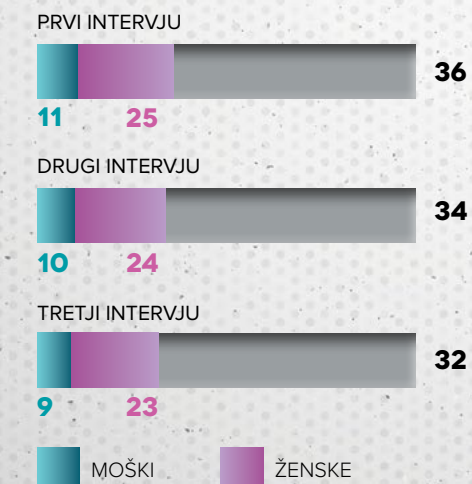
V vseh treh krogih intervjujev se jih je vsaj enkrat več opredelilo z ženskim **spolom**. Največ jih je pripadalo starostni skupini 26–30 let, druge **starostne skupine** pa so bile zastopane z relativno enakomernimi deleži v razponu od 18 do 40+ let. Starost se je preverjala v prvem krogu intervjujev. Tri četrtine (75 %) intervjuvancev je ob prvem intervjuju imelo univerzitetno **izobrazbo** (VI. in VII. raven⁶). V povprečju je štiri petine intervjuvancev (80,6 %) menilo, da imajo neformalne **kvalifikacije za mladinsko delo**. Največkrat so glede tega omenjali kvalifikacije, pridobljene v okviru izobraževanj/usposabljanj za mladinskega delavca/trenerja, mladinskih izmenjav, seminarjev, treningov in drugih projektnih aktivnosti.

6 Za ravni glej Uredbo o uvedbi in uporabi klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja.

STAROST INTERVJUANCEV - UDELEŽENCEV MEDNARODNIH USPOSABLJANJ OB PRVEM INTERVJUJU

SPOL INTERVJUANCEV - UDELEŽENCEV MEDNARODNIH USPOSABLJANJ

Intervjuvanci so imeli različne (strokovne⁷) **vloge v organizacijah**, preko katerih so se udeležili mednarodnih usposabljanj. Izstopajo vloge, vezane na projektno delo ali vodenje, pa tudi samostojne prijave na usposabljanje. Dobra šestina intervjuvancev (16,7 %) je bila predsednikov/direktorjev/(so) ustanoviteljev organizacij. Skoraj dve petini (38,9 %) sta svojo vlogo oziroma delo v organizaciji opredelili v povezavi s projektnim delom, konkretno kot sodelovanje pri vodenju, organizaciji in/ali izvedbi različnih projektov. Skoraj ena sedmina (13,9 %) intervjuvancev pa se je na mednarodno usposabljanje prijavila samostojno.

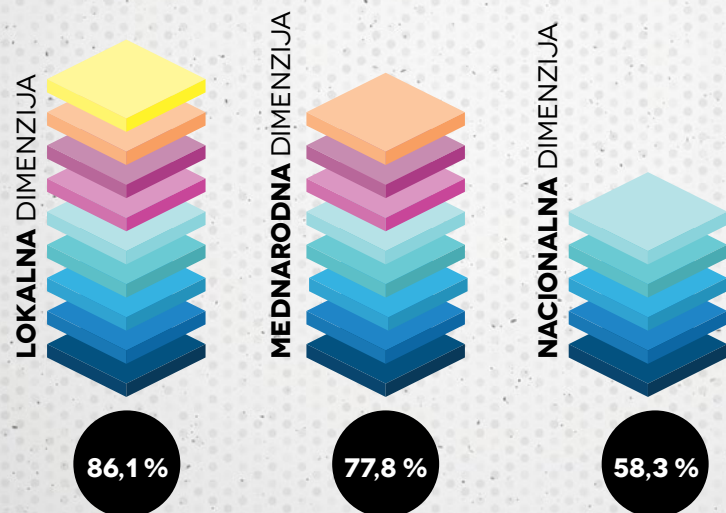
Med tistimi, ki so bili člani organizacij, je bilo **obdobje članstva v organizaciji** različno. Ena četrtina intervjuvancev (25 %) je bila ob prvem intervjuju v organizacije vključena manj kot eno leto, medtem ko jih je bila dobra šestina (16,7 %) vključenih med enim in dvema letoma. **Tematske prednostne usmeritve organizacij**, katerih člani so bili, so izvedba projektov (mednarodnih, evropskih, nacionalnih in lokalnih), delo z ranljivimi skupinami in gibalno oviranimi osebami, socialno varstvo, izvajanje evropske prostovoljske službe in drugih projektov v okviru programa Erasmus+.

⁷ Strokovnost opredeljujemo glede na kontekst dela in se ne nanaša na zaposlitveni status ali delovne pogoje.

RAVNI DELA UDELEŽENCEV MEDNARODNIH USPOSABLJANJ

Na podlagi intervjujev z udeleženci mednarodnih usposabljanj prepoznavamo, da so ravni delovanja delavcev v mladinskem sektorju, ki se udeležujejo mednarodnih usposabljanj v okviru programa Erasmus+: Mladi v akciji, pogosto povezane z usmeritvijo delovanja njihovih organizacij. Te so v Sloveniji razen nekaterih večjih in/ali krovnih, na **nacionalni ravni** delujočih organizacij, usmerjene v delovanje **na lokalni ravni in mednarodni ravni**. Nekatere organizacije imajo že v svojem osnovnem delovanju poudarjeno tudi mednarodno raven, številne organizacije pa mednarodno raven uspešno razvijajo s sodelovanjem v evropskih programih na področju mladine. Pri svojem delu se večina intervjuvancev srečuje z lokalno (86,1 %) in mednarodno dimenzijo (77,8 %), skoraj dve tretjini (58,3 %) pa tudi z nacionalno dimenzijo mladinskega dela.

DIMENZIJE MLADINSKEGA DELA

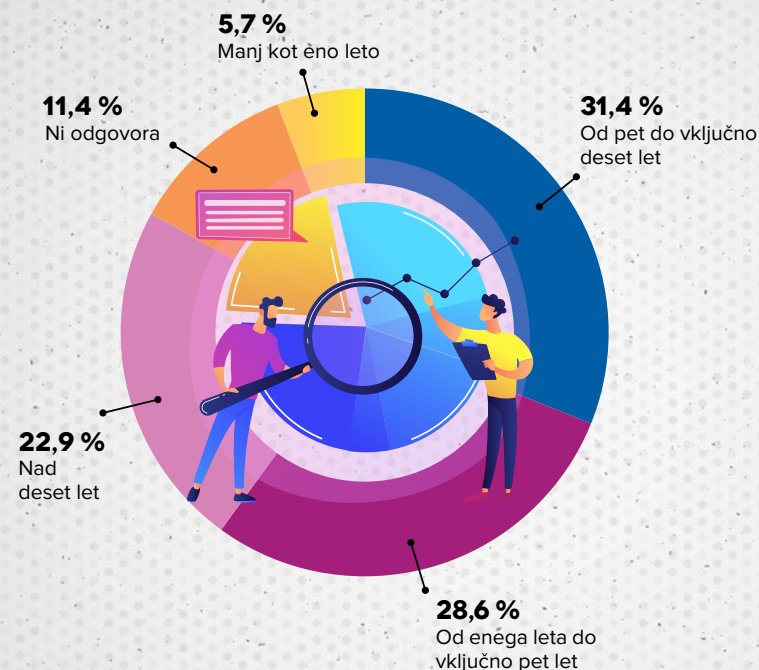

Na podlagi intervjujev z udeleženci mednarodnih usposabljanj je najbolj ključna lokalna raven mladinskega dela, ki ji sledita mednarodna in nacionalna raven. Ravni dela mladinskih delavcev so pogosto povezane z usmeritvijo delovanja njihovih organizacij.

IZKUŠENOST INTERVJUVANIH UDELEŽENCEV MEDNARODNIH USPOSABLJANJ

Velika večina intervjuvanih udeležencev mednarodnih usposabljanj je bila ob prvem intervjuju v mladinskem sektorju **aktivna več kot eno leto** (82,9 %). Skoraj ena četrtina (22,9 %) je bila v sektorju aktivna več kot deset let in so torej »stari mački« mladinskega dela. Le dobra dvajsetina udeležencev (5,7 %) pa je bila v sektorju aktivna manj kot eno leto. Ti podatki kažejo na precejšnjo izkušnost intervjuvanih udeležencev mednarodnih usposabljanj, kar pa ni nujno reprezentativno za vse udeležence mednarodnih usposabljanj v proučevanih letih. Izvedba treh krogov intervjujev v daljšem časovnem obdobju od intervjuvancev namreč zahteva precejšnjo motiviranost, zato so se za sodelovanje v raziskavi morda v večji meri odločali bolj izkušeni udeleženci.

OBDOBJE AKTIVNOSTI V MLADINSKEM SEKTORJU

ZANIMANJE V MLADINSKEM DELU

Na podlagi rezultatov raziskave mladinske delavce in strokovnjake v mladinskem sektorju v največji meri zanimajo **mladinske politike, delo z mladimi in raziskovanje mladine**. Skoraj štiri sedmine intervjuvancev je izkazalo zanimanje za delo z mladimi (56,3 %). Med njimi se jih je polovica zanimala izključno za delo z mladimi, nekaj več kot četrtina pa tako za delo z mladimi kot za raziskovanje mladih. Dobro sedmino intervjuvancev (15,7 %) so zanimale vse omenjene tematike (mladinske politike, delo z mladimi in raziskovanje mladih). Nekateri so kot razlog navedli, da se vsi trije vidiki prepletajo. Trije intervjuvanci (9,7 % vzorca) so odgovorili, da jih delo z mladimi ne zanima; najverjetneje je pri tem šlo za strokovnjake, ki se z mladinskim delom ukvarjajo posredno, npr. preko podpore programu (akrediterji, ocenjevalci ipd.).

AMBICIJE V MLADINSKEM DELU

Glavne ambicije mladinskih delavcev in drugih strokovnjakov na področju mladinskega dela so glede na rezultate raziskave izboljšanje delovanja na lokalni ravni, prenos delovanja z lokalne na mednarodno raven, rast/širitev organizacije, ozaveščanje mladih in širše javnosti, večja aktivnost na področju mladinskega dela, družbeno relevantni programi, pridobitev zaposlitve na področju mladinskega dela in ustalitev na področju mladinskega dela.

»Moja osebna ambicija je to, da bomo dosegli strategijo za mlade v vsaj dveh od šestih občin v regiji, ki jih pokrivamo, in da bomo najmanj v eni občini dobili certifikat mladim prijazna občina.«
(12, intervju pred aktivnostjo)

»Želimo razširiti to delovanje, da bi kot organizacija izvajali tovrstne projekte, ne samo na lokalni ravni, ampak tudi na mednarodni ravni.«
(121, intervju pred aktivnostjo)

PREPOZNAVANJE KLJUČNIH KOMPETENC

Na podlagi intervjujev pred udeležbo na mednarodnem usposabljanju smo prepoznali kompetence, ki jih kot ključne za delovanje v mladinskem delu prepoznavajo mladinski delavci in drugi strokovnjaki na področju mladinskega dela v Sloveniji. Med njimi so bili največkrat izpostavljeni **razumevanje in empatija ter komunikacijske kompetence**, kar ni presenetljivo glede na naravo mladinskega dela v smislu potrebe po neprestanem in kakovostnem stiku z odraščajočimi posamezniki in skupinami. Nadalje so bili največkrat izpostavljeni tudi **profesionalizem, strokovnost in znanje ter želja, smisel in veselje do dela z mladimi, odprtost, sprejemanje mladih in pristnost, organizacijske kompetence in izkušnje**. Več kot enkrat so se med odgovori intervjuvancev pojavili še kreativnost, fleksibilnost, strpnost, projektno delo, pripravljenost na učenje, potrpežljivost, jasna metodologija, doseganje cilja in pripravljenost prisluhniti. Celoten nabor kompetenc, ki so jih omenjali intervjuvanci, je razviden iz priložene tabele.

Ključne kompetence za mladinsko delo	Frekvenca
Razumevanje, empatija, komunikacijske kompetence	12
Profesionalizem/Strokovnost/znanje	9
Želja/smisel/veselje po delu z mladimi, odprtost	7
Sprejemanje mladih, pristnost, organizacijske kompetence, izkušnje	4
Kreativnost, fleksibilnost	3
Strpnost, projektno delo, pripravljenost na učenje, potrpežljivost, jasna metodologija, doseganje cilja, pripravljenost prisluhniti	2
Vseživljenjsko učenje, vizija, usposobljenost, učinkovitost, timsko delo, sodelovanje, reševanje problemov, prilagodljivost, iznajdljivost, odgovornost, nestrokovnost, motiviranost, mentorstvo, integriteta, inovativnost, informiranost	1

»Predvsem [je] pomembno to, da se mladega človeka sprejme takega, kot je, in da mladinsko delo ponudi mladi osebi roko, zato da lahko mogoče malce lažje stopa v svojo prihodnost.«
(128, intervju pred aktivnostjo)

»Moraš imeti občutek za to, skratka moraš biti iznajdljiv in prilagodljiv, ker kot vemo, so mladi zelo heterogena skupina ljudi.«
(136, intervju pred aktivnostjo)

»Mislim, da [je pomembno ravno] obratno od ekspertize, ta nestrokovnost, ampak v dobrem smislu. Druga kompetenca mislim, da je 100 % sprejemanje mladih takšnih, kot so, ne poizkušati jih spreminjati v nekaj, kar se ti zdi, da bi morali biti. Se pravi, ta pristnost, sprejemanje. Pa integriteta trenerja oz. tistega, ki dela z njimi. Neko spoštovanje si je treba zaslužiti.«
(131, intervju pred aktivnostjo)

Intervjuvane mladinske delavce v največji meri zanimajo mladinska politika, delo z mladimi in raziskovanje mladine.

Med ključnimi ambicijami mladinskih delavcev so izboljšanje delovanja na lokalni ravni, prenos delovanja z lokalne na mednarodno raven, rast/širitev organizacij, ozaveščanje mladih in širše javnosti, večja aktivnost na področju mladinskega dela, družbeno relevantni programi, pridobitev zaposlitve in ustalitev na področju mladinskega dela.

Kot ključne kompetence za delovanje v mladinskem sektorju so bili najpogosteje izpostavljeni razumevanje in empatija, komunikacijske kompetence, profesionalizem, strokovnost in znanje ter želja, smisel in veselje do dela z mladimi, odprtost, sprejemanje mladih in pristnost, organizacijske kompetence in izkušnje.

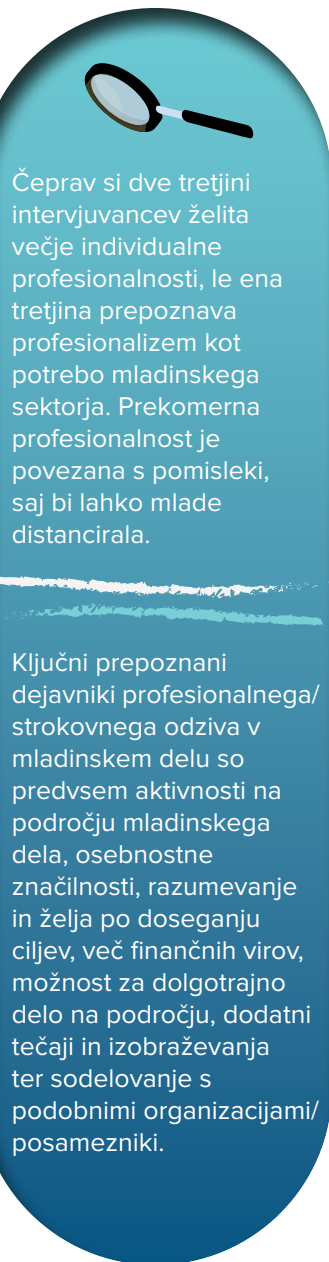
Na podlagi intervjujev smo zaznali tudi **prednost**, ki jo mladinski delavci in strokovnjaki na področju mladinskega dela dajejo **dejanjskim izkušnjam in neformalnim kompetencam** pred bolj formalnimi oblikami pridobivanja znanja.

»Pustimo zdaj vse formalne kompetence na strani, ker človek ima lahko doktorat znanosti, ampak če od vrta do doktorata ni pogledal skozi okno, ni delal z ljudmi, je to samo nek papir, s katerim bo nekomu nekaj predaval, kar še sam ni izkusil.«
(127, intervju pred aktivnostjo)

PROFESIONALNOST IN PROFESIONALIZEM V MLADINSKEM DELU

Profesionalnost in profesionalizem v mladinskem delu sta se glede na odgovore intervjuvancev pokazala kot nekoliko ambivalentna koncepta, kjer je zaznati **večjo željo po individualni profesionalnosti v primerjavi z željo po večjem profesionalizmu mladinskega dela**, ki je zaznamovana z nekaterimi zadržki. Ti se pojavljajo tudi pri preveliki strokovnosti na ravni posameznikov. Čeprav raziskava teh pojmov ni povezovala z zaposlitvenimi pogoji v sektorju, pa je po mnenju intervjuvancev profesionalnost pogosto povezana s trajanjem vključenosti v mladinski sektor, ki je posredno odvisno od financiranja zaposlitev.

Dobri dve tretjini intervjuvanih udeležencev (68,6 %) je menilo, da bi morali postati bolj profesionalni pri svojem delu, le dobra tretjina (37,5 %) pa je izpostavila tudi potrebo po višjem profesionalizmu mladinskega dela v Sloveniji. A obenem so nekateri intervjuvanci opozorili tudi na nevarnosti pretirane strokovnosti in profesionalnosti, saj lahko slednja mlade distancira in prepreči doseganje načrtovanih in/ali zelenih učinkov mladinskega dela na ciljne populacije.

Čeprav si dve tretjini intervjuvancev želita večje individualne profesionalnosti, le ena tretjina prepoznava profesionalizem kot potrebo mladinskega sektorja. Prekomerna profesionalnost je povezana s pomisleki, saj bi lahko mlade distancirala.

Ključni prepoznani dejavniki profesionalnega/strokovnega odziva v mladinskem delu so predvsem aktivnosti na področju mladinskega dela, osebnostne značilnosti, razumevanje in želja po doseganju ciljev, več finančnih virov, možnost za dolgotrajno delo na področju, dodatni tečajji in izobraževanja ter sodelovanje s podobnimi organizacijami/posamezniki.

PROFESIONALNOST IN PROFESIONALIZEM

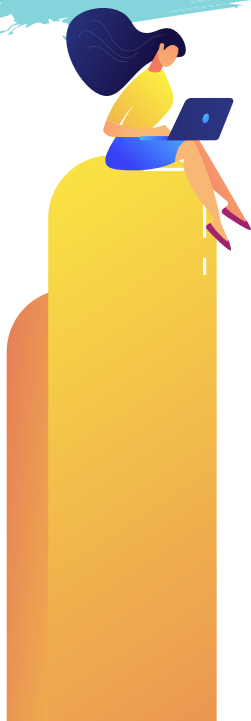
68,6 %
INTERVJUANCEV
ŽELJA PO VEČJI
INDIVIDUALNI
PROFESIONALNOSTI

37,5 %
INTERVJUANCEV
PREPOZNANA
POTREBA PO VEČJEM
PROFESIONALIZMU
MLADINSKEGA
DELA

»Sistemsko bi bilo treba vrediti mladinsko delo v smislu, da se zaposlitve mladinskih delavcev oz. vsaj mladinskih organizacij, ki delujejo v javnem interesu, da se njihova delovna mesta sistemsko sofinancirajo, kar pomeni, da nisi odvisen od projektnega dela.«
(12, intervju pred aktivnostjo)

»Sem mnenja, da mora biti neka stopnja profesionalizma. Se mi pa tudi zdi, da je zdaj to mladinska organizacija in da se mora tudi to upoštevati.«
(112, intervju pred aktivnostjo)

»Spet je tukaj [vprašanje], kaj razumemo kot profesionalizem. Meni se zdi nevarno, če bodo sami doktorji ozkih področij. To vidim kot nevarnost. Še bolj profesionalizirati se mi zdi na nek način rigidno, tako da bi rekla ne. Obenem pa vseeno s tolikšno mero kritičnosti in samokritičnosti, da se nekako loči seme od plevela. Da ni zdaj vsak človek najbolj kompetenten za vse ciljne populacije. Več refleksije opravljenega dela in znotraj tega pozicioniranje, kdo je za kaj bolj primeren. Pač nismo vsi za vse. Tako da – da in ne.«
(130, intervju pred aktivnostjo)

UDELEŽBA NA MEDNARODNIH USPOSABLJANJIH

RAZLOGI ZA UDELEŽBO

Med ključnimi razlogi za udeležbo na mednarodnih usposabljanjih so intervjuvanci izpostavili predvsem pridobivanje novega znanja in izkušenj za strokovno delo, pridobivanje organizacijskih kompetenc za delo v organizacijah, tematsko relevantnost aktivnosti/projekta, mednarodno sodelovanje z ustaljenimi/novimi partnerji in iskanje novih partnerjev, širjenje obstoječega znanja o posamezni tematiki, učenje pisanja projektov, predstavitev svojega dela oz. organizacije in razloge študijske narave.

Več kot polovica intervjuvancev se v preteklosti podobne aktivnosti še ni udeležila. Med tistimi, ki so v preteklosti že bili na podobnih aktivnostih, je bilo moč

Med ključnimi razlogi intervjuvancev za udeležbo na mednarodnih usposabljanjih so bili pridobivanje novega znanja in izkušenj, pridobivanje organizacijskih kompetenc, tematska relevantnost, mednarodno sodelovanje, širjenje obstoječega znanja o posamezni tematiki, učenje pisanja projektov, predstavitev svojega dela oz. organizacije in razlogi študijske narave.

zaznati **visoko stopnjo pozitivnih izkušenj**. Najpogosteje so se udeleževali aktivnosti s področja strateških partnerstev in vzpostavljanja kontaktov, mednarodnih usposabljanj za pridobitev veščin, usposabljanj in študijskih obiskov s tematikami s področja mladinskega dela na lokalni in nacionalni ravni gostiteljske države ter delavnic s področja evropskega državljanstva. Najpogostejše lokacije so bile Hrvaška, Finska in Španija.

PRIPRAVE NA USPOSABLJANJE IN PODPORA - VIDIK UDELEŽENCEV

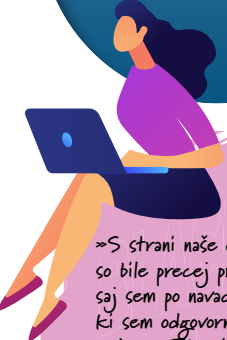
Za optimizacijo učinkov usposabljanj na udeležence in organizacije usposabljanja praviloma vključujejo predhodne **priprave**, ki so vezane na obdobje pred izvedbo mobilnosti in udeležencem omogočijo bolj kakovostno in poglobljeno vsebinsko sodelovanje. Glede obsega priprav je polovica intervjuvancev ocenila, da je bil ta primeren in da so prejeli ustrezne informacije. Dobra tretjina (36,1 %) intervjuvancev pa je ocenila obseg kot neprimeren, med njimi jih je manjši delež utemeljil kot prezahtevne.

Za kakovostno udeležbo pa je pomembna tudi **podpora pošiljajoče organizacije**, če se udeleženci udeležijo usposabljanj kot predstavniki določene organizacije. Glede na rezultate intervjujev večina udeležencev prejme vsaj eno obliko podpore. O tem se je pozitivno opredelilo kar štiri petine (80,5 %) intervjuvancev. Kot podporo so navajali pripravljalne sestanke, finančno podporo, prilagoditev in prerazporeditev dela, odgovore na odprta vprašanja in tehnično podporo. Včasih pa je udeleženec aktivnosti ključna oseba v organizaciji za nudenje podpore, kot se je izkazalo pri odgovoru enega izmed intervjuvancev.

V intervjujih po izvedeni aktivnosti (drugi krog intervjujev) pa so udeleženci v veliki meri omenjali tudi **podporo gostiteljske organizacije**, to je organizacije gostiteljice usposabljanja.

Polovica intervjuvanih udeležencev mednarodnih usposabljanj je ocenila obseg predhodnih priprav na usposabljanje kot primeren. Večina udeležencev je prejela tudi vsaj eno obliko podpore pošiljajoče organizacije v smislu pripravljalnih sestankov, finančne podpore, prilagoditve in prerazporeditve dela, odgovorov na vprašanja in tehnične podpore. Po usposabljanju pa so intervjuvanci izpostavljali tudi podporo gostiteljske organizacije.

»S strani naše organizacije so bile precej proste roke, saj sem po navadi jaz tista, ki sem odgovorna za nudenje podpore. Tako da sem v bistvu sama sebe preizkusila tudi v praksi.«
(15, intervju pred aktivnostjo)

METODE DELA NA MEDNARODNIH USPOSABLJANJIH

Načini dela na usposabljanjih so raznoliki, pri čemer nanje ključno vpliva **širok spekter metod**, ki se uporabljajo v neformalnem izobraževanju in so značilne za področje mladinskega dela. Vsi intervjuvanci so menili, da je bilo med uporabljenimi metodami vsaj nekaj koristnih oz. so izpostavili vsaj eno ali dve metodi, ki so se jim zdele koristne.

Slaba polovica (46,9 %) intervjuvancev se je na aktivnosti/treningu srečala z novo metodo. Zlasti bolj izkušeni mladinski delavci med intervjuvanci pa novih metod niso spoznali. To lahko nakazuje potrebo po bolj poglobljenih usposabljanjih za izkušene mladinske delavce, možno pa je seveda tudi, da nekateri udeleženci uporabljenim metodam niso posvečali večje pozornosti, ker se aktivnosti niso udeležili s tem namenom.

Kot najprimernejši pristop za doseganje ciljev usposabljanj so intervjuvanci izpostavili **učenje znotraj skupine oziroma skupinsko delo**, kot pomembne pa so prepoznali tudi metode dela v parih, predavanja in delavnice, neposredno opazovanje, aktivno participacijo, neformalno izobraževanje ter specifično metodo odprtega prostora (angl. *open space*) in metodo vi-

harjenja možganov (angl. *brainstorming*).

Eno leto po udeležbi v aktivnosti sta dobri dve tretjini intervjuvanih udeležencev (67,7 %) izrazili namero prenesti katero od metod, uporabljenih na usposabljanju, v svoje poklicno življenje/prakso.

Intervjuvani udeleženci usposabljanj so metode prepoznali kot koristne, čeprav se jih je le slaba polovica srečala s kako novo metodo. Kot najprimernejši pristop za doseganje ciljev usposabljanj so izpostavili skupinsko delo, kar dve tretjini intervjuvanih udeležencev pa sta izrazili namero katero od metod tudi uporabiti pri svojem delu.

UČINKI MEDNARODNIH USPOSABLJANJ NA UDELEŽENCE

PRIČAKOVANJA, NJIHOVO URESNIČENJE IN NEPRIČAKOVANI UČINKI

Učinki mednarodnih usposabljanj programa na mladinske delavce in druge strokovnjake v mladinskem delu so pomembno odvisni od skladnosti med pričakovanji glede pridobitve znanj, spretnosti, nazorov/vrednot, s katerimi se udeleženci aktivnosti udeležijo, in dejanske realizacije v smislu uresničitve začetnih pričakovanj. Na podlagi intervjujev pred udeležbo na mednarodnem usposabljanju je moč prepoznati **pričakovanja**,

vezana na novo znanje, dodatne izkušnje na področju svojega dela in vpogled v primere dobrih praks drugih organizacij, ki delujejo na istem ali sorodnem področju.

Med pričakovanji v zvezi z znanjem intervjuvanci naštevajo zlasti za njihovo delo relevantno metodologijo, praktična znanja in veščine, izpopolnjevanje tujega jezika, dodatne izkušnje na področju medkulturnega dialoga in spoznavanje drugih kultur. Intervjuvanci prav tako pričakujejo nova poznanstva, prijateljstva, nove potencialne partnerje in kontakte z organizacijami s področja njihovega delovanja. Kot pričakovanja se večkrat pojavijo tudi motivacija, navdih in nove ideje, v vzorcu pa smo v manjši meri zaznali tudi pričakovanja glede večje zaposljivosti in možnosti deljenja dobre prakse matične organizacije.

Pričakovanja se v veliki meri uresničijo. Tako so menile dobre štiri petine (81,8 %) intervjuvanih udeležencev mednarodnih usposabljanj dva meseca po aktivnosti, medtem ko so se pričakovanja skoraj osmini (12,1 %) intervjuvancev uresničila le delno, saj so pričakovali eno stvar in dobili drugo.

Udeleženci mednarodnih usposabljanj se glede na odgovore intervjuvancev usposabljanj udeležujejo s pričakovanji, da bodo na njih pridobili nova znanja in izkušnje na področju svojega dela (metodologijo, praktična znanja in veščine, izpopolnjevanje tujega jezika in medkulturnega dialoga) ter razširili svoja obzorja (pridobili nove partnerje, prijateljstva, dobre prakse, ideje, navdih in motivacijo za nadaljnje delo). V veliki meri se jim ta pričakovanja tudi uresničijo.

Polovica udeležencev je po vrnitvi zaznala nepričakovane učinke. Ti se pojavljajo predvsem na področju socialnega in strokovnega mreženja ter kot nepričakovane organizacijske spremembe, ki pomembno presegajo raven posameznika in učinkujejo na njihove pošiljajoče organizacije. V majhni meri pa se pojavljajo tudi neželeni nepričakovani učinki, ki so vezani na drugačna pričakovanja ali na ne dovolj poglobljeno vsebino mednarodnega usposabljanja za bolj izkušene udeležence.

NEPRIČAKOVANI UČINKI MEDNARODNIH USPOSABLJANJ

PRI POLOVICI INTERVJUVAŃCEV JE NA AKTIVNOSTI PRIŠLO DO NEPRIČAKOVANIH UČINKOV.

ŽELENI NEPRIČAKOVANI UČINKI

»Če so bili nepričakovani, so samo pozitivni /.../ sem dobila več, kot sem pričakovala, tako da to je bilo nepričakovano.«

NEŽELENI NEPRIČAKOVANI UČINKI

»V bistvu vse, kar je bilo, je bilo nepričakovano, saj smo šli z drugačnimi cilji.«

V zvezi s tem se odpira zanimivo področje **nepričakovanih učinkov** kot posledic sodelovanja na mednarodnih usposabljanjih. Polovica intervjuvancev je namreč kot posledico udeležbe na mednarodnem usposabljanju zaznala nepričakovane učinke. Te lahko razdelimo med zelene in neželene, kar je razvidno iz priloženih izjav intervjuvancev. Med **želenimi nepričakovanimi učinki** je pri dobri petini intervjuvancev prepoznati spremembe v socialni in profesionalni mreži (21,7 %), in sicer v zvezi s količino in kakovostjo poznanstev, ter pri nekoliko manjšem deležu (17,4 %) nepričakovane organizacijske spremembe kot posledice novo pridobljenega znanja, ki omogoči boljši uvid v neko področje. Nepričakovane organizacijske spremembe pomembno presegajo nivo posameznikov in imajo učinke predvsem na njihove pošiljaljoče organizacije.

V manjši meri pa se pojavijo tudi **neželeni nepričakovani učinki**. Ti so največkrat posledica razhajanja med pričakovani in njihovim dejanskim uresničenjem z mednarodnim usposabljanjem. Neželeni nepričakovani učinki lahko nastanejo kot posledica neustreznega predhodnega komu-

niciranja in/ali razumevanja vsebine usposabljanja, lahko pa so tudi posledica dejstva, da se mednarodna usposabljanja v okviru programa zaradi prožnih in participativnih pristopov pogosto prilagajajo potrebam in izkušnjam vsakokratnih udeležencev, kar lahko vpliva na raven dela v skupini in s skupino. V kolikor potrebe nekega udeleženca ali udeleženke izstopajo od prepoznanih potreb večine udeležencev, lahko prilagajanje vsebine usposabljanja vpliva na neželene učinke oziroma izostanek pričakovanih učinkov na tega udeleženca/-ko kljub ustreznemu izboru

usposabljanja glede na vsebino in njegove/njene potrebe.

Takšna opažanja na nacionalni ravni so skladna z ugotovitvami raziskav na nadnacionalni ravni, kjer je bilo ugotovljeno, da se program z vidika razvoja profesionalnega kadra sooča s **potrebo po večji diverzifikaciji**, in sicer v dve smeri. Prva smer mora še naprej podpirati mladinske delavce z različnimi ravni predznanja, in sicer na čim bolj tematsko raznolikih in za njihovo

delo in splošno družbo pomembnih področjih. Druga smer pa mora podpreti vse več izkušenejših mladinskih delavcev in strokovnjakov, ki v okvirih prve smeri ne zmorejo več zadovoljiti potreb po (profesionalnem) razvoju. Druga smer se mora okrepiti in v marsičem tudi na novo razviti – v nujenju podpore na višji ravni za zahtevnejše uporabnike oz. udeležence – tako v slovenskih kot tudi vseevropskih in širših okvirih.

»Mogoče se mi je zdelo na nekaterih nivojih, če sedaj ne govorim več na splošno, recimo, določene aktivnosti niso bile popolnoma dodelane oz. sem več pričakovala od njih.«
(112, intervju dva meseca po aktivnosti)

»Če so bili nepričakovani, so samo pozitivni, kot sem že omenjala [...] sem dobila več, kot sem pričakovala, tako da to je bilo nepričakovano.«
(110, intervju dva meseca po aktivnosti)

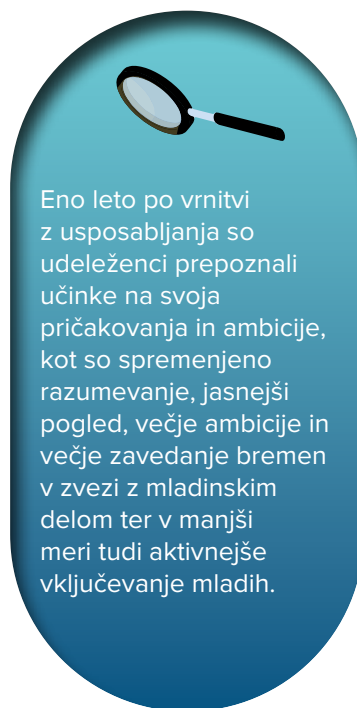
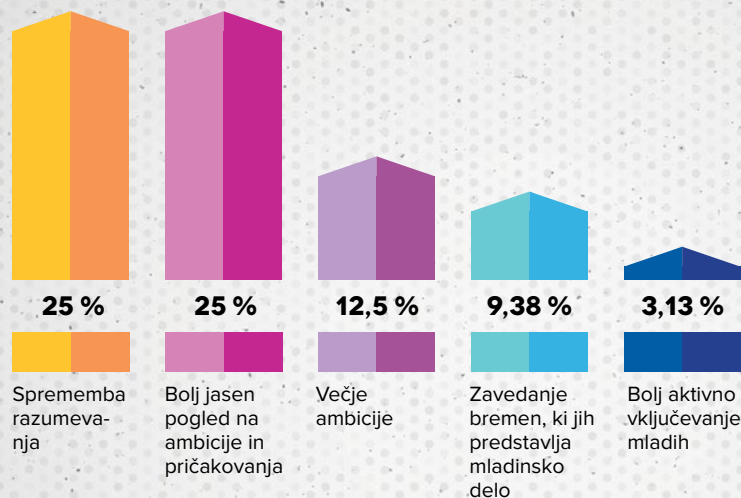

UČINKI NA PRIČAKOVANJA IN AMBICIJE

Eno leto po usposabljanju je malo več kot sedem desetin intervjuvanec (71,8 %) prepoznalo učinke mednarodnega usposabljanja na svoja pričakovanja in ambicije. Te so opredelili kot spremenjeno razumevanje, jasnejši pogled, večje ambicije in večje zavedanje bremen v zvezi z mladinskim delom. V zelo majhnem deležu pa so udeleženci kot učinek aktivnosti prepoznali aktivnejše vključevanje mladih. Čeprav aktivnejše vključevanje mladih ni nujno primarni cilj udeležbe na usposabljanjih, je pomemben posredni učinek na podlagi širjenja znanja in partnerskih mrež organizacij. Seveda pa lahko tak rezultat pomeni tudi, da so te organizacije mlade že pred tem zelo aktivno vključevale.

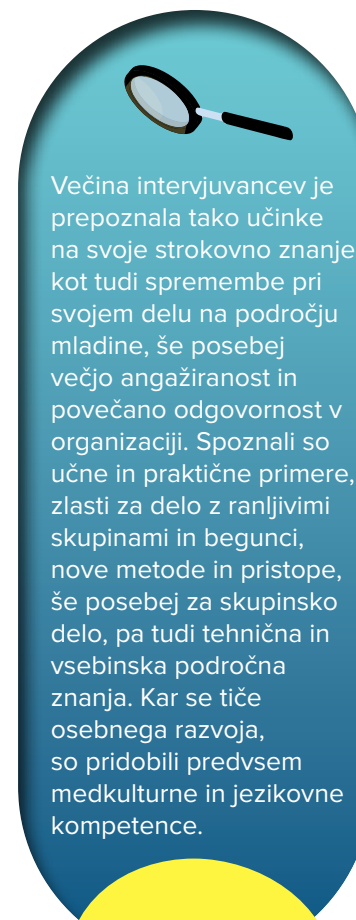
UČINKI NA PRIČAKOVANJA IN AMBICIJE

Eno leto po vrnitvi z usposabljanja so udeleženci prepoznali učinke na svoja pričakovanja in ambicije, kot so spremenjeno razumevanje, jasnejši pogled, večje ambicije in večje zavedanje bremen v zvezi z mladinskim delom ter v manjši meri tudi aktivnejše vključevanje mladih.

UČINKI NA DELO IN STROKOVNI RAZVOJ

Dva meseca po udeležbi na mednarodnem usposabljanju je več kot polovica intervjuvanec prepoznala njegove učinke, in sicer kot spremembe pri svojem delu na področju mladine (58,8 %) in kot učinke na svoje strokovno znanje (56,2 %). V splošnem ugotavljamo, da so udeleženci na aktivnostih pridobili znanje in veščine, ki so jih kasneje uporabili v vsakodnevnem delu. Učinke na posameznike lahko razdelimo v dve skupini: prvi se tičejo sprememb na osebni ravni (nova znanja in veščine), drugi pa

Večina intervjuvanec je prepoznala tako učinke na svoje strokovno znanje kot tudi spremembe pri svojem delu na področju mladine, še posebej večjo angažiranost in povečano odgovornost v organizaciji. Spoznali so učne in praktične primere, zlasti za delo z ranljivimi skupinami in begunci, nove metode in pristope, še posebej za skupinsko delo, pa tudi tehnična in vsebinska področna znanja. Kar se tiče osebnega razvoja, so pridobili predvsem medkulturne in jezikovne kompetence.

sprememb v delovnih procesih (novi pristopi in metode).

Spremembe v posameznikovih **delovnih procesih** so se v tretjem krogu intervjujev, se pravi eno leto po udeležbi na mednarodnem usposabljanju, še utrdile, saj jih je zaznalo sedem osmin (87,5 %) intervjuvanec. Intervjuvanci kot pomembne spremembe zaznavajo tudi večjo angažiranost in povečano odgovornost v organizaciji.

Ena osmina intervjuvanih udeležencev (12,5 %) pa sprememb pri

svojem delu kot posledico udeležbe na mednarodnem usposabljanju ni zaznala. Med razlogi so navedli, da pomembnih sprememb ni bilo, saj so bili projekti še v nastajanju oziroma jih ni bilo mogoče izvesti.

Z vidika vsakodnevnega dela so intervjuvanci eno leto po mednarodnem usposabljanju prepoznali predvsem pridobljeno v smislu učnih in praktičnih primerov, zlasti takšnih, ki se nanašajo na ranljive skupine in begunce. Prav tako poudarjajo različne nove oblike dela,

»Uradno sem še vedno prostovoljec, vsekakor pa prevzemam naloge z več odgovornosti.«
(111, intervju eno leto po aktivnosti)

»Bi rekla, da sem izgubila strah pred nastopanjem, na primer na splošno, da nekaj predstavljajš v tujem jeziku, pač v slovenščini večina ljudi nima tolikšne treme.«
(115, intervju eno leto po aktivnosti)

metode in pristope, še posebej praktične ideje in nasvete v zvezi s skupinskim delom. Dodajajo, da so pridobili praktično znanje na svojem interesnem področju, tehnične nasvete in znanje, vsebinsko znanje in širok vpogled v določeno področje aktivnosti. Kar se tiče **osebnega razvoja** znanja in veščin, poudarjajo medkulturne in jezikovne kompetence.

Dobre štiri petine (81,3 %) intervjuvanih udeležencev mednarodnih usposabljanj so imele nadaljnje načrte glede strokovnega in

osebnega razvoja, pri katerih so prednjačili vseživljenjsko učenje in nabiranje izkušenj na področju mladinskega dela, sodelovanje na mladinskih delavnicah in izmenjavah, povečanje strokovnosti na področju mladinskega dela in spoznavanje novih ljudi/trenerjev ter tudi študij na področju mladinskega dela ali sorodnem področju.

Žal je na podlagi odgovorov intervjuvancev eno leto po udeležbi na aktivnosti zaznati tudi zmanjševanje uporabe pridobljenega v matični organizaciji ali celo mladins-

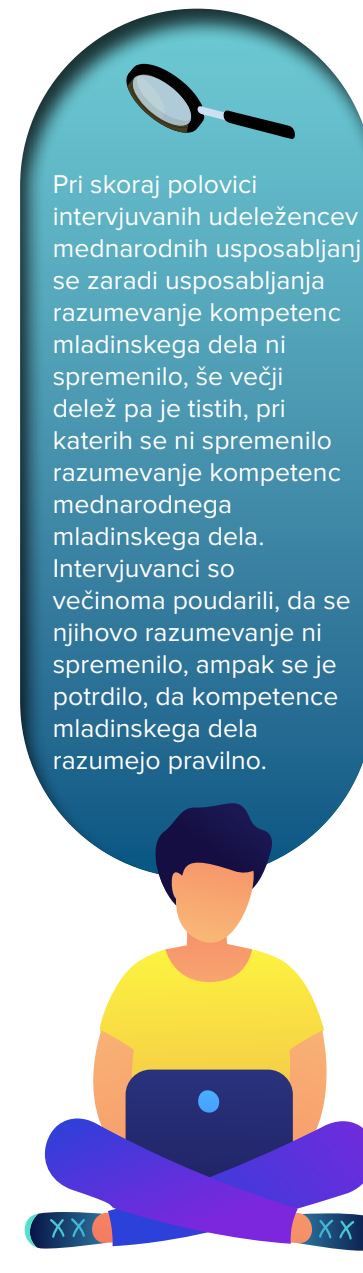
skem sektorju in prehod na druga področja.

Nekatere vzroke za to obravnavamo v podpoglavju Nestalna narava mladinskega dela. Med tovrstnimi spremembami po enem letu so bile povečana ali zmanjšana aktivnost na področju mladinskega dela, sprememba dela oziroma oblike zaposlitve posameznega intervjuvanca, bolj kakovostno delo, več novih projektov in sodelovanj itd. En intervjuvanec je kot spremembo navedel selitev v tujino.

SPREMEMBA RAZUMEVANJA KOMPETENC ZA (MEDNARODNO) MLADINSKO DELO

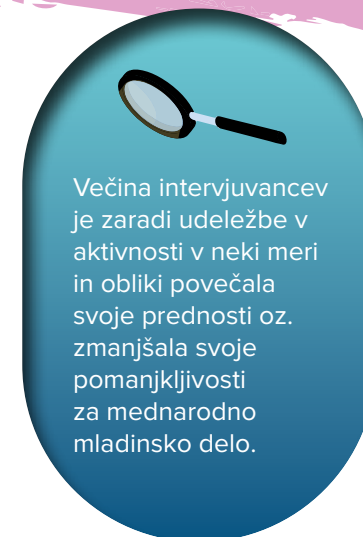
Pri skoraj polovici intervjuvanih udeležencev mednarodnih usposabljanj (48,5 %) se zaradi usposabljanja razumevanje kompetenc mladinskega dela ni spremenilo, še večji delež (63,5 %) pa je tistih, pri katerih se ni spremenilo razumevanje kompetenc mednarodnega mladinskega dela. Intervjuvanci so namreč večinoma poudarili, da se njihovo razumevanje ni spremenilo, ampak se je potrdilo, da kompetence mladinskega dela razumejo pravilno. Tak rezultat je mogoče interpretirati s kratkotrajnim, večinoma le nekajdnevnim trajanjem mednarodnih usposabljanj in predhodno izkušnostjo v raziskavo vključenih udeležencev mednarodnih usposabljanj, ki je razvidna iz podpoglavja Izkušnost intervjuvanih udeležencev mednarodnih usposabljanj. Izkušnost in predhodna vključenost v mladinsko delo namreč nakazuje, da je bilo razumevanje kompetenc za (mednarodno) mladinsko delo pri intervjuvanih udeležencih na visoki ravni že pred udeležbo na usposabljanju in da nekajdnevno usposabljanje zato ni povzročilo občutne spremembe.

UČINKI NA MEDNARODNO MLADINSKO DELO

Večina intervjuvancev je zaradi udeležbe v aktivnosti v neki meri in obliki **povečala svoje prednosti oz. zmanjšala svoje pomanjkljivosti** za mednarodno mladinsko delo. Udeležba na mednarodnem usposabljanju jim je pripomogla k večji samozavesti na podlagi novih izkušenj, pridobitvi novega znanja, širitvi partnerske mreže in poznanstev ter omogočila praktično izkušnjo mednarodne aktivnosti.

»Absolutno, v veliki meri. Če pridemo iz tega, da ne veš nič o nekih projektih, potem pa si tako zelo opremljen, da bi lahko v enem tednu [naredil] vse. Jaz vem, da bi spisala ta projekt, sem opremljena v popolnosti [...]. Znam zdaj to narediti, tako da sem povečala svoje kompetence za mednarodno mladinsko delo.« (11, intervju dva meseca po aktivnosti)

Udeležba na mednarodnem usposabljanju je intervjuvanim udeležencem pripomogla k večji samozavesti na podlagi novih izkušenj, pridobitvi novega znanja, širitvi partnerske mreže in poznanstev ter jim omogočila praktično izkušnjo mednarodne mobilnosti.

»Po mojem [mnenju] sem jih povečala, zagotovo. Če ne drugega, s tem da [vem, kako] živi cel projekt. Če bi mi nekdo prej povedal, kako je to, si sploh ne bi mogla predstavljati kot sedaj.« (18, intervju dva meseca po aktivnosti)

PONOVNA UDELEŽBA NA MEDNARODNIH USPOSABLJANJH

Dva meseca po udeležbi na mednarodnem usposabljanju je več kot štiri petine intervjuvancev (81,3 %) izkazovalo motivacijo za ponovno udeležbo na mednarodnem usposabljanju. Njihova motivacija je izvirala iz želje po novem znanju in pozitivne izkušnje s predhodnega usposabljanja.

V enem letu po udeležbi na mednarodnem usposabljanju se jih je polovica udeležila dodatnih izobraževanj, pri čemer so se jih številni udeležili več (približno eden od desetih intervjuvancev pa se je v enoletnem obdobju udeležil celo več kot treh dodatnih izobraževanj).

Velika večina intervjuvancev je po vrnitvi izrazila motivacijo za ponovno udeležbo na podobnih usposabljanjih, ki je izvirala iz želje po novem znanju in pozitivnih izkušenj z udeležbo.

MREŽENJE

Eden od pridruženih ciljev mednarodnih usposabljanj je tudi mreženje – spoznavanje novih stikov in organizacij iz drugih držav ter posledično krepitev mednarodne mreže posameznikov in organizacij v mladinskem delu. Več kot tri četrtine intervjuvancev je na mednarodnem usposabljanju imelo možnost mreženja, pri čemer pa nekateri dodajajo, da se iskanju novih partnerjev niso posvečali, saj so bile prioritete za udeležbo drugje (npr. novo znanje, novi pristopi) oziroma so s partnerji poglobili že obstoječi odnos.

Najpogostejša motivacija za mreženje je bilo iskanje partnerjev za nove potencialne projekte in so-

Pomembna vloga mednarodnih usposabljanj je tudi vzpostavljanje stikov s posamezniki in organizacijami iz drugih ali matičnih držav, ki lahko vodijo v nadaljnja sodelovanja na nacionalni ali mednarodni ravni.

delovanje na interesnem področju. Dva meseca po udeležbi na mednarodnem usposabljanju so intervjuvani udeleženci menili, da so v povprečju pridobili dva do štiri stike za potencialna partnerstva. Najuspešnejši med njimi pa je pridobil kar 10 stikov. Včasih kljub želji udeleženci potencialnih partnerjev ne prepoznajo, kar je bilo razvidno iz odgovora enega izmed intervjuvancev.

Eno leto po udeležbi intervjuvani udeleženci mednarodnih usposabljanj ostajajo v stiku z drugimi udeleženci, ki so jih spoznali na aktivnosti. Stike večinoma ohranjajo preko družbenih omrežij (pri čemer je najpogostejša platforma Facebook), pogosto pa ohranjajo stike tudi preko elektronske pošte. **Stiki so praviloma občasne narave, pogostejši stiki pa se spletejo med udeleženci iz iste države,** ki so se spoznali na aktivnosti. Najpogosteje so stiki neformalni in profesionalne narave, v nekaterih primerih tudi osebni. Pri dobri petini intervjuvanih udeležencev (21,88 %) so ohranitvi medsebojnih stikov sledile nadaljnje aktivnosti med organizacijami. Pri tem opazamo korelacijo med nadaljnjimi aktivnostmi in zmesjo formalnih in neformalnih stikov, ki so občasne in profesionalne narave.

PRENOS REZULTATOV V PRAKSO IN (ORGANIZACIJSKO) OKOLJE

PRENOS REZULTATOV MEDNARODNIH USPOSABLJANJ IN REFLEKSIJA

Pomembna procesa v organizacijah v povezavi z mednarodnimi usposabljanji sta prenos rezultatov in refleksija. Udeleženci mednarodnih aktivnosti svoje izkušnje največkrat delijo s sodelavci, kolegi ali celo v zasebnih okoljih (prijatelji, sošolci). Pomemben pa je prenos rezultatov v okolje organizacij, pri čemer imajo organizacije do svojih zaposlenih večje zahteve kot do prostovoljcev. Te so vezane na pripravo poročil, evalvacij na skupnih sestankih, izvedbo predavanj in predstavitev ter tudi na izvedbo projektov in redkeje delavnic v lokalnem okolju. Od mednarodnih usposabljanj, ki so se jih udeležili zaposleni, organizacije pričakujejo tudi večji učinek.

Večinoma so prenosi rezultatov usposabljanj del organizacijske kulture in neformalnega ravnanja, zaznati pa je pomanjkanje t. i. strateških prenosov (nobena v raziskavo vključena organizacija namreč ni imela vzpostavljenih strategij za prenos znanja, kar je razvidno iz analize intervjujev z vodstvenim osebjem v organizacijah).

»Ja, sem delila. V bistvu najprej kot povzetek, kaj se je na treningu dogajalo [...]. Skozi neformalna izobraževanja sem še po tem treningu pripravila nekaj delavnic za aktiviste, kjer sem tudi uporabila kakšno metodo, ki sem se jo naučila na tem treningu.« (13, intervju eno leto po aktivnosti)

»Prenašali smo predvsem preko neformalnega prenosa znanj, to je pogovora s sodelavci o treningu, o vsebinah, o metodologiji in o tem, da je gradivo prosto dostopno komurkoli v naši organizaciji.« (12, intervju eno leto po aktivnosti)

Večina organizacij po vrnitvi udeleženca izvede neko vrsto prenosa pridobljenega znanja, ki pa je lahko bolj ali manj strukturirana in je odvisna predvsem od vstopnih pričakovanj organizacije od udeležbe in same uporabnosti rezultatov usposabljanja za nadaljnje delo in načrte organizacije. V vseh organizacijah je zaznati pomanjkanje t. i. strateških prenosov.

Na podlagi intervjujev z vodstvenim osebjem in predstavniki organizacij je po drugi strani zaznati, da **organizacije svoje procese prenosa ocenjujejo pozitivno**. Samo ena izmed organizacij pa poroča o nezadostnem prenosu, saj udeleženci poročajo samo vodstvu, ostalim zaposlenim pa zelo skopo oziroma prenosa med oddelki včasih niti ni.

Organizacije prenos rezultatov mednarodnih usposabljanj izvajajo glede na svoja pričakovanja od aktivnosti, ki so vezana na razvoj posameznika ali pridobivanje no-

vega znanja za razvoj celotne organizacije. V primeru prvih (razvoj posameznika) se organizacije zadovoljijo z bolj ohlapnimi poročili, medtem ko v primeru drugih (aktivnosti za novo znanje na ravni organizacije) zahtevajo obsežnejša poročila, pogosto pa sledijo nadaljnje aktivnosti za člane, kot so predavanja ali delavnice.

Znotraj organizacij prenos poteka na **več ravneh**. Devet od desetih predstavnikov organizacij je dejalo, da so udeleženci mednarodnih

»Slabo. Poročajo pač vodstvu, sodelavcem pa ne oz. na sestankih enote, ampak to je zelo skopo in bolj na nivoju prenosa informacij.« (11, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Če je usmerjeno bolj v posameznikovo osebno in pa strokovno rast, potem smo zadovoljni s krajšim poročilom [...]. Kadar je pa projekt v interesu organizacije [...], kolegica, ki se je udeležila tega treninga, nam je vsem pripravila eno krajšo delavnico, kaj se je njej zdelo najbolj uporabno za nas od tega novo pridobljenega znanja.« (110, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

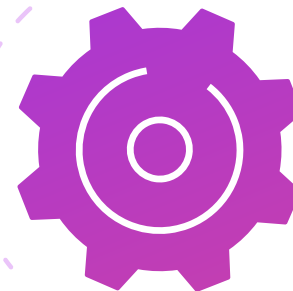

Organizacije izvajajo predhodno in naknadno refleksijo. Povečini organizacije že predhodno določijo pričakovanja in želje glede aktivnosti, tako da refleksija zajema zlasti poročilo v sklopu evalvacije in prenosa znanja v organizacijo. Če so rezultati uporabni za nadaljnje delo organizacije, pa organizacije izvedejo podrobnejšo refleksijo aktivnosti.

usposabljanj rezultate in izkušnje delili z razpravljanjem oziroma poročanjem znotraj ekipe/projektne skupine. Osem od desetih jih meni, da so udeleženci o rezultatih poročali vodstvu ali upravnemu odboru, samo dva od desetih pa sta se opredelila, da so udeleženci o aktivnosti razpravljali v širšem krogu.

S prenosom rezultatov in znanj je povezana tudi **refleksija**. V grobem lahko prakse, ki jih organizacije uporabljajo za premislek o rezultatih mednarodnih usposabljanj, razdelimo v dve skupini: prakse predhodne refleksije in prakse naknadne refleksije. Povečini organizacije že predhodno določijo pričakovanja in želje glede aktivnosti, kar pomeni, da refleksija zajema zlasti poročilo v sklopu evalvacije in prenosa znanja v organizacijo. Če so rezultati uporabni za nadaljnje delo organizacije, se izvede podrobnejšo refleksijo aktivnosti, pri čemer praviloma razpravljajo o rezultatih, potencialnih partnerjih, projektnih vodjih in ostalih vidikih potencialnega projekta.

Tipične oblike refleksije ne moremo izpostaviti, saj jo intervjuvanci vidijo v odvisnosti od same aktivnosti in rezultatov. Organizacije sicer pogosto uporabljajo obe praksi, pri čemer pa nekatere dajejo večji poudarek predhodni pripravi in nato refleksijo opravijo z evalvacijo, druge pa dajejo poudarek tudi na refleksijo rezultatov in skušajo predvsem slediti strategiji organizacije in širiti krog partnerstev.

UPORABA REZULTATOV PRI DELU IN IZVAJANJU AKTIVNOSTI

Dva meseca po udeležbi na mednarodnem usposabljanju sta dve petini intervjuvanih udeležencev (41,1 %) povedali, da še niso predlagali **sprememb v svojem okolju delovanja**. Dobra tretjina intervjuvanih udeležencev (35,3 %) pa je podala predloge sprememb, pri čemer nekateri niso podali predlogov za splošno organizacijo dela, pač pa za specifične segmente (znaten manjkajoči delež izraža neopredeljene intervjuvance glede tega vprašanja zaradi negotovih okoliščin, kot je na primer razvidno iz odgovora intervjuvanca 33). Samo dobra četrtnina intervjuvancev pa je v tem obdobju v praksi že **uporabila rezultate aktivnosti**. V največji meri so uporabili praktične napotke za delo s ciljnimi skupinami in delo na projektih.

Eno leto po udeležbi na mednarodnem usposabljanju so skoraj tri petine intervjuvanih udeležencev (59,4 %) zaznale **spremembo v svojem načinu načrtovanja, pripravljanja in/ali izvajanja** mladinskih dejavnosti ali mladinskih projektov. Spremembe so se nanašale na izboljšanje komunikacije, samoorganiziranosti, kakovosti dela, pridobivanje znanj in večje vključevanje mladih v projekte.

»Imamo ravno EVS projekt, ki je na temo mentorstva, pa tudi dajemo zgraditi nek model oz. shemo in smo že uporabili povzetek [ki smo ga prejeli na aktivnosti].« (15, dva meseca po aktivnosti)

»Ne, v svojem okolju ne. Edino, kar se tiče vodstva za podobna srečanja, ampak to je bilo znotraj teh krajših evalvacij, ki smo jih opravljali. Drugače pa nekih korenitih sprememb pa ne.« (112, dva meseca po aktivnosti)

»Predlagalo se je nek program, ki se bo pač začel izvajati, če dobimo sredstva, in potem bo tudi prišlo do sprememb v našem dnevnemu centru.« (133, dva meseca po aktivnosti)

»Da, predlagala sem, da bi se začeli mrežiti in [...] skupaj s sodelavko [sem] pridobila organizaciji to kodo, da so nas registrirali in nas lahko ostali poiščejo. Tako da nekaj smo začeli delati na tem področju.« (121, intervju eno leto po aktivnosti)

Čeprav večina intervjuvanih udeležencev neposredno po udeležbi na mednarodnem usposabljanju še ni predlagala sprememb v svojem okolju delovanja, jih je eno leto po udeležbi večina zaznala spremembe v svojem načinu načrtovanja, pripravljanja in/ali izvajanja mladinskih dejavnosti ali mladinskih projektov. Spremembe so se nanašale na izboljšanje komunikacije, samoorganiziranosti, kakovosti dela, pridobivanje znanj in večje vključevanje mladih v projekte.

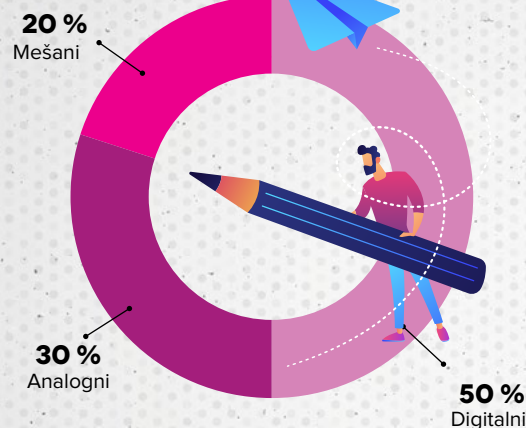
ARHIVIRANJE REZULTATOV

Metode arhiviranja rezultatov in učnih izidov udeležbe mednarodnega usposabljanja smo preverjali z intervjuji z vodstvenim osebjem in predstavniki izbranih organizacij. Vprašanje je bilo smiselno povezano z vprašanjem o skupnih arhivih v organizacijah, bodisi analognih ali digitalnih. **Vse v raziskavo vključene organizacije skrbijo za ohranjanje znanja/rezultatov z arhiviranjem**, pri čemer se rezultati usposabljanj/učni izidi podpornih aktivnosti posodabljajo sproti v arhivih organizacij. Polovica organizacij pri tem uporablja digitalne arhive, med njimi pa prednjačijo storitve v oblaku Google Drive, Dropbox in Trello ter spletne strani. Manj kot tretjina organizacij uporablja analogne arhive, medtem ko ena petina organizacij uporablja mešane arhive.

»Arhiv pa imamo, zelo dobro "poštiman" arhiv, res. Tako da v bistvu vse stvari potem delimo naprej v mapo, in fotografije in razno dokumentacijo, tako da ja, to imamo. Mešani arhiv je.« (12, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

Vse v raziskavo vključene organizacije skrbijo za ohranjanje znanja/rezultatov z arhiviranjem, pri čemer uporabljajo digitalne, analogne ali mešane arhive. V svojih arhivih organizacije poleg poročil shranjujejo tudi gradiva z izobraževanj, priročnike in zbornike.

TIPI ARHIVOV

»Ja, uporabljamo Trello, to [je] pač program [...], kjer lahko [nalagaš] velike fajle, v bistvu v nekem oblaku, kjer je dovolj prostora, da imamo vse gor naloženo. To, pa spletna stran našega društva je dosti uporabna, ker tako komuniciramo tudi navzven. Analogno gradivo, to so knjige, brošure in ostale reči, imamo pa v obeh pisarnah knjižnico, kjer je na voljo, da si lahko vsak izposodi.« (17, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

V svojih arhivih organizacije poleg poročil shranjujejo tudi gradiva z izobraževanj, priročnike in zbornike. Digitalni arhivi so pogosto dopolnjeni tudi s slikovnim in video gradivom ter predstavitvami iz aktivnosti. Ena od organizacij ima interno knjižnico. Sedem od desetih intervjuvancev je potrdilo uporabo teh arhivov s strani različnih članov organizacije, in sicer za pripravljane novih projektov, iskanje partnerjev in podporo obstoječim projektom. Petina intervjuvancev pa meni, da se sicer arhiviranih gradiv dejansko ne uporablja aktivno.

»So malo, ja, ampak mislim, da ne uporabljajo kaj dosti. Ampak ne vem.«
(19, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Mislim, da je bolj priložnostno, da gre potem bolj tako, [da] se recimo pri nas potem organizira neka zadeva in se vključi tudi delavca, ki je bil na tem usposabljanju, in da gre za tako predajo v bistvu znanj [...]. Bolj, kot da bi nekdo brskal pa iskal primerne metode in te zadeve.«
(11, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

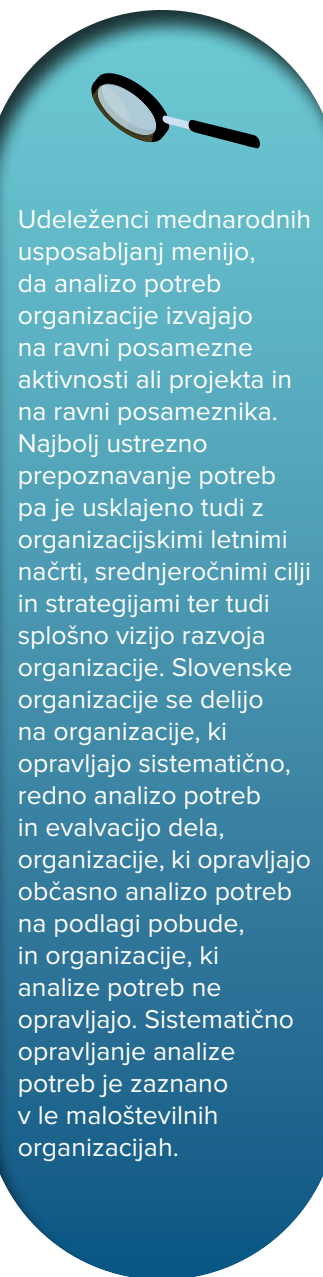
SISTEMSKI UČINKI NA ORGANIZACIJE

Sistemske učinke na organizacije smo opazovali na podlagi zbranih in analiziranih podatkov iz desetih intervjujev z vodstvenim osebjem in predstavniki organizacij, ki veljajo za izkušene upravičence programa Erasmus+: Mladi v akciji pri slovenski nacionalni agenciji. Delno pa to poglavje dopolnjujemo tudi z vsebinami, ki smo jih pridobili na podlagi intervjujev z udeleženci mednarodnih usposabljanj. O nekaterih sistemskih učinkih je sicer moč sklepati že na osnovi prejšnjih delov tega poglavja.

ANALIZA POTREB

Učinki mednarodnih usposabljanj na organizacije, na njihovo delovanje in nadaljnji razvoj so v prvi vrsti odvisni od ustrezno prepoznanih potreb, na katerih temelji izbor usposabljanja za posameznega zaposlenega oziroma prostovoljca, ki s to organizacijo sodeluje. Te potrebe so prepoznane **na več ravneh**: na ravni posamezne aktivnosti ali projekta in na ravni posameznika. Najbolj ustrezno prepoznavanje potreb pa je usklajeno tudi z organizacijskimi letnimi načrti, srednjeročnimi cilji in strategijami ter tudi splošno vizijo razvoja organizacije.

Glede na odgovore intervjuvanih udeležencev mednarodnih usposabljanj se slovenske organizacije delijo na organizacije, ki opravljajo **sistematično, redno analizo potreb** in evalvacijo dela, organizacije, ki opravljajo **občasno analizo potreb** na podlagi pobude, in organizacije, ki **analize potreb ne opravljajo**.

Udeleženci mednarodnih usposabljanj menijo, da analizo potreb organizacije izvajajo na ravni posamezne aktivnosti ali projekta in na ravni posameznika. Najbolj ustrezno prepoznavanje potreb pa je usklajeno tudi z organizacijskimi letnimi načrti, srednjeročnimi cilji in strategijami ter tudi splošno vizijo razvoja organizacije. Slovenske organizacije se delijo na organizacije, ki opravljajo sistematično, redno analizo potreb in evalvacijo dela, organizacije, ki opravljajo občasno analizo potreb na podlagi pobude, in organizacije, ki analize potreb ne opravljajo. Sistematično opravljanje analize potreb je zaznano v le maloštevilnih organizacijah.

»Imamo pripravljeno analizo potreb in katera področja želimo nadgraditi v organizaciji. Imamo kompetenčni model, po katerem delujemo, in že od začetka nam je v interesu primerjava z drugimi praksami. S tem vidimo, koliko je prostora za izboljšave pri našem modelu, hkrati pa trenutno poteka gradnja modela mentorstva s pomočjo EVS prostovoljstva. V začetku leta si zastavimo, katere so tiste zadeve, na katerih bomo investirali čas in šli dejansko v tujino.«
(15, intervju pred udeležbo na aktivnosti)

Sistematično opravljanje analize potreb je zaznano v le maloštevilnih v raziskavo vključenih organizacijah. V drugo skupino uvrščamo vse preostale organizacije, ki so sicer opravile analizo potreb, vendar so to storile ob prijavi na dotično aktivnost, ali pa so ustreznost ciljev in potreb ugotovljale s pomočjo analiz iz preteklosti.

Približno tretjina intervjuvanih udeležencev mednarodnih usposabljanj je menila, da za njihovo udeležbo ni bila opravljena analiza potreb. Razlogi so raznoliki – nekateri so namesto analize opravili razpravo, drugi so potrebe ugotovljali iz prakse, medtem ko nekateri analize sploh niso opravljali. Nekaj intervjuvancev (sedem udeležencev mednarodnih usposabljanj) se glede analize potreb ni znalo opredeliti.

PRIČAKOVANJA ORGANIZACIJE OD UDELEŽBE

Pričakovanja organizacij od udeležbe smo sprva analizirali na podlagi odgovorov intervjuvanih udeležencev mednarodnih usposabljanj v intervjujih pred udeležbo. Pričakovanja organizacij so glede na mnenja udeležencev vezana na pridobitev novega znanja, prenos idej in novih metod dela, prenos dobrih praks sorodnih organizacij, širjenje partnerske mreže in predstavitev delovanja matične organizacije, njenih projektov ipd.

V manjši meri intervjuvanci v pričakovanju organizacij prepoznajo tudi razvijanje njihovih individualnih kompetenčnih prednosti za delovanje v organizaciji. V intervjujih dva meseca po aktivnosti so udeleženci izrazili mnenje, da so se pričakovanja organizacij uresničila pogosteje (90,91%) kot njihova individualna pričakovanja (81,82%).

92

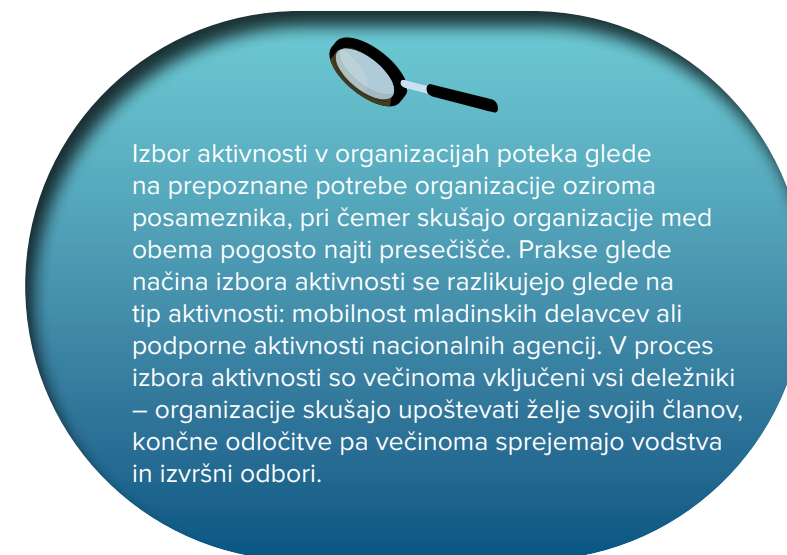
Intervjuvani udeleženci mednarodnih usposabljanj menijo, da so pričakovanja njihovih organizacij glede usposabljanja vezana na pridobitev novega znanja, prenos idej in novih metod dela, prenos dobrih praks sorodnih organizacij, širjenje partnerske mreže in predstavitev delovanja matične organizacije, njenih projektov ipd.

Na podlagi intervjujev z vodstvenim osebjem organizacij pa je mogoče zaznati, da slednji posameznim usposabljanjem pripisujejo manjšo težo pri učinkih od udeležencev. Organizacije tudi ločujejo med aktivnostmi, ki so namenjene primarno **razvoju posameznikov**, in aktivnostmi, na katerih iščejo novo znanje preko vsebine aktivnosti, ki je pomembna za **razvoj organizacije**. Ta delitev vpliva na njihova pričakovanja in tudi na prenos znanja, ki smo ga natančneje opredelili v prejšnjem podpoglavju. Vpliva pa seveda tudi na izbor aktivnosti.

IZBOR MEDNARODNEGA USPOSABLJANJA

Podobno kot velja za pričakovanja od udeležbe na mednarodnih usposabljanjih (in v navezavi nanje), tudi proces izbora aktivnosti poteka glede na prepoznane **potrebe na dveh ravneh: posameznika in organizacije**. Med obema ravnema organizacije pogosto skušajo najti presečišča.

Nekoliko več v raziskavo vključenih organizacij izbira aktivnosti na podlagi svojih potreb za nadaljnji razvoj v skladu s svojimi strategijami in letnimi načrti. Manjše organizacije pa pogosto dajejo večji poudarek potrebam posameznika. Zaradi njihovega omejenega kadrovskega bazena z razvojem svojih (aktivnih) članov tudi manjše organizacije zasledujejo cilje organizacijskega razvoja. Vse organizacije pa ob izbiri aktivnosti upoštevajo tudi interese posameznikov in ciljnih skupin. Vključevanje je pomemben del organizacijske kulture v raziskavo vključenih organizacij.

Izbora aktivnosti v organizacijah poteka glede na prepoznane potrebe organizacije oziroma posameznika, pri čemer skušajo organizacije med obema pogosto najti presečišče. Prakse glede načina izbora aktivnosti se razlikujejo glede na tip aktivnosti: mobilnost mladinskih delavcev ali podporne aktivnosti nacionalnih agencij. V proces izbora aktivnosti so večinoma vključeni vsi deležniki – organizacije skušajo upoštevati želje svojih članov, končne odločitve pa večinoma sprejemajo vodstva in izvršni odbori.

Težje pa je izpostaviti tipičen **način izbora** aktivnosti v organizacijah. Prakse se pogosto razlikujejo glede na tip dogodkov: usposabljanj v okviru mobilnosti mladinskih delavcev, ki jih organizirajo upravičenci, in usposabljanj, ki jih v okviru podpornih aktivnosti organizirajo nacionalne agencije. Na splošno so **usposabljanja upravičencev** pogosteje opredeljena v letnih in programskih načrtih, izbirajo in potrjujejo se glede na skladnost s poslanstvom in strategijo organizacije. Izbira **podpornih aktivnosti** pa je bolj odprta. Praviloma jih predlagajo člani (nekateri organizacije pogosteje prisluhnejo izkušenejšim članom), prostovoljci, zaposleni in tudi vodstvo organizacije. Organizacije podporne aktivnosti usklajujejo s programom dela, pri čemer skušajo zadovoljiti tudi interese in želje ciljnih skupin.

V **proces izbora** usposabljanj in podpornih aktivnosti so v glavnem vključeni vsi deležniki, pri čemer izhajajoč iz kriterija izbire, kjer prevladuje potreba organizacije, primarno predlagajo in potrjujejo aktivnosti organizacij zlasti njihovi zaposleni in vodstvo organizacij. To je za eno izmed organizacij pomembno predvsem zaradi prekarne narave vključenosti prostovoljcev in članov. Strateško usklajenost aktivnosti namreč lažje zagotavljajo zaposleni in vodstvo organizacij. Prakse se od organi-

93

zacije do organizacije razlikujejo, vendar pa vse organizacije v nekem obsegu skušajo upoštevati tudi želje članov.

Končne odločitve sprejemajo vodstva organizacij oziroma njihovi izvršni organi, vendar pa je končna odločitev odvisna tudi od samega ustroja organizacije. Tako, denimo, ena izmed organizacij sprejema končne odločitve na skupščini. Nekatere izmed organizacij imajo zunanje posvetovalne organe, na primer programski svet. Tovrstni organi pogosto podajo predloge za popestritev programa. Kljub temu ostaja proces odločanja široko odprt tudi za želje in predloge članstva in prostovoljcev. Organizacije skušajo torej pri končnih odločitvah slediti načelu vključevanja, a si pridržujejo zadnjo besedo. Številni predlogi imajo namreč pomembne posledice – bodisi finančne bodisi organizacijske – kar je treba ustrezno umestiti v finančni načrt in načrt dela.

94

»Toliko je enih zadev, da je treba biti zelo usmerjen, ker te lahko vabijo na tisoč stvari, ki morda niso neposredno povezane, pa smo [se] morda v preteklosti že [udeležili takšnih aktivnosti], potem se pa preveč razpršiš kot organizacija.« (19, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Zaradi te prekatnosti je tudi recimo težje, ker ljudje ne razumejo, rabijo nekaj časa, da sploh razumejo, kaj organizacija dela, v katero smer bi želeli iti [...]. Tako da v bistvu končno odločitev ponavadi sprejmemo tisti, ki smo zaposleni v organizaciji.« (19, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Programski svet je tako en naš zunanji svetovalec, izvaja monitoring [...]. Včasih dobimo tudi kakšno tako čisto "out-of-the-box" idejo.« (17, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Opravljamo pogovor. Vsekakor pa za vsako stvar, na katero se prijavljamo, je upravní odbor seznanjen.« (15, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

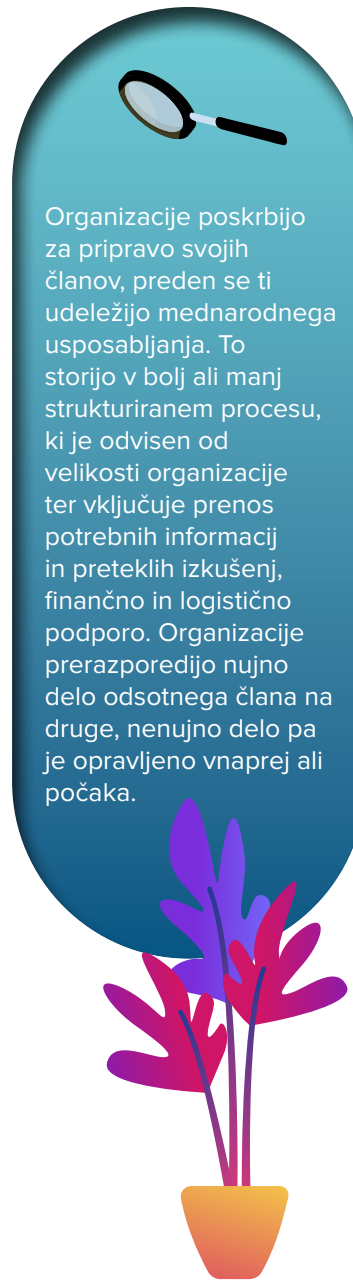

PRIPRAVA NA MEDNARODNO USPOSABLJANJE - VIDIK ORGANIZACIJ

Organizacije ustrezno poskrbijo za člane pred njihovo udeležbo na mednarodnem usposabljanju, načini pa se razlikujejo. Organizacije lahko v grobem razdelimo v **dve skupini**: (1) organizacije s strukturiranim procesom priprave in (2) organizacije s prilagajanjem procesa priprave potrebam in izkušnjam posameznika.

Večino sodelujočih organizacij lahko uvrstimo v prvo skupino. Zanje je značilno, da imajo **strukturiran proces priprave** na aktivnosti, ki praviloma vključuje pripravljalne sestanke in ostale aktivnosti. Člane opremijo s potrebnim znanjem, na kratko predstavijo pretekle izkušnje iz podobnih aktivnosti ter na kratko izpostavijo najpomembnejše informacije, ki jih morajo udeleženci poznati. Podporo nudijo v vseh oblikah (npr. finančna in logistična, priprava na aktivnost). Organizacije z udeleženci določijo tudi cilje in pričakovanja.

Ena izmed sodelujočih organizacij na primer z udeležencem podpiše pisni dogovor, ki vsebuje cilje in pričakovanja. Pričakovanja so določena in usklajena predhodno, saj izkušnje kažejo, da je to najboljša praksa. Nekatere organizacije določijo koordinatorske, ki je od-

Organizacije poskrbijo za pripravo svojih članov, preden se ti udeležijo mednarodnega usposabljanja. To storijo v bolj ali manj strukturiranem procesu, ki je odvisen od velikosti organizacije ter vključuje prenos potrebnih informacij in preteklih izkušenj, finančno in logistično podporo. Organizacije prerazporedijo nujno delo odsotnega člana na druge, nenujno delo pa je opravljeno vnaprej ali počaka.

»Da, [določimo cilje in pričakovanja], ker drugače smo že opazili, da potem ni imelo nekega učinka.« (19, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Se udeležijo kot skupina. Vodja, ki gre z njimi, je že bil na takem dogodku, tako da tudi na sami poti tja je podpora, tam na lokaciji. Te osebe, ki gredo zraven, so vsaj vodje v lokalnih enotah, torej so šle čez, recimo, usposabljanje za vodje, imajo te osnovne kompetence, da znajo tudi na terenu ali pa na izmenjavi urediti stvari.« (110, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

95

PRIPRAVA NA MEDNARODNO USPOSABLJANJE (VIDIK ORGANIZACIJ)

govoren za proces priprave. Druge organizacije na mednarodno usposabljanje pošljejo tudi vodjo, ki je izkušen član organizacije in skrbi za udeležence na aktivnosti.

V drugi skupini so praviloma manjše organizacije, ki imajo omejene zmogljivosti. Organizacije tako izvajajo **proces priprave manj strukturirano** in ga prilagodijo posamezniku. Primarno se proces prilagodi izkušnjam tistih, ki se udeležujejo aktivnosti.

Vse organizacije pa skušajo podpreti svoje člane oziroma zaposlene s prerazporeditvijo dela. Večina sicer stremi k temu, da se

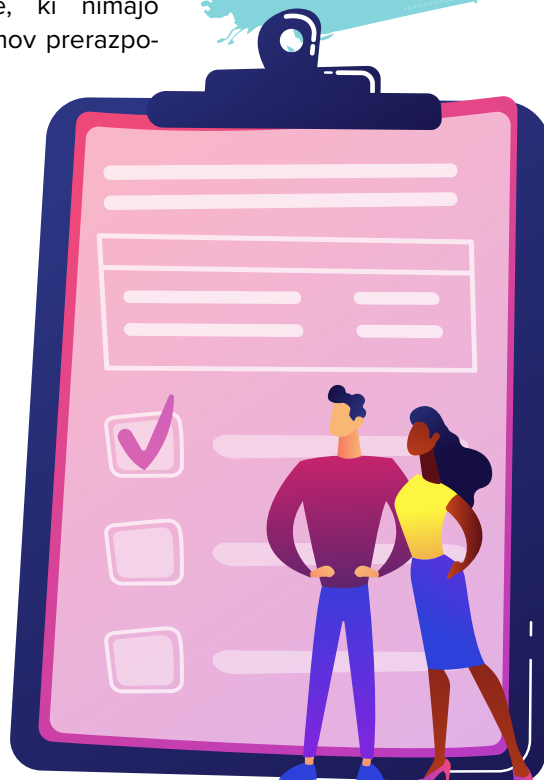
delo v največji mogoči meri opravi vnaprej. Preostalo delo se prerazporedi, nujno delo pa počaka na vrnitev člana z aktivnosti. Odsotnost enega člana za organizacije pomeni zmanjšane zmogljivosti, hkrati pa pritisk na ostale člane.

Zato organizacije izbirajo takšne aktivnosti, ki imajo pomemben doprinos za organizacijo. Pri prerazporeditvi dela imajo organizacije raznolike specifične načine, z večjimi izzivi pa se spopadajo manjše organizacije, ki nimajo vzpostavljenih sistemov prerazporedjanja dela.

»Ker to [vpliva] na organizacijo. V tistem času je pač človek odsoten en teden, potem moremo gledati tudi na te nadure in podobno, se pravi, je motilec. Zato je treba zelo skrbno izbirati [aktivnosti], da imajo smisel za organizacijo.« (18, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Začeli smo [delati] po parih, da vedno dve osebi spremljata [delo]. Se pravi, ko je ena odsotna, lahko praviloma vedno druga [opravi njeno delo]. Tako poskrbimo, da potem ti osebi nista odsotni obe ob istem času.« (19, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»[...] smo še tako, vseeno majhno društvo – recimo, noben ni zaposlen še pri nas – nimamo nekih, recimo, postavljenih sistemov.« (13, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

SPREMEMBE V ORGANIZACIJAH

V raziskavo vključene organizacije so se o spremembah opredeljevale z vidikov preteklih sprememb, sprememb zaradi sodelovanja v programu Erasmus+: Mladi v akciji in zelenih sprememb v prihodnjih petih letih.

Pretekle spremembe so se v raziskavi nanašale na spremembe v organizacijah v letih pred izvedbo raziskave. Organizacije so se v preteklem obdobju praviloma povečale. V glavnem povečanje merijo s številom zaposlenih in članov. Spremembe pa so organizacije zaznavale tudi zaradi prilagajanja svojih aktivnosti in programa potrebam mladih, pri čemer

SPREMEMBE V ORGANIZACIJAH

PRETEKLE SPREMEMBE

- povečanje organizacije (število zaposlenih in članov)
- spremembe na ravni ciljev – prilagajanje aktivnosti potrebam mladih
- ohranjanje poslanstva in vizije

SPREMEMBE ZARADI SODELOVANJA V PROGRAMU

- finančni vir za dostop in motiviranje ciljnih skupin
- povečan obseg dela in jasnejša delitev dela
- racionalizacija partnerstev
- večanje prepoznavnosti
- izboljšanje delovanja na mednarodni ravni
- večja profesionalizacija

»Mislim, da smo mi pri tem Erasmus+ projektu zrastle, tako vsebinsko predvsem pa organizacijsko.«

PREDVIDENE PRIHODNJE SPREMEMBE

- želja po pridobitvi sistemskega financiranja za nadaljnji razvoj
- nadaljnji razvoj pred večanjem obsega delovanja

Organizacije pretekle spremembe zaznavajo kot povečanje organizacij in prilagajanje aktivnosti svojim ciljnim skupinam. Sodelovanje v programu Erasmus+: Mladi v akciji vpliva na povečan obseg dela, racionalizacijo partnerstev, večanje prepoznavnosti in dolgoročno na večjo profesionalizacijo na področju mladinskega dela. V prihodnosti si organizacije kot želene spremembe želijo predvsem sistemsko urejenega financiranja in stabilnih zaposlitev, kar bi omogočilo večjo kontinuiteto njihovega razvoja, pri čemer je povečanje drugotnega pomena. Spremembe organizacije uvajajo kot zavedne odločitve ali kot mešanico zavednih in spontanah odločitev.

večinoma ne gre za bistvene organizacijske spremembe. Kljub spremembam na področju programa in aktivnosti organizacije ohranjajo svoja poslanstva in vizije. Spremembe se dogajajo zlasti na ravni ciljev, saj se ti spreminjajo skladno s potrebami ciljne skupine, odvisni pa so tudi od potreb in razvoja organizacij. Ciljne skupine organizacij so povečini ostale enake, pri čemer nekateri poročajo, da so razširili svojo ciljno skupino – večinoma na osnovnošolsko mladino.

Delo v organizacijah se skuša profesionalizirati, saj tovrsten razvoj terjata povečan obseg dela in zahtevnost projektov. Zlasti mlajše v raziskavo vključene organizacije so v svoj ustroj uvedle jasnejšo delitev dela. Povečan obseg dela v organizacijah je pomembno povezan z aktivnejšim sodelovanjem v programu Erasmus+: Mladi v akciji. Tudi druge omenjene predhodne spremembe v organizacijah pogosto nastopijo kot posledica sodelovanja v programu Erasmus+: Mladi v akciji. Program namreč z omogočanjem financiranja vpliva na večanje obsega aktivnosti, večanje organizacij samih in tudi na njihov profesionalni razvoj. Organizacije prepoznavajo tudi tendenco po racionalizaciji partnerstev glede na svoje interese in zmogljivosti. Preveliko število nekoristnih partnerstev organizacijam namreč predstavlja breme.

»Če gledamo sredstva programa Erasmus+, mislim, da so v bistvu edina sredstva, ki omogočajo, da se organizacija sploh razvija na področju mladinskega dela. Ker ne na nacionalnem nivoju ne na lokalnem nivoju ni teh sredstev.« (17, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Mislim, mi smo postali bolj profesionalni, ker [za te projekte] – recimo, eno usposabljanje s 25 partnerji – moraš biti kar organiziran in profesionalen. Mislim, da smo mi pri tem Erasmus+ projektu zrasli, tako vsebinsko predvsem pa organizacijsko.« (15, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Prej si ne bi upali na ta specifičen cilj, torej na KA2. Vedeli smo, da imamo premalo znanja, da ta projekt zahteva znanja oz. predvsem izkušnje. Po tem treningu teh pomislekov ni več.« (12, intervju eno leto po aktivnosti)

»To je naraven proces, pride z leti [aktivnega delovanja]. Ne dajemo velikega poudarka na prepoznavnost, bolj recimo na razširjanje rezultatov.« (12, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

Nekatere organizacije, predvsem pa njihovi člani, ki so se udeležili mednarodnih aktivnosti, spremembe prepoznajo tudi v povezavi s specifično aktivnostjo (mednarodnega usposabljanja). To povezujejo z izboljšanjem delovanja na mednarodni ravni, večjo samozavestjo in profesionalnostjo, kar lahko vpliva tudi na spremenjene cilje in strategije.

Organizacije nadalje ocenjujejo, da se je povečala njihova prepoznavnost. Številne dodajajo, da

je to posledica vsebinskega programa, ki je razširjen in bolj usmerjen v potrebe mladih, ter povečanega sodelovanja z organizacijami v lokalni skupnosti (npr. šole, vrtci, druge mladinske organizacije). Posebne pozornosti temu ne posvečajo, saj je to, kot pravijo, stvar naravnega razvoja.

Uvajanje sprememb v organizacijah poteka na dva načina, ki se lahko tudi prepletata. Štiri od desetih v raziskavo vključenih organizacij so izpostavile uvajanje sprememb

na podlagi zavestnih odločitev. V splošnem organizacije zavedno uvajajo spremembe, ki so obravnavane višje. Pri tem izpostavljajo zavedno sledenje svojim ciljem, viziji in strategiji. Zlasti starejše organizacije s trdnejšo strukturo in ustrojem uvajajo spremembe zavedno. Šest od desetih organizacij pa je spremembe prepoznalo kot mešanico spontanih in zavestnih odločitev. Pri tem izpostavljajo vlogo projektnega sodelovanja in vabil partnerskih organizacij pri spodbujanju sprememb. Mlajše organizacije kot dejavnik sprememb bolj izpostavljajo spontanost, kar utemeljujejo s sprotnim učenjem na mednarodnih usposabljanjih in predlogi članov oziroma prostovoljcev.

UVAJANJE SPREMOMB V ORGANIZACIJAH

SPREMEMBE KOT ZAVEDNE ODLOČITVE

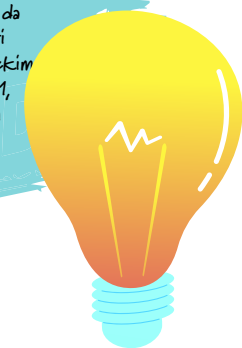
- Zavedno uvajanje večjih sprememb
- Prilagajanje potrebam mladih
- Spremembe kot kontinuirano delo in sledenje strategiji
- Spremembe zaradi potreb po sodelovanjih kot virih financiranja
- Starejše organizacije

SPREMEMBE KOT MEŠANICA SPONTANIH IN ZAVEDNIH ODLOČITEV

- Posamezna projektna sodelovanja, vabila partnerskih organizacij ipd.
- Mlajše organizacije

»Spremembe so zavestne. Mogoče je, da se tudi kaj vmes spontano zgodi, ampak večinoma so zadeve reflektirane in potem nadgrajene, se pravi, da se gre vedno v stvari tako zavestno in z nekim pogledom vnaprej.« (11, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

V prihodnjih petih letih si večina v raziskavo vključenih organizacij namerava prizadevati za več finančnih sredstev za neposredno podporo njihovim aktivnostim in izvedbo programa. Organizacije si želijo doseči stalno in sistemsko urejeno financiranje, saj jih nestalna in projektna narava finančnih sredstev postavlja v negotov položaj. Povečanje obsega delovanja v prihodnjih letih zanje ni primarnega pomena, prednost namreč dajejo zagotavljanju stabilnosti zaposlitev, ki bi omogočale njihov nadaljnji razvoj.

V splošnem organizacije ne načrtujejo bistvenih sprememb glede aktivnosti, a dodajajo, da si želijo biti relevanten partner na področju mladih in ponujati vsebine, ki bodo mlade zanimale. To postaja velik izziv zlasti zaradi pogostih in čedalje hitrejših sprememb v potrebah ciljnih skupin.

Na področju svojih mrež in partnerstev si organizacije želijo vzpostavljati oziroma omogočati predvsem stabilna, a tudi smiselno geografsko porazdeljena partnerstva, ki prispevajo k njihovemu nadaljnjemu razvoju.

»Spremembe izvirajo iz tega, da sodelujemo tudi v drugih projektih, projektih iz Evropskega socialnega sklada, in da smo na tekočem, vsaj v teoriji, s sodobnimi delovnimi metodami, cilji izobraževanja. [Proces je] nastal kar zavestno, z menjavo direktorja, ki ni iz stroke in je ugotovil, da je treba bolj resno zastaviti [razvoj organizacije].« (11, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Mešanica zavestnega in spontanega. V bistvu nismo čisto točno vedeli, v katero smer se bo razvijala organizacija. Nismo si predstavljali čisto točno, imeli pa smo vizijo. Tako da bi rekla kombinacija obojega.« (16, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Zaenkrat smo dosti delali z bivšo Jugoslavijo, tako da se sedaj skušamo skozi ta zadnji projekt ciljno usmeriti bolj na zahodno Evropo, da vidimo kako je tam.« (14, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

ZADOVOLJSTVO S PROGRAMOM ERASMUS+ IN PODORO NACIONALNE AGENCIJE

V raziskavo vključeni predstavniki organizacij so s podporo **programa Erasmus+: Mladi v akciji** in ponujenimi aktivnostmi v programu **zadovoljni**. Kot koristne izpostavljajo mladinske izmenjave in druge projekte mobilnosti, saj na ta način mlade lažje angažirajo in motivirajo za vključevanje.

Motivacija je pomemben pozitiven učinek tudi na zaposlene v organizacijah. Z razvijanjem posameznikov se razvijajo tudi organizacije, pri čemer program, kot smo že omenili, prispeva k večanju njihove prepoznavnosti. Organizacije se skladno s svojimi zmogljivostmi udeležujejo aktivnosti programa, zlasti kadar je tema sorodna njihovemu področju dela.

Organizacije pa so **zadovoljne** tudi s podporo in storitvami, ki jih nudi **nacionalna agencija**, pri čemer izpostavljajo predvsem dodatna usposabljanja za krepitev kompetenc mladinskih delavcev in članov organizacij. Ena izmed intervjuvank je ob tem dodala, da si želijo tudi mentorstev v smislu svetovalnih obiskov nacionalne agencije. Nekatere organizacije omenjajo, da jim za učinkovito koriščenje podpore nacionalne agencije zmanjka časa, denarja in človeških virov.

Vsi v raziskavo vključeni predstavniki organizacij se tudi strinjajo, da so **mednarodna usposabljanja**, tako treningi kot podporne aktivnosti, **koristna**. Najpogosteje dodajajo, da pozitivno vplivajo na organizacijo, njen razvoj in znanje, ki ga pridobijo posamezniki in ga prenašajo v vsakdanje delo. Zelo koristno je na primer novo znanje glede sodobnih metod dela, novih oblik odnosov med zaposlenimi ter pristopov pri delu z mladimi in drugimi ciljnimi skupinami.

»Mi to vidimo kot pridobivanje kompetenc. Eno so kompetence, se pravi neka znanja, večšine [...], ampak nam je tukaj glavno, če mi nekoga nekam pošljemo, da pride nazaj navdušen.« (13, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»Se mi zdi, da Movit že uspešno dela. To so dodatna usposabljanja, ki jih identificira [kot potrebna].« (110, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

»[...] da pride ta oseba na nek sestanek, da vidi, kako se dogajajo procesi, in morda v zgodnji fazi opozori [na določene vidike]. Ko si mlad in se učiš, ne pomisliš [na številne stvari] ali pa ne razumeš v celoti, kaj od tebe zahteva prijavnica ali pa poročilo.« (110, intervju z vodstvenim osebjem organizacij)

Organizacije so s programom Erasmus+: Mladi v akciji zadovoljne. Poleg tega, da spodbuja njihovo profesionalizacijo, je program organizacijam pomembna opora pri motiviranju mladih in pri večanju prepoznavnosti. Organizacije so ob tem zadovoljne tudi s podporo nacionalne agencije, pri čemer izpostavljajo predvsem dodatna usposabljanja.

NESTALNA NARAVA MLADINSKEGA DELA

Intervjuji z udeleženci mednarodnih usposabljanj na različnih časovnih točkah v roku enega leta so pokazali na **enega večjih izzivov mladinskega dela**, to je njegova nestalna narava z vidika ohranjanja kadra in tudi financiranja. Vsak osmi intervjuvanec (12,5 %) je pred aktivnostjo dejal, da namerava zapustiti mladinski sektor. Pri 37,5 % intervjuvancev se je spremenila strokovna vloga. Med temi je en intervjuvanec napredoval, polovica pa jih je zamenjala delovno mesto oziroma so sodelovanje s prejšnjo organizacijo prekinili. Eno leto po aktivnosti kar dve petini intervjuvancev (40,6 %) ni več članov organizacij, preko katerih so se prijavili na aktivnost/projekt. En intervjuvanec je navedel manjšo stopnjo aktivnosti v organizaciji, a je še vedno član organizacije, preko katere je odšel na aktivnost.

NESTALNOST ZAPOSILITEV UDELEŽENCEV MEDNARODNIH USPOSABLJANJ

12,5 %

Pred mednarodnim usposabljanjem menijo, da bodo zapustili mladinski sektor.

37,5 %

Sprememba strokovne vloge v mesecih po udeležbi – polovica jih zamenja delovno mesto.

40,6 %

Eno leto po udeležbi niso več člani organizacij, preko katerih so se prijavili na aktivnost.

Nestalna narava mladinskega dela kot posledica velike fluktuacije zaposlenih zaradi neurejenega sistemskega financiranja in zaposlitev je eden večjih izzivov mladinskega dela. Velika fluktuacija ovira dolgoročni prenos in uporabo učinkov mednarodnih usposabljanj na organizacije. Odsotnost stalnega financiranja in stalno iskanje virov ovira kontinuirano delo ter povzroča negotovost in prekarost posameznikov v mladinskem delu.

»Nameravam ne, ampak bomo pa videli, kam me bo peljalo, glede na to, da ni denarja v tem sektorju.« (120, intervju pred aktivnostjo)

»Sedaj skoraj nič ne delam v mladinskem sektorju, tudi ker me ni bilo vmes v Sloveniji.« (131, intervju eno leto po aktivnosti)

»Namena nimam, me pa omejuje moja pogodba. Ne vem, konec leta [bom] verjetno [moral] zapustiti mladinski sektor.« (116, intervju pred aktivnostjo)

»Ponudila se mi je ena nova služba, ki sem jo pač vzela.« (11, intervju eno leto po aktivnosti)

»Mogoče, da sem zamenjala delovno mesto, in sicer da sem šla iz nevladne organizacije oz. društva v javni sektor, da je moje delo zdaj bolj organizirano, da so bolj jasne moje delovne naloge, da dobim tudi primerno plačilo moji izobrazbi in vloženemu času in trudu, da sem dobila ful enih novih znanj, praktičnih znanj in kompetenc za delo z mladimi.« (124, intervju eno leto po aktivnosti)

Velika fluktuacija ovira dolgoročni prenos in uporabo učinkov mednarodnih usposabljanj na organizacije. Čeprav so učinki usposabljanj na udeležence kot posameznike prepoznani, ti zaradi fluktuacije osebja na koncu niso izkoriščeni znotraj organizacije ali celo sektorja, ki jih je financiral.

Takšna situacija je v pomembni meri povezana s pomanjkanjem finančnih virov, kar v mladinski sektor vnaša **negotovost**. Posledica je zaviranje razvoja, saj letno iskanje finančnih virov organizacije postavlja v negotov položaj. **Odsotnost stalnega financiranja in stalno iskanje virov** ovira njihovo delo, saj se ne morejo v celoti posvetiti izvajanju dejavnosti za mla-

de. Dodatni finančni viri, ki bi omogočili sistemsko in trajnostno financiranje mladinskega sektorja, bi lahko spodbudili nadaljnji razvoj mladinskega sektorja.

Positivna novost na področju zaposlovanja je bila v času izvedbe raziskave možnost zaposlitve mladinskih delavcev s pomočjo državnih sredstev, vendar pa mladinsko področje še vedno zaznamuje **prekarost**, saj so sredstva in z njimi povezane zaposlitve primarno vezana na projekte. Dolgoročnega sistemskega financiranja je malo, največ na lokalni ravni, kjer pa sredstva pogosto zadoščajo samo za tekoče stroške organizacij, sredstva za zaposlitve delavcev pa organizacije iščejo s pomočjo razpisov. Kljub temu dodaja-

jo, da so projektna sredstva, zlasti sredstva iz programa E+: MVA, za razvoj organizacij pomembna.

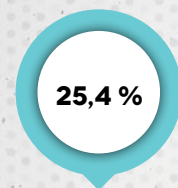
Ugotovitve te raziskave v povezavi s prekarnostjo posameznikov v mladinskem delu pomembno podpirajo tudi nekatere analize v raziskavi o učinkih programa (četrti poglavje), vezane na profile vodij. Pri analizi zaposlitvene strukture vodij projektov (to analizo pov-

zemamo le tukaj) je bilo namreč ugotovljeno, da jih je okoli četrtina (25,37 %) za polni delovni čas zaposlenih izven organizacije, s katero so se udeležili aktivnosti. Približno desetina (10,25 %) jih je bila izven te organizacije zaposlenih za polovični delovni čas, dodatni desetini pa sta bili samozaposleni (10,76 %) ali nezaposleni (10,1 %). Kar ena petina vodij je bila izven organizacije, s katero so se udeležili usposab-

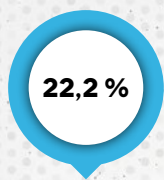
ljanj, prostovoljcev v drugi organizaciji (20,53 %) oziroma so bili vključeni v proces izobraževanja in usposabljanja (22,21 %).

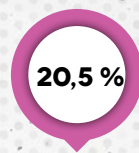
ZAPOSLOTIVE VODIJ IZVEN ORGANIZACIJ, S KATERIMI IZVAJAJO PROJEKTE

ZA POLNI
DELOVNI ČAS

V PROCESU
IZOBRAŽEVANJA IN
USPOSABLJANJA

PROSTOVOLJCI
V DRUGIH
ORGANIZACIJAH

SAMOZAPOSLENI

ZA POLOVIČNI
DELOVNI ČAS

NEZAPOSLENI

Program Erasmus+: Mladi v akciji z aktivnostjo mednarodnih usposabljanj pomembno vpliva na pridobivanje znanj in izkušenj mladinskih delavcev in drugih strokovnjakov slovenskega mladinskega sektorja. Program organizacijam omogoča razvoj in profesionalizacijo ter predstavlja vir financiranja za dostop do ciljnih skupin in njihovo motiviranje. Organizacije pa bi lahko bile deležne večjih sistemskih učinkov, ki so vezani na strateške procese prepoznavanja potreb in na prenos rezultatov mednarodnih usposabljanj, pa tudi na sistemsko financiranje. Slednjega program ne more zagotoviti.

POVZETEK IN IZTOČNICE ZA IZBOLJŠAVE

Raziskava o učinku programa Erasmus+: Mladi v akciji na razvoj slovenskega mladinskega sektorja, natančneje učinkov mednarodnih usposabljanj na razvoj kompetenc mladinskih delavcev in drugih strokovnjakov v mladinskem delu ter krepitev zmogljivosti organizacij, je pokazala pomembne učinke tako na posameznike kot na organizacijska okolja. Z vidika udeležencev mednarodnih usposabljanj kot posameznikov je zaznati **pozitivne učinke** na pridobivanje novih znanj in izkušenj, predvsem v smislu usvajanja metodologij, praktičnih znanj in veščin za delo s ciljnimi skupinami, širjenja obzorij v obliki pridobivanja novih osebnih in poklicnih prijateljstev in partnerstev, idej, navdiha in motivacije za nadaljnje delo ter utrjevanja pričakovanj in ambicij v (mednarodnem) mladinskem delu. Z vidika krepitev zmogljivosti organizacij je zaznati pomembno vlogo programa Erasmus+ pri njihovem razvoju in profesionalizaciji ter tudi pri omogočanju finančnih sredstev za delo s ciljnimi skupinami in motiviranje ciljnih skupin.

Rezultati raziskave so nakazali tudi **priložnosti za izboljšave**. Na ravni udeležencev mednarodnih usposabljanj je bila tako na nacionalni kot na nadnacionalni ravni prepoznana potreba po bolj raznolikih mednarodnih usposabljanjih, ki bi lažje nagovorila tudi bolj izkušene udeležence. Na ravni organizacij se mogoče izboljšave navezujejo predvsem na krepitev sistemskih učinkov, ki so neizogljivo povezani z bolj strateškim načrtovanjem aktivnosti na podlagi sistematične analize potreb ter s tem povezanim bolj strateško zastavljenim prenosom in uporabo znanja in rezultatov mednarodnih usposabljanj, ki se jih udeležujejo posamezniki. Obenem pa je raziskava potrdila tudi **ovire** pri razvoju slovenskega mladinskega sektorja, ki jih program sam ne zmora nasloviti. Te so v veliki meri vezane na nestalnost mladinskega dela in izzive pri zagotavljanju sistemskega in kontinuiranega financiranja, ki bi omogočilo poglobljeno delovanje na izbranih področjih pred vsakokratnim uresničevanjem novih idej in procesov, vezanih na nestalno naravo projektnega financiranja.

Evalvacija in valorizacija s predstavniki mladinskega sektorja na nacionalnem dogodku za predstavitev rezultatov raziskav RAY je v veliki meri potrdila rezultate raziskave. Ob tem so predstavniki sektorja izpostavili

izzive pri izvajanju mednarodnih usposabljanj za bolj izkušene udeležence, saj je pri njih pogosto težje zagotoviti zadostno število udeležencev za njihovo izvedbo. Izražena je bila tudi zaskrbljenost zaradi velike fluktuacije mladinskih delavcev, ki je povezana s problematiko zagotavljanja sistemskega financiranja. S pozitivnega vidika pa je bilo izpostavljeno, da mladinski sektor zaradi svoje nestalne narave in fluktuacije, delno povezane z mlajšim kadrom, ki svojo poklicno pot še išče, številne druge sektorje oskrbuje s kakovostno usposobljenim kadrom.

Pri valorizaciji so predstavniki sektorja izpostavili, da je sektor izjemno raznolik, organizacije pa financirajo na različne načine in se težje uskladijo o skupnih rešitvah. Manjka kontinuiteta in tudi konkretnost politik, ki bi omogočale zožitev fokusa na mladinsko delo. Za profesionalizacijo pogosto ni enotnih kriterijev (čeprav je del predstavnikov izpostavil kriterije iz nacionalne poklicne kvalifikacije). Organizacije v mladinskem sektorju bi si morale bolj prizadevati za poudarjanje in prepoznavanje lastne vrednosti, kar bi lahko vplivalo na večje vrednotenje v okolju in lažji dostop do financiranja. V zvezi s financiranjem se je pojavilo tudi vprašanje tržnega pristopa, ki pa je bilo deležno precejšnega dvoma zaradi narave mladinskega dela.

7

SKLEPNE MISLI

Predstavili smo številne in raznolike učinke izvajanja programa Erasmus+: Mladi v akciji, ki so bili prepoznani v okviru nacionalnih raziskav mreže RAY. S prispodobno Georga Berkleya, ki se je nekoč spraševal, ali drevo, ki pade v gozdu in ga nihče ne sliši, povzroči kaj hrupa, bi na tem mestu lahko z gotovostjo pritrdili, da je drevo res padlo. Ali bo padec drevesa povzročil hrup, pa je v veliki meri odvisno od bralcev, ki bodo predstavljene rezultate reflektirali v navezavi na svoje delovanje in predvsem sodelovanje v programu in mladinskem delu v prihodnje. Le tako bodo predstavljeni raziskovalni rezultati dosegli namen in z dokazi podprli mladinske politike in ukrepe z izboljšanim delovanjem njihovih orodij, konkretno z izvajanjem in omogočanjem programa Erasmus+: Mladi v akciji na nacionalni ravni.

Obseg v publikaciji predstavljenih rezultatov je velik, z njimi prepoznani učinki in druge prepoznane značilnosti udeležencev in mladinskega dela pa raznoliki. V publikaciji smo jih za lažje razumevanje razdelili v tri večje sklope. V poglavju Splošni učinki izvajanja programa E+: MVA smo predstavili učinke na udeležence aktivnosti in na kratko učinke na lokalno okolje. V poglavju Program E+: MVA in socialno vključevanje smo obravnavali uspešnost programa na področju socialnega vključevanja in raznolikosti, in sicer z vidikov vključevanja in razumevanja ogroženih družbenih skupin in posameznikov ter vsebinskega naslavljanja povezanih tem. V poglavju Učinki programa E+: MVA na razvoj mladinskega sektorja pa smo povzeli prepoznane učinke mednarodnih usposabljanj na razvoj kompetenc mladinskih delavcev in sistemske učinke sodelovanja v programu na zmogljivosti mladinskih organizacij.

Ob tem verjetno niti ni potrebno, da so vsi bralci z enako pozornostjo prebrali prav vse predstavljene rezultate. Precej bolj ključna za uspešno podporo z dokazi načrtovanih procesov na vseh ravneh izvaja-

nja programa in njegovo podporo s strani odločevalcev je namreč ustrezna kontekstualizacija rezultatov iz zornega kota posameznega bralca. Kot nacionalna agencija programa Erasmus+: Mladi v akciji takšno kontekstualizacijo prikazujemo z vidika ciljev, ki si jih program prizadeva uresničevati. **V kolikšni meri torej pri nas sprejeti projekti in izvajanje programa Erasmus+: Mladi v akciji glede na rezultate nacionalnih raziskav RAY uresničujejo ključne cilje programa na področju mladine?** V publikaciji predstavljeni rezultati na to vprašanje zelo dobro odgovorijo z vidika prvih dveh obravnavanih ciljev, za celostno razumevanje uresničevanja vseh štirih krovnih ciljev pa bi bile potrebne dodatne, bolj specifično usmerjene analize, ki v to publikacijo niso vključene.

CILJ:

Izboljšati raven ključnih kompetenc in spretnosti mladih, tudi tistih z manj priložnostmi, ter spodbujati njihovo udeležbo v demokratičnem življenju v Evropi in na trgu dela, aktivno državljanstvo, medkulturni dialog, socialno vključenost in solidarnost, zlasti z zagotavljanjem več priložnosti za učno mobilnost mladih in tistih, ki so aktivni v mladinskem delu ali mladinskih organizacijah, ter mladinskih voditeljev, kakor tudi z okrepljenimi povezavami med področjem mladine in trgom dela.

Uresničevanje tega široko zastavljenega cilja je bilo v največji meri prepoznano v učinkih na podlagi rezultatov raziskav, ki smo jih povzeli v poglavjih Splošni učinki izvajanja programa E+: MVA ter Program E+: MVA in socialno vključevanje. Pri nas sprejeti projekti so vplivali na razvoj osebnostnih lastnosti, vrednot in ključnih kompetenc udeležencev, pri čemer so prednjačili učinki na področja medkulturnega dialoga, osebnega in učnega razvoja, socialne vključenosti in sprejemanja raznolikosti ter solidarnosti, nekoliko manj uspešna pa so bila področja politik, politične in družbene participacije ter digitalizacije. Čeprav se udeleženci aktivnosti programa večinoma niso udeleževali zaradi želje po krepitvi politične participacije in državljanstva, pa so projekti, ki so te teme prednostno obravnavali, pokazali pomembne učinke na slovenske udeležence, ki smo jih vključili v raziskavo.

Slovenski udeleženci aktivnosti na temo participacije in državljanstva so imeli relativno visoko stopnjo že izoblikovanih kompetenc in delovanja na omenjenih področjih, z udeležbo pa so dolgoročno krepili svoja znanja, konkretnije glede vključevanja v civilno družbo, varovanja narave in trajnostnega razvoja, ter razvijali veščine, zlasti komunikacije, pogajanja in sodelovanja. Izkušnja mednarodne mobilnosti je prispevala k nadaljnemu udejstvovanju v tovrstnih projektih in udeležence vodila k razmisleku o nadaljnji življenjski in karierni poti. Analize dolgoročnih učinkov udeležbe v aktivnostih programa na participacijo in državljanstvo so med slovenskimi udeleženci pokazale porast zaupanja v sodržavljane oziroma ljudi okoli sebe ter krepitev kompetenc za participacijo v družbenem in političnem življenju.

Pri nas sprejeti projekti so bili uspešni tudi pri vključevanju mladih z manj priložnostmi, kar mora služiti predvsem kot spodbuda za nadaljnje delo na tem področju. Naši prijavitelji so relativno dobro dosegali mlade z manj priložnostmi, vključno z mladimi s po-

sebnimi potrebami, ter udeležence in vodje projektov, ki so se identificirali z različnimi manjšinami. Raziskave so ugotovile, da mladi z manj priložnostmi v aktivnosti programa stopajo z nižjim zaupanjem v svoje sposobnosti in slabšim poznavanjem družbenih vprašanj v primerjavi z vrstniki, z udeležbo v aktivnostih programa pa te deficite zmanjšujejo. Žal ti učinki v daljšem časovnem obdobju pri udeležencih z manj priložnostmi zbledijo, zato je smiselno mladim z manj priložnostmi omogočiti kontinuiran dostop do aktivnosti programa. Obenem pa si morajo snovalci projektov prizadevati, da privabijo in vključujejo tudi nove mlade, saj so trendi v preteklih letih tako v pri nas sprejetih projektih kot tudi na evropski ravni pokazali, da se delež novih udeležencev v programu zmanjšuje.

Raziskave so pokazale tudi ključne ovire, ki so jih občutili udeleženci pri nas sprejetih projektov. Najpogosteje so poročali o ovirah pri zaposlovanju in finančnih ovirah ter ovirah pri aktivni udeležbi v družbenem in političnem življenju ter (v precej manjši meri) tudi ovirah pri mobilnosti in izobraževanju. Čeprav se udeleženci v pri nas sprejete projekte večinoma niso vključevali zaradi želje po izboljšanju zaposlitvenih možnosti, so z njimi vseeno razvijali kompetence in veščine, s tem pa izboljševali svoje možnosti na trgu dela. Primerljiva sta tudi deleža udeležencev, ki so občutili ovire v družbenem in političnem življenju, in tistih, ki so po projektu v povezavi s temi ovirami zaznali izboljšanje (20,01 % in 19,24 %), čeprav raziskava ni preverjala, ali gre za iste udeležence. Mladinske izmenjave so se pokazale kot pomemben dejavnik podpore pri omogočanju mobilnosti mladih, saj je kar polovica v raziskavo vključenih udeležencev pred dotičnim projektom obiskala tujino prav zaradi udeležbe na mladinski izmenjavi.

CILJ:

Spodbujati večjo kakovost mladinskega dela, zlasti z okrepljenim sodelovanjem med organizacijami na področju mladine in/ali drugimi deležniki.

V poglavju Splošni učinki izvajanja programa E+: MVA predstavljeni rezultati kažejo na dober učinek pri nas sprejetih projektov na večanje znanja o mladinskem delu med udeleženci. Nekaj novega o mladinskem delu se je zaradi udeležbe na projektu naučilo kar tri petine v raziskavo vključenih udeležencev, to pa je več od povprečja na nadnacionalni ravni raziskav, ki znaša nekaj več kot polovico.

Izvajanje pri nas sprejetih projektov je torej pri udeležencih pomembno krepilo znanje o mladinskem delu. Še bolj pomembni za razumevanje uresničevanja tega cilja z izvajanjem programa pa so rezultati raziskav, ki smo jih predstavili v poglavju Učinki programa E+: MVA na razvoj mladinskega sektorja. Ti namreč kažejo na pomembne učinke, ki jih ima udeležba na mednarodnih usposabljanjih v okviru programa na razvoj kompetenc slovenskih mladinskih delavcev in sodelovanje v programu na razvoj zmogljivosti naših mladinskih organizacij. Mednarodna usposabljanja v okviru programa mladinskim delavcem omogočajo pridobivanje novih znanj in izkušenj, predvsem v smislu usvajanja metodologij, praktičnih znanj in veščin za delo s ciljnim skupinami mladih.

Z vidika krepitve zmogljivosti organizacij je bila prepoznana pomembna vloga programa pri kre-

pitvi kakovosti (mednarodnega) mladinskega dela in profesionalizaciji organizacij ter tudi pri zagotavljanju finančnih sredstev za delo s ciljnim skupinami in motiviranju ciljnih skupin ter mednarodno mreženje in povezovanje. Prostor za rast je predvsem pri krepitvi sistemskih učinkov programa na organizacije, ki so do neke mere povezani s stopnjo profesionalnosti in stopnjo razvoja, a tudi z zaznamimi izzivi pri zagotavljanju kontinuitete financiranja. Ti izzivi so sicer izven vplivnega dosega programa, a bi takšno financiranje zagotovo omogočilo boljšo podlago za doseganje dodane vrednosti projektnega financiranja, ki ga organizacijam omogoča program.

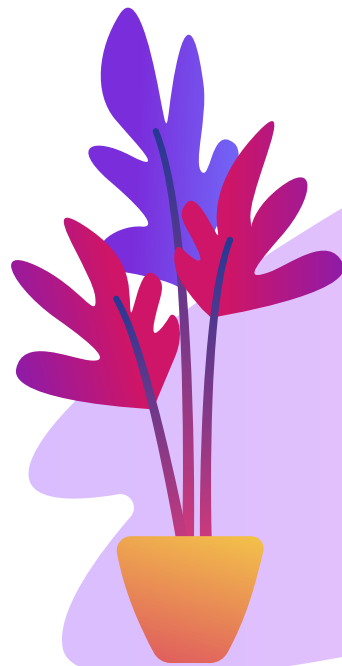
CILJ:

Dopolnjevati reforme politik na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter podpirati razvoj znanja in mladinske politike, ki temelji na dejstvih, ter priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja, zlasti z okrepljenim sodelovanjem na področju politik, boljšo uporabo orodij EU za preglednost in priznavanje ter z razširjanjem dobrih praks.

V tej publikaciji predstavljene raziskave celostnega odgovora glede uresničevanja tega cilja ne morejo podati, saj ga niso dovolj specifično preučevale. Za razumevanje, kako program in pri nas sprejeti projekti dopolnjujejo reforme politik, bi bile potrebne dodatne raziskave s prilagojeno metodologijo. Podobno velja za podpiranje razvoja na dejstvih temelječega znanja in mladinske politike. Na nacionalni ravni lahko potrjevanje tega cilja pomeni že ta raziskava in z njo povezane aktivnosti razširjanja, evalvacije in valorizacije rezultatov same po sebi. Za celostno razumevanje uresničevanja tega na ravni upravičencev in njihovega delovanja pa bo to potrebno še raziskati.

Delno pa predstavljene raziskave ponujajo odgovor o uspešnosti priznavanja neformalnega in priložnostnega učenja v sklopu aktivnosti programa, zlasti preko uporabe orodij EU za preglednost in priznavanje rezultatov aktivnosti. V poglavju Splošni učinki izvajanja programa E+: MVA so predstavljeni rezultati raziskav glede uporabnosti in razumevanja učne refleksije s pomočjo orodja Youthpass. Na tem področju rezultati zaradi nekaterih metodoloških izzivov sami po sebi ne dajejo preveč jasne slike in bi bile potrebne dodatne raziskave ter predvsem filtriranje podatkov za boljše razumevanje uspešnosti uporabe orodja. Vseeno je intuitivno zaznati, da mladi orodju Youthpass pripisujejo manjši pomen kot vodje projektov. Prvi korak k večji prepoznavnosti in uporabnosti orodja Youthpass torej ni v predstavljanju informacije o njegovi koristnosti zunanjemu svetu (kar je sicer tudi potrebno), temveč v razvijanju poglobljenega razumevanja o njegovi moči med tistimi, katerim je namenjen – med udeleženci projektov.

CILJ:

Okrepiti mednarodno razsežnost mladinskih aktivnosti in krepiti zmožnosti mladinskih delavcev in organizacij pri njihovem podpiranju mladih z dopolnjevanjem zunanjega delovanja Evropske unije, zlasti s spodbujanjem mobilnosti in sodelovanja med deležniki iz držav Programa in partnerskih držav ter mednarodnimi organizacijami.

Tudi glede uresničevanja tega cilja dajejo v publikaciji predstavljeni rezultati le delne odgovore. Za konkretne odgovore o uspešnosti programa in pri nas sprejetih projektov na področju zunanjega delovanja Evropske unije, to je sodelovanja s partnerskimi državami, bi morali izvesti dodatno filtriranje in analize, ki prese-gajo želeno sporočilno vrednost te publikacije.

Vendar pa krepitev mednarodne razsežnosti mladinskih aktivnosti in zmožnosti mladinskih delavcev in organizacij potrjujejo rezultati, predstavljeni v poglavju Učinki programa E+: MVA na razvoj mladinskega sektorja. Udeležba na mednarodnih usposabljanjih vpliva na razvoj veščin mladinskih delavcev za delovanje na mednarodni ravni ter krepí mednarodne mreže in izboljšuje kakovost mednarodnih partnerstev in dejavnosti mladinskih organizacij. Mladinski delavci preko udeležbe na mednarodnih usposabljanjih krepijo svo-

je kompetence za delovanje v mednarodnem mladinskem delu in širijo obzorja v smislu pridobivanja novih osebnih in poklicnih prijateljstev in partnerstev, idej, navdiha in motivacije za nadaljnje delo ter utrjevanja pričakovanj in ambicij v mednarodnem mladinskem delu.

Z večjo kvantiteto in tudi zahtevano kvaliteto mednarodnega povezovanja v okviru programa morajo mladinske organizacije svoje delovanje na mednarodni ravni stalno izboljševati, s čimer prihaja do racionalizacije partnerstev in večjega načrtovanja mednarodnih aktivnosti. Pomembno vlogo pri utrjevanju kakovosti mednarodnega delovanja ima tudi nacionalna agencija, ki jo organizacije zaradi širokega nabora podpornih aktivnosti pogosto razumejo v svetovalni vlogi pri razvoju na tem področju.

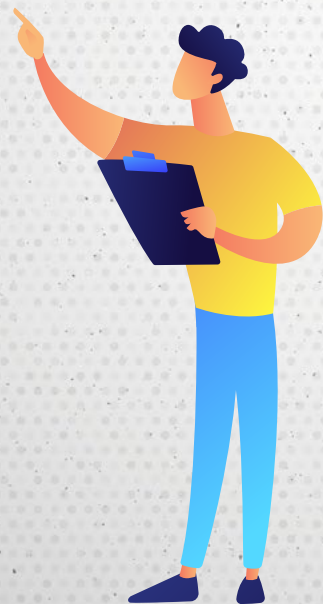

Kontekstualizacija učinkov izvajanja programa z vidika uresničevanja njegovih ciljev je spodbudna. Uresničevanje ciljev, ki so ga raziskave glede na metodologijo lahko ovrednotile, je v pri nas sprejetih projektih razmeroma dobro prepoznano. To so potrdili tudi vodje projektov, ko smo jih v okviru raziskave RAY MON povprašali o uspešnosti programa z vidika krepitve kompetenc udeležencev, medkulturnega dialoga, socialnega vključevanja in solidarnosti, mladinskega dela, politik in državljanstva. Vodje so bili pri svojih odgovorih sicer zelo optimistični, saj se je s skoraj polovico trditev strinjalo več kot devet od desetih vodij.

Po mnenju vodij projektov so se najboljše uresničevali cilji programa v zvezi s krepitvijo medkulturnega dialoga, kulturne raznolikosti in solidarnosti med mladimi, spodbujanjem evropskega sodelovanja na področju mladine, razvijanjem ključnih kompetenc mladih, spodbujanjem boljšega razumevanja medsebojne povezanosti formalnega, neformalnega in priložnostnega učenja in izobraževanja, krepitvijo mednarodne dimenzije mladinskega dela in izboljševanjem kakovosti mednarodnih mladinskih projektov. To pa potrjujejo tudi drugi v publikaciji predstavljeni rezultati.

Prepoznani učinki kažejo na učinkovito izvajanje programa na nacionalni ravni, pa tudi na priložnosti za izboljšave, ki smo jih komentirali in povzemali v sklepih vsebinskih poglavij. Pozitivnih rezultatov smo veseli, saj so trud dela vseh nas. A obenem nam te prve resnično obsežne nacionalne raziskave uspešnosti izvajanja programov na področju mladine in mladinskega dela kažejo tudi na izzive družboslovnega raziskovanja. Pogosto se sprašujemo o smiselnosti takšnih ali drugačnih pristopov, relevantnosti vključevanja teh ali drugih respondentov in seveda tudi o ustrezni interpretaciji rezultatov. Pri tem gre za izzive, ki so družboslovnemu raziskovanju kot takemu lastni. Od njega jih ne moremo ločiti, lahko pa jih prepoznamo kot gonilno silo nadaljnjih raziskav in dejavnik vse večje kakovosti, tako v usmerjanju prihodnjega raziskovanja kot in predvsem v smiselni uporabi rezultatov v vsakdanji praksi izvajanja programa in mladinskega dela. Bodo rezultati povzročili kaj hrupa?

VIRI IN LITERATURA

Bammer, D., Karsten, A. in Muller, S. (2018). *Exploring Erasmus+ Youth in Action: The Impact of the programme on youth workers' competences: Transnational analysis of module (A) and module (B): competence development of project participants (youth workers/youth leaders)*. Dunaj: Generation and Educational Science Institute. Dostopno na: www.researchyouth.net/wp-content/uploads/2020/04/RAY-CAP_Transnational-Analysis-Report_Module-A-B_20181228.pdf (16. 11. 2020).

Bammer, D., Karsten, A., Pitschmann, A. in Roth, C. L. (2019). RAY-CAP: Competence development and capacity building of youth workers and youth leaders: Transnational Analysis Modules (A), (B) and (C). Research report. Dunaj: Generation and Educational Science Institute. Dostopno na: https://www.researchyouth.net/wp-content/uploads/2020/04/RAY-CAP_Final-Research-Report_20191108.pdf (16. 11. 2020).

Bárta, O., Fennes, H. in Gadinger, S. (2019a). *Exploring Erasmus+ Youth in Action: RAY-LTE: Long-term effects of Erasmus+ Youth in Action on participation and citizenship: Final Transnational Analysis 2019: Research Report on Interviews and Surveys between 2015 and 2018*. Dunaj: Generation and Educational Science Institute. Dostopno na: https://www.researchyouth.net/wp-content/uploads/2020/04/RAY-LTE-final-transnational-report_20190923.pdf (16. 11. 2020).

Bárta, O., Fennes, H. in Gadinger, S. (2019b). *RAY-LTE: Long-term effects of Erasmus+ Youth in Action on participation and citizenship: Main findings from interviews and surveys between 2015 and 2018. Policy report*. Dunaj: Generation and Educational Science Institute. Dostopno na: https://www.researchyouth.net/wp-content/uploads/2020/04/RAY-LTE_Policy-Report_20191002.pdf (16. 11. 2020).

Böhler, J., Fennes, H., Karsten, A., Mayerl, M., Pitschmann, A. in Lee Roth, C. (2019). *Exploring Erasmus+ Youth in Action: Effects and outcomes of the ERASMUS+ Youth in Action Programme from the perspective of project participants and project leaders: Transnational Analysis 2017/2018: Data Report*. Dunaj: Generation and Educational Science Institute. Dostopno na: https://www.researchyouth.net/wp-content/uploads/2020/04/RAY-MON_Data-Report-20172018_20190922.pdf (16. 11. 2020).

Böhler, J., Fennes, H., Karsten, A., Mayerl, M., Pitschmann, A. in Lee Roth, C. (2020). *RAY-MON: Effects and outcomes of the Erasmus+ Youth in Action Programme from the perspective of project participants and project leaders: Transnational Analysis: Survey waves 2017/2018. Research Report*. Dunaj: Generation and Educational Science Institute.

Dostopno na: https://www.researchyouth.net/wp-content/uploads/2020/04/RAY-MON_Research-Report_20200401.pdf (16. 11. 2020).

Deželan, T. (2019). *Splošna analiza in spremljanje učinkov programa E+: MVA (RAY MON)*. Analiza in spremljanje izvajanja programa Erasmus+: Mladi v akciji: učinki programa na mlade udeležence in mladinske delavce v okviru MON. Interno poročilo.

Deželan, T. (2020). *Prispevek programa Erasmus+: Mladi v akciji k večji socialni vključenosti mladih*. Interno vsebinsko poročilo na podlagi raziskovalnih projektov RAY LTE CIT, RAY CAP in RAY MON.

Deželan, T. in Vombergar, N. (2020a). Program E+: Mladi v akciji je program za posameznike, še posebej tiste z manj priložnostmi. *Mladje 41*, 12–13. Dostopno na: http://www.movit.si/fileadmin/movit/OZAVOD/Publikacije/Mladje/Mladje_41.pdf (16. 11. 2020).

Deželan, T. in Vombergar, N. (2020b). Državljeni sveta z večjim zaupanjem v sodržavljane in boljším razumevanjem lastne vloge v skupnosti. *Mladje 41*, 14–15. Dostopno na: http://www.movit.si/fileadmin/movit/OZAVOD/Publikacije/Mladje/Mladje_41.pdf (16. 11. 2020).

Deželan, T. in Zimšek, M. (2019). *Analiza učinkov sodelovanja v programu E+: MVA na aktivno participacijo in državljanstvo (RAY LTE CIT)*. Interno poročilo z analizo vseh treh krogov intervjujev v okviru LTE CIT.

Deželan, T., Zimšek, M. in Nacevski, K. (2019a). *Analiza razvoja kompetenc in izgradnje kapacitet v programu E+: MVA (RAY CAP/LEARN)*. Interno poročilo z analizo vseh treh krogov intervjujev v okviru CAP.

Deželan, T., Zimšek, M. in Nacevski, K. (2019b). *Analiza razvoja kompetenc in izgradnje kapacitet v programu E+: MVA (RAY CAP) Razvoj kompetenc in krepitev zmogljivosti v programu Erasmus+: Mladi v akciji: učinki programa na razvoj kompetenc mladinskih delavcev in organizacij*. Interno vsebinsko poročilo.

Eurostat. (2015). *Being young in Europe today*. Eurostat Statistical Books. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Dostopno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/6776245/KS-05-14-031-EN-N.pdf/18bee6f0-c181-457d-ba82-d77b3144456b9> (16. 11. 2020).

Eurostat. (2018). *Young people – Social Exclusion*. Eurostat Statistics explained. Dostopno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Young_people_-_social_inclusion (16. 11. 2020).

Evropska komisija. (2014). *Erasmus+ Inclusion and Diversity Strategy in the field of Youth*. Bruselj: Evropska komisija, Generalni direktorat za izobraževanje in kulturo. Dostopno na: <https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-3103/InclusionAndDiversityStrategy.pdf> (16. 11. 2020).

Evropska komisija. (2015a). Flash Eurobarometer 375: European Youth: Participation in Democratic Life. Bruselj: Evropska komisija, Generalni direktorat za komuniciranje. Dostopno na: https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S1119_375 (16. 11. 2020).

Evropska komisija. (2015b). *Osnutek skupnega poročila Sveta in Komisije za leto 2015 o izvajanju prenovljenega okvira za evropsko sodelovanje na področju mladine (2010-2018)*. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. COM(2015) 429. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0429> (16. 11. 2020).

Evropska komisija. (2016). EU Youth Report 2015. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Dostopno na: https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/reports/youth-report-2015_en.pdf (16. 11. 2020).

Evropska komisija. (2018a). Flash Eurobarometer 455: European Youth. Bruselj: Evropska komisija, Generalni direktorat za komuniciranje. Dostopno na: https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2163_455_ENG (16. 11. 2020).

Evropska komisija. (2018b). *Situation of young people in the European Union. Commission Staff Working Document*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Dostopno na: <https://op.europa.eu/s/opuf> (16. 11. 2020).

Evropska komisija. (2020). *Erasmus+: Vodnik za prijavitelje*. Različica 3 (25. 8. 2020). Dostopno na: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus2/files/erasmus_programme_guide_2020_v3_sl.pdf (16. 11. 2020).

Evropski parlament. (2014). *European elections 2014. Post-election survey 2014. Socio-demographic annex*. Bruselj: Evropski parlament, Generalni direktorat za informiranje. Dostopno na: http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2014/post/post_ee2014_sociodemographic_annex_en.pdf (16. 11. 2020).

Gadinger, S., Bárta, O. in Fennes, H. (2020). Evropski mladinski projekti močno podpirajo participacijo in aktivno državljanstvo mladih, lahko pa postanejo še bolj učinkoviti. *Mladje* 41, 23–25. Dostopno na: http://www.movit.si/fileadmin/movit/0ZAVOD/Publikacije/Mladje/Mladje_41.pdf (16. 11. 2020).

Karsten, A., Böehler, J. in Lee Roth, C. (2020). Erasmus+: Mladi v akciji je medkulturno učenje v najboljši obliki: edinstven program za doživljanje kulturne raznolikosti in razvijanje kulturne empatije. *Mladje* 41, 20–22. Dostopno na: (13. 8. 2020) s http://www.movit.si/fileadmin/movit/0ZAVOD/Publikacije/Mladje/Mladje_41.pdf (16. 11. 2020).

Movit. (2019). *Kako poteka spremljanje in beleženje učnega procesa v projektih programa Erasmus+: Mladi v akciji?* Dostopno na: http://www.movit.si/fileadmin/movit/1MVA/Youthpass/Spremljanje_ucnega_procesa_v_E_.pdf (16. 11. 2020).

Research-based Analysis of European Youth Programmes (RAY). (b. d.). *Reports*. Dostopno na: <https://www.researchyouth.net/reports/> (16. 11. 2020).

SALTO Training and Cooperation RC. (b. d. a). *Kako so se ključne kompetence spremenile?* Dostopno na: http://www.movit.si/fileadmin/movit/1MVA/Youthpass/Na_kratko_o_spremembah_kljucnih_kompetenc_letak.pdf (16. 11. 2020).

SALTO Training and Cooperation RC. (b. d. b). *Youthpass in prenovljene ključne kompetence*. Dostopno na: http://www.movit.si/fileadmin/movit/1MVA/Youthpass/Kljucne_kompetence_homeprint.pdf (16. 11. 2020).

Svet Evropske unije. (2018). *Priporočilo sveta z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje*. Uradni list Evropske Unije 2018/C 189/01. Dostopno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)) (16. 11. 2020).

Why Europe Matters. (b. d.). *Exploring young people's views about Europe and the EU*. JA Europe, European Round Table for Industry (ERT). Dostopno na: <https://euagenda.eu/upload/publications/untitled-139538-ea.pdf> (16. 11. 2020).

MOVIT izvaja naloge nacionalne agencije v programih Evropske unije (EU) na področju mladine od maja 1999, ko je Slovenija vstopila v program Mladi za Evropo III., ki se je nadaljeval s programom Mladina (2000–2006), programom Mladi v akciji (2007–2013) ter Erasmus+: Mladi v akciji (2014–2020), leta 2018 pa je dobil v upravljanje tudi novi program Evropska solidarnostna enota.

V tej vlogi MOVIT upravlja posredno centralizirana sredstva proračuna EU in omogoča pridobitev podpore za različne oblike učnih mobilnosti v mladinskem delu, istočasno pa izvaja aktivnosti za splošni razvoj mladinskega dela in neformalnega učenja, še posebej pa tiste, ki s svojo obliko in vsebino prispevajo h krepitvi evropskega sodelovanja na področju mladine. Program Evropska solidarnostna enota je ta področja razširil še na druga področja in akterje, kot so organizacije, institucije in podjetja, ki izvajajo solidarnostne aktivnosti z namenom krepitve družbene kohezije, solidarnosti, demokracije in državljanstva v Evropi.

Polég vloge nacionalne agencije MOVIT izvaja tudi dejavnost Eurodesk-a, brezplačnega infoservisa Evropske komisije, ki nudi evropske informacije za mlade. Namenjen je tako mladim samim kot tudi tistim, ki se pri svojem vsak-danjem delu srečujejo z mladimi in njihovimi vprašanji – svetovalcem, učiteljem, mladinskim delavcem, informatorjem in drugim. Po pomoč pri iskanju informacij se lahko tako vedno obrnete na Eurodesk Slovenija ali katerega izmed regionalnih Eurodesk partnerjev.

Od leta 2002 v okviru MOVIT-a deluje tudi SALTO South East Europe Resource Centre, ki z organizacijo usposabljanj, kontaktnih seminarjev in številnimi drugimi ukrepi, orodji in viri spodbuja in podpira sodelovanje s partnerji iz držav Zahodnega Balkana v okviru programov Erasmus+: Mladi v akciji in Evropska solidarnostna enota. V sodelovanju s pomembnimi akterji in ob pomoči bazena trenerjev, akrediterjev in regionalnih kontaktnih točk programa prispeva tudi k razvoju mladinskega dela in mladinske politike v regiji.

MOVIT

Nacionalna agencija programov
Erasmus+: Mladi v akciji
in Evropska solidarnostna enota
Dunajska cesta 5
1000 Ljubljana

Telefon: +386 (0) 1 430 47 47
Splet: www.movit.si
E-pošta: info@movit.si

Publikacija je financirana s strani Evropske komisije in Urada RS za mladino. Vsebina publikacije je izključna odgovornost avtorjev in v nobenem primeru ne odraža stališč Evropske komisije ali Urada RS za mladino. Nacionalna agencija, Urad RS za mladino in Evropska komisija niso odgovorni za kakršno koli uporabo informacij, ki jih publikacija vsebuje.

